

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2564

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมส่งเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยากรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรีสถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมีผู้พิจารณา 2 คน (Double Blind) หรือ ผู้พิจารณา 3 คน ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสน
อาจารย์ ดร.พิมพ์ญา ประพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รังकुณนุวัฒน์
ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักร์ สัตยานุรักษ์
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท่วมสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรารัตน์ เมตตาริกานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์บุญชัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เจียมศรีพงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติระจนวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ
รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันทรานนท์
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รื่น
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันธานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.พรวิทย์จันทร์ศิริสิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ คำคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศานต์ไชยศิลาครพนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมินทร์ เบ้าธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย
Mr.Paul Dulfer

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
สถาบันนวัตกรรมพัฒนาบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิราวัฒน์ ภูสุถุทธิ์ พักตร์วิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับนี้ถือเป็นเล่มแรกของปี เป็นการต้อนรับปีศักราชใหม่ 2564 วารสารฉบับนี้เป็นวารสารที่ได้รับรองให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 จากการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ฐานข้อมูล TCI กองบรรณาธิการต้องขอขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาวารสารของเราอย่างต่อเนื่องซึ่งเข้าสู่ปีที่ 40 แล้ว ทั้งนี้วารสารได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการให้นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษาในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ใช้เป็นพื้นที่ในการเผยแพร่บทความของตนภารกิจของเรา คือ การมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนด้านวิชาการและวิจัย ตลอดจนต้องการนำเสนอสาระความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เผยแพร่ไปสู่วงกว้างมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2564 นี้ มีจำนวน 10 บทความ ดังนี้ 1) ผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย 2) การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา 3) กว่าจะเป็นคนระนาดเอก: บทบาทผู้นำวง 4) สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง 5) กระบวนทัศน์ใหม่: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมสำหรับนักศึกษาครุวิทยาาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 6) ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 7) ความพร้อมของจังหวัดร้อยเอ็ดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ 8) เปรียบเทียบอนุภาคของวิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับเรื่องของสังข์ฉบับภาษาเขมร 9) ลักษณะทางภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟสบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ 10) กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนาคูบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ท้ายสุด กองบรรณาธิการต้องขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความทุกท่านอีกครั้งที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาวารสารของเราโดยการร่วมส่งบทความมาตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาที่มีค่าในการพิจารณาคุณภาพบทความต่าง ๆ และได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและแก้ไขให้เกิดความถูกต้องชัดเจนซึ่งทำให้บทความเหล่านี้มีความสมบูรณ์และมีความลุ่มลึกเชิงวิชาการยิ่งขึ้น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าความมุ่งมั่นและการพัฒนาสื่อวิชาการนี้ อันเป็นเวทีแห่งความรู้จากการจัดทำวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามจะได้ร่วมเป็นอีกส่วนหนึ่งในการร่วมผลักดันผลงานวิชาการและวิจัยของประเทศต่อไป

สารบัญ

ผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย กัณฑ์ ศรีหล้า, ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ.....	7
การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย สงขลา จิรภัทร ภูขวัญทอง, จุฑาภรณ์ ภารพบ, เวดิน หนูนางวงศ์.....	21
กว่าจะเป็นคนระนาดเอก: บทบาทผู้นำวง จิรายุ มีเผือก, วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช.....	35
สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี ตรัง ณัฐท วอลเตอร์, อรุณี ชุนหบดี, ศักดิ์สิทธิ์ สามทิศ.....	47
กระบวนการต้นใหม่: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมสำหรับ นักศึกษาครุวิทยาาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน, ชีสาพัชร์ ชูทอง, ละม้าย จันทะขาว.....	62
ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อคุณภาพการทำงาน ของนักวิชาการเงินและบัญชีใหม่วิทยาลัยมหาสารคาม ตุ๊กตา บุรีรัมย์.....	79
ความพร้อมของจังหวัดร้อยเอ็ดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาสำหรับ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนภาพร ทาระอาทร, ศิริวรรณ กวงเพ็ง.....	90
เปรียบเทียบอนาคตของวิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทย กับเรื่องขงสังข์ฉบับภาษาเขมร* ปรมิินทร์ ศรีรัตน์, จารุวรรณ ธรรมวัตร.....	104
ลักษณะทางภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เดือนจิต บุรณะ, เพ็ญประภา สิงห์สวัสดิ์.....	115
กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด สุวรรณา แก้วศรีใส, สยาม จวงประโคน.....	129

Contents

The Impact of Populism Process on the Thai state <i>Kanta Srilah, Piyaluk Potiwan</i>	7
The Use of Online Social Networks for Learning of Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla Students <i>Jirapat Phookwantong, Jutaporn Parapob, Vakin Nunumvong</i>	21
The Road of Ranad-Ek Player: Role of Band Leader <i>Jirayu Meephueak, Vitchatalum Laovanich</i>	35
Competencies in Community Health Management among Nursing Students in Boromarajonani College of Nursing, Trang <i>Yanat Wauters, Arunee Chunhabordee, Saksit Samtid</i>	47
New Paradigms: Development Learning Activities in the Classroom to Service Learning for Pre-Service Science Teachers Lampang Rajabhat University <i>Duangjan kaewkongpan, Chisapath Choothong, Lamay Junthakhao</i>	62
The Effects of Expertise in Finance and Accounting on Job Quality of Staff of Finance and Accounting in Mahasarakham University <i>Tukta Bureerum</i>	79
The Readiness of Roi Et Province in Becoming a Buddhist Tourism Destination for Elderly Tourist Groups <i>Napaporn Taraartorn, Siriwan Ghuangpeng</i>	90
A study of motifs of matters appearing in Sangthong in the Thai language and Kyongsang in the Khmer Language <i>Poramin Sirat, Charuwan Thamwath</i>	104
Language characteristics and tactics of naming Facebook accounts of Mahasarakham University students <i>Tueanjit Burana, Penprapa Singsawat</i>	115
The Music Learning Management Processes According to the TPACK MODEL for Grade 4 Students in Ban Nong Du School, Thawat Buri District, Roi Et Province <i>Suwanna Kaewsrjai, Sayam Chuangprakhon</i>	129

ผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย

The Impact of Populism Process on the Thai state

กันต์ ศรีหล้า¹, ปิยลักษณ์ โพธิวรณ²
Kanta Srilah¹, Piyaluk Potiwan²

Received: 13 August 2020

Revised: 14 October 2020

Accepted: 9 November 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการสะท้อนถึงผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย โดยศึกษาผ่านทฤษฎีประกอบสร้างนิยมและประชานิยม เป็นกรอบในการวิเคราะห์ พร้อมทั้งศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับประชานิยมในรัฐไทย โดยการรวบรวมข้อมูลจากบริบทของการศึกษาที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยผู้ที่มีคุณสมบัติคือนักการเมือง, นักวิชาการในมหาวิทยาลัย, นักกฎหมาย, นักเคลื่อนไหวทางสังคม, และสื่อมวลชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาพบว่า พรรคการเมืองและนักการเมืองได้ประกอบสร้างกระบวนการประชานิยมผ่านนโยบายสาธารณะหรือกฎหมาย ทำให้เกิดผลกระทบและความเข้าใจเกี่ยวกับประชานิยมของประชาชนที่แตกต่างกัน และประชานิยมในรัฐไทยถูกมองว่าเดินตามแบบประชานิยมในลาตินอเมริกา โดยผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทยด้านสังคมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ การแข่งขันชั้นทางสังคมและเกิดระบอบอุปถัมภ์มากขึ้น ในด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจให้เข้มแข็งในระยะสั้นเป็นอย่างมาก แต่มีแนวโน้มจะก่อหนี้สาธารณะในระยะยาวมากขึ้น ส่วนด้านการเมือง นักการเมืองใช้ประชานิยมหาเสียงเพื่อหวังผลชนะการเลือกตั้งมากขึ้น นำไปสู่การเผชิญหน้าและความขัดแย้งระหว่างคนในชนบทกับคนในเมือง และด้านบริบททางสังคมประชาชนมีมุมมองต่อนโยบายประชานิยมว่าคนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อนโยบายประชานิยม ในขณะที่เดียวกันนโยบายประชานิยมก็ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และทำให้การเคารพกติกา ความมีระเบียบวินัยของประชาชนลดน้อยลง

คำสำคัญ: การประกอบสร้าง, กระบวนการประชานิยม, รัฐไทย

¹ อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธา

² รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Lecturer in Faculty of Social Sciences Mahamakutbuddhist University Yasothon Buddhist College

² Associate Professor, Political Science and Public Administration Faculty, Rajabhat Mahasarakham University

Abstract

This article highlights the phenomenon of processes building populism within the Thai state, which were studied by applying constructivism theory and populism that provide a framework for analysis, including the impact of populism in Thai state. Along with studying the real phenomenon of populism in the Thai state it gathered information from key informants involved, politicians, academics, lawyers, social activists, and social media. The data was gathered by in-depth interviews.

The results showed that political parties and politicians have built up the populist process through public policy or law. These actions had different impacts on people's understanding of populism. Populism in the Thai state imitated that in Latin America. The impact of the populist process on the Thai state in terms of society creates disparities. social class division and the emergence of more patronage systems. The economy generates a strong short-term economic stimulus. But it is also likely to incur public debt in the long run. In political part, the politicians use populism to win more elections. This leads to confrontation and conflicts between rural and urban people. In the social context, people hold the view that most people are satisfied with populist policies. At the same time, populist policies create a culture of selfishness rather than common benefit, and thus respect for the rules and for discipline of the people is reduced.

Keywords: Constructivism, Populist Process, Thai state

บทนำ

ประชานิยม (Populism) เป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในการนำมาใช้กับการเมืองทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยประชานิยมจะให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นหลัก โดยเฉพาะประชาชนชนชั้นล่าง โดยมุ่งหวังเอาความนิยม และสนับสนุนเป็นหลักเช่นกัน โดยประชานิยมจะมีลักษณะที่แตกต่างกันบ้าง คล้ายกันบ้างในแต่ละภูมิภาคต่างๆ ของโลก เช่น ประชานิยมของรัสเซียและอเมริกา ก็แตกต่างจากของละตินอเมริกา ขณะที่แบบละตินอเมริกา คือ ขบวนการจากบนลงล่างที่มีผู้นำโดดเด่น มีบารมี และมีพรรคการเมืองสนับสนุนนำพามวลชนไปลงคะแนนเสียงเพื่อสนับสนุนกรรมกรและคนยากจนในเมืองเป็นสำคัญ ประชาชนในที่นี้คือคนชั้นล่าง

และคนจนในเมือง และประชานิยมในประเทศไทย มีผู้วิเคราะห์ว่าเป็นประชานิยมแบบละตินอเมริกา นี้ (เอเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2549)

การเกิดขึ้นของประชานิยมจะเป็นการดำเนินการผ่านนโยบายหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ยึดประชาชนเป็นหลัก การจะออกนโยบายหรือทำกิจกรรมทางการเมืองใดๆ ของนักการเมือง จะตระหนักถึงกลุ่มที่เป็นคะแนนเสียงคนที่คอยสนับสนุนต้องมาจากคนส่วนมากจะได้มีแรงผลักดันให้เกิดการตอบสนองความต้องการได้ ประชาชนถูกนำมาใช้ในกิจกรรมทางการเมืองอยู่บ่อยครั้ง เหตุผลสำคัญคือการอ้างถึงการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม จะกล่าวถึงการเสนอนโยบายประชานิยมที่เป็นการเอาใจประชาชนคนยากจน เกษตรกร โดยเน้นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจใน

ครอบครัวยุคใหม่ ชีวีตการเป็นอยู่ของประชาชน และประชาชนก็หวังพึ่งนักการเมืองหรือรัฐบาล ทำให้การได้อำนาจทางการเมืองมานั้น การใช้ นโยบายประชานิยมจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งของการ แสวงหาอำนาจ และเอาประชาชนมาเป็นเครื่องมือ ต่อรองอยู่ตลอด (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2550) โดย ประชาชนนิยมถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ในมิติและกระบวนการที่แตกต่าง กันไปตามบริบทของประเทศนั้นๆ

เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประชาชนนิยมถูกนำมา ใช้ดำเนินการเป็นนโยบายในการบริหารราชการ แผ่นดินเป็นครั้งแรก และประชาชนนิยมถูกใช้เป็น วาทกรรมและนโยบายในการแข่งขันต่อสู้ทางการเมืองเพื่อเอาใจประชาชนโดยหวังผลเป็นฐานเสียง สนับสนุนตนเองโดยชอบธรรม ในช่วงหลายปีที่ ผ่านมารัฐบาลแทบทุกยุคล้วนใช้นโยบายประชานิยมด้วยระดับความเข้มข้นที่ต่างกัน ผลกระทบ ที่เกิดจากนโยบายประชานิยมจึงแตกต่างหลากหลายเช่นเดียวกัน

ผลกระทบที่เกิดจากนโยบายประชานิยม ที่ปรากฏชัดเจนในประเทศไทยน่าจะเป็นในสมัย ของรัฐบาลช่วงปี พ.ศ. 2544-2548 จากการศึกษา วิจัย พบว่า ผลกระทบของนโยบายประชานิยมใน ทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดหนี้สาธารณะ ทางสังคม ทำให้ประชาชนคนชั้นล่างในชนบท ลดการพึ่งพิง ตนเองทางการเมืองนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่าง คนในชนบทกับคนในเมือง และเกิดการชุมนุม ประท้วงขับไล่รัฐบาลกันอย่างกว้างขวาง ด้วยข้อ กล่าวหาทุจริตคอร์รัปชันและขาดจริยธรรมทางการเมืองอันเนื่องมาจากกระบวนการใช้นโยบาย ประชาชนนิยม โดยรัฐบาลอาศัยงบประมาณจาก ภาษีประชาชนมาแจกจ่ายซื้อเสียงของประชาชน ด้วยนโยบายประชานิยมที่เข้าถึง จับต้องได้ง่าย และเห็นผลเร็ว ถึงกระนั้นประชานิยมก็ยังถูกนำ

มาใช้ในประเทศไทยเกือบทุกยุคสมัย แม้การใช้ประชา นิยมของรัฐบาลบางสมัยถูกมองว่าจะเกิดผลเสีย ต่อประเทศชาติมหาศาล แต่ในขณะที่เมื่อรัฐบาล บางสมัยนำประชานิยมไปใช้กลับถูกมองว่ามี ความเหมาะสมเป็นการช่วยเหลือประชาชนชั้น ล่างอย่างแท้จริง ถือเป็นสวัสดิการของรัฐสำหรับ ประชาชน จึงเป็นปัญหาว่าประชานิยมดีหรือไม่ ดีอย่างไร ผลดีผลเสียอะไรมีมากกว่ากัน ตลอด ทั้งมุมมองของประชาชนที่มีต่อประชานิยมก็ แตกต่างกันด้วย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้น่าจะมี กระบวนการประกอบสร้างบางอย่างที่ทำให้เกิด ผลกระทบและมุมมองที่แตกต่างกัน และผลกระทบของประชานิยมจึงถือเป็นบทเรียนสำคัญ อย่างยิ่งที่ต้องตระหนักและมีกระบวนการใช้อย่าง ระมัดระวัง เพื่อให้นโยบายประชานิยมมีผลกระทบ เชิงบวกมากกว่าเชิงลบ

ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากประชา นิยมทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ตามข้อมูลงานวิจัย และการกล่าวอ้างนี้จึงเกิดประเด็นที่ต้องศึกษา ว่าการประกอบสร้างกระบวนการประชานิยมต่อรัฐ ไทยเป็นอย่างไร ทำไมจึงเกิดผลกระทบทั้งเชิงบวก และเชิงลบที่ไม่ยั่งยืนแน่นอน และผลกระทบของ ประชาชนนิยมต่อรัฐไทยเป็นอย่างไร โดยสะท้อนผ่าน ทฤษฎีประชานิยม และทฤษฎีการประกอบสร้าง

ความหมายของประชานิยม

“ประชานิยม” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Populism มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินคือ Populus แปลว่า ประชาชน ประชาชนนิยมในความหมาย ทั่วไป หมายถึงแนวความคิดหรือการเคลื่อนไหวที่ ให้ความสำคัญกับคนชั้นล่าง หรือสามัญชน เพื่อมุ่งหวังความนิยมการสนับสนุนจากคนกลุ่มนั้น ส่วน ประชาชนนิยมตามความหมายเฉพาะที่เกิดขึ้นจริง ที่ อธิบายการเมืองในภูมิภาคต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1) ประชาชนนิยมในรัสเซียและอเมริกา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงประเทศที่ปฏิเสธทั้งระบบทุนนิยม และสังคมนิยม ควรเดินไปบนระบบที่สาม คือ อาศัยภูมิปัญญาเดิมของสังคมให้มากที่สุดได้แก่ ควรมุ่งอาศัยเกษตรกรรมหรือชาวนา ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม และเป็นคนที่อยู่กับการผลิตหรือเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมที่สุดเป็นกำลังหลักสำคัญ แทนการมุ่งเอาคนในเมืองหรือคนชั้นกลางเป็นพลังหลักในการเปลี่ยนแปลงประเทศ

2) ประชาชนนิยมในละตินอเมริกา หมายถึงแนวคิดหรือขบวนการที่มีผู้นำสูงสุด ที่โดดเด่น มีเสน่ห์ มีบารมี เป็นที่พึ่งพอใจของประชาชนเป็นอย่างมาก พร้อมทั้งมีนโยบายส่งเสริมหรือสงเคราะห์ประชาชนชั้นกลาง โดยเฉพาะคนยากจนในเมืองรวมถึงกรรมกร เพื่อใช้คนชั้นกลางเป็นฐานเสียงและฐานนโยบาย มุ่งเน้นสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้นำกับประชาชน ประชาชนนิยมตามแบบละตินอเมริกา ไม่ใช่ขบวนการทางสังคมหรือขบวนการปฏิวัติ การปฏิรูป แต่เป็นขบวนการทางการเมืองปกติที่เกี่ยวข้องกับการชิงชัยในการเลือกตั้งเป็นหลัก ทั้งลดบทบาทและความสำคัญของกลุ่มหรือสถาบันต่างๆ ลงอย่างชัดเจน

3) ประชาชนนิยมในประเทศตะวันตก จะเป็นรูปแบบของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากสามัญชน แต่ไม่ได้หมายถึงชนชั้นกลางหรือคนยากคนจน แต่คือชนชั้นกลาง ที่ไม่พูด ไม่แสดงตัวมาก่อน หรือคนธรรมดาที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองซึ่งเป็นผู้นำของสังคมที่ถูกกีดกัน (excluded) ออกจากการเมืองหรือออกจากกำหนดนโยบายรัฐ

4) ประชาชนนิยมในฐานะแนวทางการพัฒนา หมายถึงแนวทางการพัฒนาประเทศของโลกตะวันออกหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา โดยปฏิเสธการพัฒนาที่เน้นการสร้างเศรษฐกิจภาคเมือง หรืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่เท่านั้น โดยสนับสนุนแนวคิดการพัฒนาที่เน้นภาคชนบท ภาค

เกษตร หรือสหกรณ์ หากจะพัฒนาอุตสาหกรรม ก็เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่อยู่ในชนบท เพื่อให้ชาวนา ชาวไร่ สามารถทำงานในโรงงานได้โดยไม่ต้องทิ้งไร่นา (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, อ้างแล้ว)

แนวคิดเกี่ยวกับประชานิยม คำที่แปลมาจากคำว่า “populism” ในภาษาอังกฤษเดิมนั้นเป็นศัพท์เฉพาะที่หมายถึงขบวนการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองที่ 3 ของสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 1890 มีการรวมตัวกันของเกษตรกรที่ไม่พอใจแนวทางการพัฒนาประเทศที่เต็มไปด้วยอิทธิพลของบริษัทใหญ่ๆ จึงรวมกันก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาชื่อว่า พรรคประชาชน พรรคนี้ได้ส่ง William Jennings Bryan เข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีในการเลือกตั้ง ค.ศ. 1896 แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ (วินัย ผลเจริญ, 2546) ในยุคที่ใกล้เคียงกันที่รัสเซียได้เกิดขบวนการ Narodichestvo ของนักศึกษาปัญญาชนรัสเซียที่ลงไปเคลื่อนไหวเพื่อปลุกระดมชาวนาในชนบท คำว่า populism จึงเป็นคำที่ใช้เรียกขบวนการ Narodichestvo (ชาติชาวมุกสง, 2555)

กระบวนการประชานิยมในอเมริกาก็ดี รัสเซียก็ดี เป็นปฏิภิกิริยาที่มีต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยที่ประกอบไปด้วยการสร้างรัฐ ชาติ และตลาดเสรี ปฏิเสธระบบทุนนิยมและสังคมนิยม เชิดชูชนบทธรรมนิยมประเพณีของชุมชนชนบท ไม่เน้นสิทธิของปัจเจกบุคคล แต่เน้นที่ชุมชนแทน เพื่อต้องการให้มีการพัฒนาที่มีการกระจายทรัพย์สินและอำนาจไปให้ชุมชน ต้องการให้มีการจัดองค์กรสังคมขนาดเล็กที่ผู้คนมีความเท่าเทียมกันอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ในทางการเมืองประชานิยมแบบนี้จะไม่แยกแยะประชาชนออกเป็นชนชั้นหรือกลุ่มผลประโยชน์อย่างชัดเจน แต่แบ่งแยกแบบหยายๆ ว่ามีคนอยู่ 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายประชาชน กับฝ่ายชนชั้นนำเท่านั้น (เกษียร เตชะพีระ, 2544)

งานศึกษาของ Canovan ชี้ให้เห็นลักษณะร่วมของประชานิยมว่าประชานิยมทุกรูปแบบเกี่ยวข้องกับการยกย่องและการเอาใจประชาชนแบบใดแบบหนึ่ง พร้อมต่อต้านชนชั้นนำแบบใดแบบหนึ่ง แม้เป็นแนวคิดที่ต่อต้านชนชั้นนำ แต่ชนชั้นนำโดยเฉพาะในลาตินอเมริกา ก็เอาแนวคิดแบบประชานิยมไปใช้ได้ผลคือผู้นำใช้สไตล์แบบประชานิยม ซึ่งรวมถึงการใช้สื่อต่างๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ว่าเป็นผู้มุ่งประโยชน์ของประชาชน การพยายามเอาใจกลุ่มผู้ลงคะแนนเสียงโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีทางด้านโทรคมนาคมอย่างกว้างขวาง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

ดังนั้น ประชานิยม หมายถึง ขบวนการการกระทำ กิจกรรมที่เน้นความสำคัญที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นหลัก โดยมีแนวคิดเพื่อเอาใจประชาชนส่วนใหญ่ที่ยากจน ชนชั้นล่าง แต่ไม่น่าจะหมายถึงเฉพาะประชาชนคนยากจน ชนชั้นล่างหรือกรรมกรเท่านั้น น่าจะหมายถึงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมากกว่า ดังเช่นประชานิยมในกลุ่มตะวันตกหรือยุโรปที่คนส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง ไม่ใช่ชนชั้นล่าง ประชานิยมจึงมีความหมายครอบคลุมคนส่วนมากในประเทศ เห็นว่ามีความหมายหรือหลักการใกล้เคียงกับประชาธิปไตย ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ของผู้บริหารหรือรัฐบาลมากกว่าจะนำไปใช้ในรูปแบบเผด็จการหรือประชาธิปไตย ส่วนในรัฐไทยมีผู้วิเคราะห์ว่าประชานิยมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เป็นการเลียนแบบประชานิยมในลาตินอเมริกาที่เน้นความโดดเด่นของผู้นำสูงสุดเป็นหลัก ซึ่งจากปรากฏการณ์ทางการเมืองของไทยแล้ว การวิเคราะห์นี้ไม่น่าจะถูกต้องเท่าใดนัก เพราะรัฐบาลบางสมัยผู้นำสูงสุดไม่ได้เป็นที่ต้องตาต้องใจประชาชนเท่าใดนัก แต่นโยบายก็เป็นแบบประชานิยมตามหลักการคือมุ่งหมายเอาใจชนชั้นล่าง เพื่อคะแนนนิยมและหวังผลชนะการเลือกตั้งเป็นต้น

การเกิดขึ้นและลักษณะของประชานิยมในรัฐไทย

การเกิดขึ้นของประชานิยมในรัฐไทยแต่เดิมนั้นนักวิชาการไทยมักจะใช้คำทับศัพท์ว่า populism ก่อนที่จะเปลี่ยนมาใช้คำศัพท์ว่า “ประชานิยม” โดยเกิดขึ้นครั้งแรกบนเวทีสัมมนาวิชาการจากการนำเสนอของ พิเชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ และนิพนธ์ พิวพงศกร ที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2544 และตั้งแต่นั้นมาคำว่าประชานิยมก็ใช้กันอย่างแพร่หลายในเชิงการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายทางการเมืองของรัฐบาลไทยคณะหนึ่งเป็นหลักและคำว่า “ประชานิยม” ปรากฏเป็นภาษาเขียนครั้งแรกในบทความที่เขียนโดยอาจารย์เกษียร เตชะพีระ ที่เขียนลงในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 และตั้งแต่นั้นมาคำว่าประชานิยมนี้ก็ถูกใช้กันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง กลายเป็นศัพท์และแนวคิดให้นักวิชาการและคนทั่วไปเริ่มหันมาศึกษาและสนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการศึกษาเชิงทฤษฎีแล้วเปรียบเทียบกับการบริหารนโยบายของรัฐบาล ณ ขณะนั้น โดยกระแสตอบรับค่อนข้างเห็นด้วยมากกว่าที่จะปฏิเสธ และถือเป็นปรากฏการณ์เริ่มต้นที่ชัดเจนกว่าทุกยุคสมัยของไทยในการดำเนินนโยบายแบบประชานิยม

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว นักวิชาการให้ความเห็นว่า การดำเนินนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลในยุคนั้น แม้ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นประชานิยมในรูปแบบใดชัดเจนเท่าไร เพราะต้องพิจารณาจากหลายความหมายประกอบกันแล้วแต่เงื่อนไขหรือลักษณะเน้นหนักของนโยบายแต่ละด้าน แต่การให้ความสำคัญกับประชาชนทั่วไปของนโยบายน่าจะเป็นลักษณะสำคัญที่ถูกมองว่าเป็นนโยบายประชานิยม การเกิดขึ้นของนโยบายที่มีลักษณะประชานิยมของรัฐบาลยุค

นั้น ที่ริเริ่มคิดจะทำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2543 ไม่ได้เกิดขึ้นจากความตั้งใจจะเลียนแบบประชานิยมจากลาตินอเมริกาแต่อย่างใด คิดแต่เพียงจะใช้นโยบายเพื่อดึงคะแนนเสียงจากคนชนบทให้ได้มากที่สุดแทนการแจกสิ่งของเงินทองผ่านระบบอุปถัมภ์แบบเดิม แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อนโยบายนี้น่าจะเป็นแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน โดยเฉพาะหลังวิกฤติเศรษฐกิจ และประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิคุ้มกันทางสังคม แต่รัฐบาลต้องการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากวิกฤติเศรษฐกิจ โดยอาศัยเอาแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนมาปรับใช้เป็นนโยบาย เพื่อแลกกับคะแนนเสียงหรือความนิยมทางการเมือง และยังคงดำเนินการนโยบายประชานิยมหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเกิดปรากฏการณ์ที่หลากหลายตามมา เกิดการชุมนุมประท้วงกลุ่มเสื้อหลายสีเนื่องมาจากการบริหารงานของรัฐบาลที่ถูกกล่าวอ้างว่าเป็นประชานิยม ต่อเนื่องถึงรัฐบาลยุคถัดมาที่ชนะการเลือกตั้ง โดยก็ถูกมองว่าใช้นโยบายประชานิยมเช่นเดียวกัน และมีปรากฏการณ์การเกิดมีครอบครัว ตระกูล หมู่บ้าน รวมถึงจังหวัดและภาคที่มีสีให้เลือก เพื่อแสดงจุดยืนทางการเมือง โดยที่พรรคการเมืองชั่วคราวกันข้ามยากที่จะทำลายฐานเสียงฐานคะแนนนิยมได้ เพราะเป็นลักษณะของการหล่อหลอม สืบทอดจากหน่วยขนาดเล็กคือครอบครัว แล้วขยายหน่วยขึ้นไปเรื่อยๆ เกิดการมองคนที่เห็นขัดแย้งเป็นศัตรูไปลักษณะเช่นนี้ นักวิชาการมองว่า หน่วยเล็กๆ คือครอบครัวเป็นสถาบันที่หล่อหลอมและมีอิทธิพลต่อการเลือกข้างฝั่งสนับสนุนหรือต่อต้านประชานิยมได้เป็นอย่างดี ถึงกระนั้นรัฐบาลยุคต่อมาก็ยังมีการสานต่อนโยบายลักษณะประชานิยม เพียงแต่เปลี่ยนชื่อนโยบาย เปลี่ยนวิธีการดำเนินการ

แต่โดยลักษณะแล้วก็ยังเป็นประชานิยม ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และช่องว่างของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เอื้อให้เกิดนโยบายลักษณะประชานิยม โดยไม่มีขีดจำกัด ซึ่งมีผู้วิเคราะห์ว่าจะก่อให้เกิดหนี้สาธารณะระยะยาว

ในช่วงปี พ.ศ. 2554-2558 รัฐบาลได้ดำเนินโครงการลักษณะประชานิยม จำนวน 8 โครงการ ซึ่งมีการใช้เงินในการดำเนินการจัดทำโครงการต่างๆ จำนวน 827,178.85 ล้านบาท ส่งผลให้ในช่วงเดียวกันที่มีการใช้นโยบายประชานิยมนั้น หนี้สาธารณะคงค้างมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการเปรียบเทียบข้อมูลหนี้สาธารณะคงค้างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 พบว่า หนี้สาธารณะคงค้างเพิ่มสูงขึ้นมาก กล่าวคือยอดหนี้สาธารณะคงค้าง ณ วันที่ 31 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 มีจำนวนสูงขึ้นจากยอดหนี้สาธารณะคงค้าง ณ วันที่ 31 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้น 29.93 % โดยรายการหนี้ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ เงินกู้ชุดเซชการขาดดุลงบประมาณและการบริหารหนี้ เพิ่มขึ้น 62.68 % ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หนี้สาธารณะคงค้างเพิ่มสูงขึ้น รองลงมา คือหนี้รัฐวิสาหกิจที่เป็นสถาบันการเงิน (รัฐบาลค้ำประกัน) ที่เป็นเงินกู้ในประเทศ เพิ่มขึ้น 29.71% (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2557) จากข้อมูลในช่วงดังกล่าว นักวิชาการได้วิเคราะห์ว่าที่เกิดหนี้สาธารณะคงค้างสูงเช่นนี้เพราะนโยบายประชานิยมที่ถูกนำมาใช้อย่างไม่ระมัดระวังและส่วนหนึ่งมาจากโครงสร้างการบริหารรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตลอดถึงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่มีช่องว่างก่อให้เกิดนโยบายประชานิยมแบบไม่มีขีดจำกัด เอื้อประโยชน์ให้นายทุนมาลงสู่สนามการเมือง ก่อให้เกิดระบบประชานิยมผสมกับระบบทุนนิยมที่เรียกกันว่า “ระบบทุนนิยมสามานย์” เพราะเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญไม่ได้มีบทบัญญัติกฎหมาย

ที่เกี่ยวกับวินัยการเงินการคลังของรัฐที่จะทำให้มีกรอบในการรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืน กล่าวคือจะต้องมีการร่างกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังขึ้น ซึ่งเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังที่จะร่างขึ้นมานั้น ก็จะต้องมีการกำหนดกลไกเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต เพราะหากมีการใช้นโยบายประชานิยมอย่างไม่ระมัดระวังจะเกิดปัญหา วิกฤตเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ และจะจุดดิ่งให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศให้ประสบปัญหานำไปสู่วิกฤตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น ประชาชนจะเป็นผลเชิงบวกหรือเชิงลบ จำเป็นต้องมีกฎหมายหลักเพื่อกำจัดและควบคุมการดำเนินนโยบายประชานิยมอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและประเทศชาติ และมีข้อบกพร่องหรือผลเชิงลบน้อยที่สุด ก็เพราะนโยบายประชานิยมเชิงบวกมีความสำคัญต่อการเมืองไทยมาก กล่าวคือนโยบายประชานิยมทำให้การแข่งขันกันทางนโยบายเกิดขึ้นจริงในทางการเมืองและนโยบายประชานิยมเป็นการสร้างมูลค่าในทางเศรษฐกิจขึ้นจากการหมุนเงินเข้าใช้จ่ายในตลาดหลายรอบ จึงเหมาะแก่การกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนเพื่อให้ภาพรวมของเศรษฐกิจดีขึ้น หากไม่มีกลไกการควบคุมที่มีประสิทธิภาพแล้วผลก็จะเกิดขึ้นแบบตรงกันข้าม

การประกอบสร้างกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย

ประชานิยมในรัฐไทยถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการเปลี่ยนรัฐบาลในช่วงต่อมา แต่ก็มีการดำเนินการนโยบายลักษณะประชานิยมอย่าง

ต่อเนื่อง ถึงบางรัฐบาลจะมีการเสี่ยงที่จะใช้คำว่าประชานิยม มาใช้คำอื่น ๆ แทน เช่น รัฐสวัสดิการ, นโยบายประชารัฐ เป็นต้น แต่การใช้คำต่าง ๆ เหล่านั้นก็เพื่อสร้างความแตกต่างให้กับนโยบายประชานิยมเท่านั้น เช่น นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลบางสมัยดูเหมือนจะให้ความสำคัญกับการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้นเป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มจะสร้างภาระทางการคลังในระยะยาว จึงเข้าข่ายกับนิยามของนโยบายประชานิยมในที่นี้เป็นอย่างมาก แม้จะมีการปฏิเสธจากรัฐบาลว่าไม่ใช่ประชานิยมก็ตาม แต่โดยลักษณะแล้วนักวิชาการก็วิเคราะห์ว่าเป็นประชานิยมอีกรูปแบบหนึ่ง เมื่อประชานิยมถูกนำมาใช้ในรัฐไทยเกือบทุกยุคสมัย แต่การใช้ประชานิยมของรัฐบาลบางสมัยถูกมองว่าเกิดผลเสียต่อประเทศชาติมหาศาล ขณะที่รัฐบาลบางสมัยนำประชานิยมไปใช้กลับถูกมองว่ามีความเหมาะสมเป็นการช่วยเหลือประชาชนยากจน ชนชั้นล่างอย่างแท้จริง จัดว่าเป็นสวัสดิการของรัฐสำหรับประชาชน จึงทำให้เกิดมุมมองต่อประชานิยมของประชาชนที่แตกต่างกัน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้น่าจะมีการประกอบสร้างบางอย่างที่ทำให้เกิดผลกระทบและมุมมองที่แตกต่างกัน

หลักการของทฤษฎีการประกอบสร้างหรือทฤษฎีประกอบสร้างนิยม (Constructivism) เป็นแนวความคิดที่เป็นที่นิยมกันมากโดยเฉพาะในแวดวงวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของคำอธิบายที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างภายในสังคมมนุษย์หรือรัฐนั้นเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นซึ่งนำมาจากวิชาสังคมวิทยาที่อธิบายถึงบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งบรรทัดฐานคือตัวกำหนดตามพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคม ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าในสถานการณ์นั้นๆ บุคคลควรปฏิบัติเช่นใดบ้าง ซึ่งพฤติกรรมจะอยู่ในแนวเดียวกันคือไม่ทำความเดือดร้อนแก่ตนเอง

และผู้อื่น ทฤษฎีการประกอบสร้างจะประกอบด้วย ดังนี้

1) วิธีประชา คือ ข้อตกลงของคนหมู่มาก แล้วนำมาเป็นแนวปฏิบัติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ถ้าทำผิดสังคมลงโทษไม่รุนแรง เช่น การไปงานศพ ใส่ชุดดำ แต่ถ้าไม่ใส่ชุดดำผลที่ได้คือการถูกนินทา ถูกตำหนิทำให้รู้สึกอับอาย หรือการรับน้องใหม่ในมหาวิทยาลัย เป็นต้น

2) จารีตประเพณี คือ สิ่งที่ควรปฏิบัติ เพราะจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุขมีความมั่นคงเยี่ยงไปในทางศีลธรรม ถ้าไม่ประพฤติปฏิบัติมีบทลงโทษจากสังคมค่อนข้างรุนแรงและชัดเจน เช่น ห้ามเป็นชู้กับเมียคนอื่น ลูกควรกตัญญูต่อพ่อแม่ในประเทศจีน หรือการที่ครอบครัวฝ่ายหญิงต้องจ่ายค่าสินสอดให้กับครอบครัวฝ่ายชายในประเทศอินเดีย เป็นอาทิ

3) กฎหมาย คือ สิ่งที่รัฐได้กำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติตามหรือห้ามไม่ให้ปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขของประชาชนโดยส่วนรวม เช่น ห้ามฆ่าคน ห้ามลักขโมย ห้ามปลอมแปลงเอกสาร ถ้ากระทำความผิดมีบทลงโทษที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แนวความคิดแบบประกอบสร้าง มุ่งอธิบายถึงความเป็นสิ่งที่ถูกสมมุติขึ้นมา จนกลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคม คือสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมและการกระทำ ซึ่งเป็นการควบคุมทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ เพราะบรรทัดฐานนี้มักจะขึ้นอยู่กับบางระดับของการได้รับความยินยอมและดำรงอยู่โดยการบังคับทางสังคมขึ้นมา พื้นฐานและหลักการของแนวคิดประกอบสร้างนิยมนี้นี้ จึงอยู่ที่ปัจจัยที่สำคัญในการนำมาวิเคราะห์ และกำหนดพฤติกรรมของรัฐในเชิงโครงสร้าง นั้นหมายถึง ตัวแสดงต่างๆ จะขึ้นอยู่กับกลุ่มบรรทัดฐานหรือชุดความคิดต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมา ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ในสังคมนั้นเป็นเพียงเรื่องเล่าที่ถูกสร้างขึ้น และส่งทอดต่อๆ กันมาจากชนชั้นนำ ชนชั้น

ผู้ปกครอง หรืออาจเกิดขึ้นจากแนวนโยบายต่างประเทศก็ได้ โดยชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองนั้นจะใช้มันเพื่อเป็นการควบคุมกำกับพฤติกรรมของตัวแสดงต่างๆ บนสนามการเมืองโลก โดยให้บรรทัดฐาน หรือชุดความคิดที่ถูกสร้างขึ้นมานั้น ผิงลงไปในการบวนการรับรู้หรือการรับรู้ และสำนึกหลักของมนุษย์และตัวแสดงร่วมกันให้ได้ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2560)

หากพิจารณาการเกิดขึ้นของประชานิยมตามทฤษฎีการประกอบสร้างจะพบว่า การประกอบสร้างกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย เกิดจากนักการเมืองและพรรคการเมืองที่พยายามนำเสนอและผลิตนโยบายประชานิยมผ่านนโยบายสาธารณะคือกฎหมาย ก่อนหน้าที่จะมีการออกพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 รัฐบาลในชุดผ่านๆ มาโดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา นโยบายสาธารณะต่างๆ ที่นำเสนอโดยนักการเมือง และพรรคการเมืองที่มีการวิเคราะห์ว่าเป็นมูลเหตุให้ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยหรือเป็นที่นิยมชมชอบของประชาชน เพราะเสนอแนวนโยบายที่ให้ความสำคัญหรือตระหนักถึงความต้องการของกลุ่มคนยากจน ชนชั้นล่างซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ นโยบายทั้งหมดถูกมองว่าเป็นนโยบายประชานิยมที่นักการเมือง หรือรัฐบาลใช้มอมเมาประชาชนเพื่อหวังคะแนนเสียงในการเลือกตั้งตลอดถึงคะแนนนิยม มีนักวิชาการ นักกฎหมาย นักวิจัยจำนวนมากได้วิพากษ์วิจารณ์ รวมถึงกล่าวโจมตีและอ้างผลงานวิจัยว่า นโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมามีเกือบทั้งหมดเป็นนโยบายประชานิยมที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดความเสียหายอย่างมากในระยะยาว ก่อให้เกิดหนี้สาธารณะจำนวนมาก ประชาชนจะยากลำบากอย่างหนักในอนาคต หากมีความต้องการรอย หรือหลงเชื่อแนวนโยบายแบบประชานิยมนี้

เป็นต้น จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการแตกแยกของประชาชนผู้สนับสนุนและประชาชนผู้คัดค้านนโยบายประชานิยมดังกล่าว รวมไปถึงถึงนักการเมือง พรรคการเมือง หรือรัฐบาลด้วย กลายเป็นหลายกลุ่มหรือมีการเรียกว่าเสื้อหลายหลากสี ตั้งแต่ต้นมานโยบายแบบประชานิยมจึงเป็นเหมือนนโยบายต้องห้าม หรือจุดอ่อนที่นักการเมือง พรรคการเมืองใช้โจมตีซึ่งกันและกัน แต่ในขณะที่ในทางปฏิบัตินักการเมืองและพรรคการเมืองต่างก็พยายามนำเสนอนโยบายที่มีลักษณะประชานิยมดังกล่าวในช่วงหาเสียงเลือกตั้งหรือในการสร้างคะแนนนิยมให้กับตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่พยายามเลี่ยงการใช้คำว่าประชานิยมหรือหาเหตุผลมากกล่าวอ้างว่าไม่ใช่ประชานิยม โดยใช้ชื่อเรียกอย่างอื่นแทน เช่น ประชาธิรัฐสวัสดิการ เป็นต้น แต่ลักษณะของนโยบายแล้ว ก็คือประชานิยมในลักษณะหนึ่งนั่นเอง ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน และมีความเข้าใจที่แตกต่างกันว่า นโยบายไหนเป็นประชานิยม นโยบายแบบไหนไม่เป็นประชานิยม รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากแนวคิดดังกล่าวด้วย

วันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2561 ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 มีผลบังคับใช้วันที่ 20 เมษายนนี้ เนื้อหาของกฎหมายมีจำนวนทั้งสิ้น 87 มาตรา โดยเหตุผลในการออกกฎหมายดังกล่าวระบุว่า โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคง อย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอก

งบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลังและการบริหารหนี้สาธารณะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติดังกล่าว นอกจากเรื่องการรักษาวินัยการเงินการคลังแล้ว ประเด็นที่น่าสนใจคือความตามมาตรา 9, 20, 21, และมาตรา 23 ที่เป็นนัยว่าการดำเนินการนโยบายแบบไหนลักษณะอย่างไรจะเข้าข่ายเป็นประชานิยม กระทำการลักษณะไหนจะไม่เป็นประชานิยม เช่น คณะรัฐมนตรีต้องไม่บริหารราชการแผ่นดินโดยมุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและประชาชนในระยะยาว งบประมาณรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ภาครัฐซึ่งเป็นหนี้สาธารณะที่กระทรวงการคลังกู้หรือค้ำประกันต้องตั้งเพื่อการชำระคืนต้นเงินกู้ดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายในการกู้เงินอย่างพอเพียง การจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้กระทำได้เมื่อมีเหตุผลจำเป็น และให้ระบุที่มาของเงินที่จะใช้จ่ายตามงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมด้วย เป็นต้น (พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561)

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้นทำให้นักวิชาการ นักกฎหมาย รวมถึงผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ได้วิเคราะห์และให้ความเห็นว่า จากลักษณะดังกล่าวเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การตัดสินในรูปแบบของกฎหมายเพื่อให้เห็นว่านโยบายของตนเองไม่มีลักษณะหรือไม่เข้าข่ายเป็นประชานิยมผ่านนโยบายสาธารณะภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ แม้จะมีการกล่าวโจมตีว่าเป็นประชานิยมก็สามารถอธิบายและให้เหตุผลได้ตามกฎหมายนี้ จึงเป็นลักษณะของกระบวนการประกอบสร้างประชานิยมโดยใช้กฎหมายของนักการเมือง พรรคการเมือง หรือรัฐบาลด้วย ถึงแม้เหตุผลในการออกกฎหมายก็มีความชัดเจนว่าเพื่อป้องกันการเกิดหนี้สาธารณะในระยะยาว โดยนัยก็คือห้าม

จัดทำนโยบายที่มีลักษณะประชานิยม ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นกระบวนการประกอบสร้างประชานิยมผ่านนโยบายสาธารณะบนเวทีการเมืองเพื่อความคุมพฤติกรรม สร้างบรรทัดฐาน ปลุกฝัง (ชุดความคิดที่ถูกสร้างขึ้น) ลงไปในกระบวนการรับรู้หรือการรับรู้และสำนึกหลักของมนุษย์และตัวแสดงนั่นคือ ประชาชน เพื่อให้เกิดความเห็นจากประชาชน ความชอบธรรมตามกฎหมายว่าไม่ใช่ประชานิยม กล่าวโดยสรุปก็คือ นโยบายจะเป็นแบบประชานิยมหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการประกอบสร้างประชานิยมโดยใช้กฎหมายของนักการเมือง พรรคการเมืองผ่านนโยบายสาธารณะนั่นเอง

ผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ตามกรอบการวิเคราะห์ที่กำหนด พบว่า

1) ผลกระทบด้านสังคม ตามกรอบความเหลื่อมล้ำพบว่า ผลของนโยบายประชานิยมเกิดประโยชน์และรายได้แก่กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้มีการศึกษามากกว่าที่จะเกิดแก่ประชาชนโดยรวม เพราะความไม่มีเสถียรภาพของกิจกรรมโครงการต่างๆ ไม่มีความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อย เพราะต้องการโครงการที่มีผลประโยชน์อย่างรวดเร็ว ไม่ต้องรอนาน ส่วนโครงการไม่มีเสถียรภาพเพราะข้าราชการที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลไม่เอาใจใส่ ไม่จริงใจ มีการเรียกรับผลประโยชน์เป็นตัวเงิน หรือสิ่งของ หรือการต้อนรับ และที่สำคัญคือทำโครงการแต่เพียงรูปแบบเพื่อรายงานเท่านั้น ไม่มีความจริงใจในการติดตามประเมินผล เมื่อไม่ไหวโครงการก็ล่มสลาย ลักษณะนี้เกิดกับชุมชนที่ไม่มีความ

เข้มแข็ง ขาดความสามัคคี เพิกเฉยต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ในทางตรงกันข้ามชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สัมครสมานสามัคคีต่อต้านการทุจริตกิจกรรมโครงการมักจะก่อประโยชน์แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงยุติธรรม สามารถต่อยอดกิจกรรมโครงการให้เจริญก้าวหน้าและพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ตามกรอบระบบอุปถัมภ์พบว่า ระบบอุปถัมภ์ระหว่างองค์กรที่เกิดจากประชานิยมส่วนมากมักจะเป็นการจัดซื้อจัดจ้างหรือการซื้อวัสดุอุปกรณ์ มักจะผูกขาดเพียงไม่กี่ร้าน และมีบางรายที่เจ้าหน้าที่ข้าราชการมีส่วนได้เสียกับร้านค้ามักจะเป็นผลประโยชน์ตอบแทนหรือเป็นเครือข่ายกัน ส่วนระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ ก่อให้เกิดเครือข่ายจากกิจกรรมโครงการ แลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน แต่ในขณะที่เดียวกันก็เกิดการเปรียบเทียบและมีความอิจฉาริษยากันด้วย นำมาซึ่งการฟ้องร้องกลั่นแกล้งกันก็มี ในส่วนที่เป็นเครือข่ายกันมักจะไม่พบมาก ประชาชนตามกรอบการรวมอำนาจปกครอง พบว่า เชิงลบข้าราชการเจ้าหน้าที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลไม่เอาใจใส่ ไม่จริงใจ บางที่มีการเรียกรับผลประโยชน์เป็นตัวเงิน เชิงบวกข้าราชการเจ้าหน้าที่สามารถแนะนำขั้นตอนวิธีการดำเนินการได้ดี ประชาชนนับถือ เชื่อฟังและให้ความร่วมมือ รูปแบบโครงการเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการกำกับติดตามผลเหมาะสม แต่บางแห่งก็ทำเพื่อให้ได้รูปแบบเท่านั้น และตามกรอบการกระจายอำนาจปกครอง พบว่า หากผู้นำมีความเข้มแข็ง มีภาวะผู้นำ ชื่อสัตย์โปร่งใส ประชาชนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี กิจกรรมโครงการสำเร็จผลรวดเร็ว และประชาชนรู้จักเรียนรู้มากขึ้น แต่กรณีนี้พบน้อยมาก แต่ถ้าผู้นำชุมชนไม่มีความเข้มแข็ง ไม่มีภาวะผู้นำ ไม่ชื่อสัตย์สุจริต ประชาชนมักจะไม่เชื่อฟัง ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีความจริงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ อาจนำมาซึ่งการฟ้องร้องผู้นำในที่สุด

2) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ตามกรอบภาระหนี้สิน และรายได้ พบว่า นักวิชาการบางท่านให้ข้อมูลว่าประชาชนมักจะก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจให้เข้มแข็งในระยะสั้น แต่มีความกังวลว่าจะมีแนวโน้มก่อหนี้สาธารณะในระยะยาว เกิดหนึ่งค้ำ เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติเหมือนดังประเทศตะวันตกบางประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ และในรายย่อยระดับชาวบ้านจะเป็นหนี้สินเพิ่มมากขึ้น มากกว่าจะสร้างรายได้ แต่มีนักวิชาการบางท่านกลับมีมุมมองว่า นโยบายลักษณะประชานิยมก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจเกิดการแข่งขันเชิงนโยบายอย่างแท้จริง เกิดการหมุนเวียนของเงิน ระบุเศรษฐกิจจะดีขึ้นทำให้ปริมาณหนี้สินลดลง และก่อให้เกิดรายได้ระยะสั้น แต่สามารถต่อยอดให้เกิดเป็นรายได้ระยะยาวและยั่งยืนได้ ถ้าหากมีระบบกลไกการบริหารโครงการที่มีประสิทธิภาพ และโดยที่นักวิชาการบางท่านก็ให้มุมมองแบบทางเลือกว่า ประชาชนนั้นสามารถลดภาระหนี้สิน และสร้างรายได้ แต่มองว่าไม่มีความยั่งยืนในระยะยาว เพราะมีลักษณะเพียงการกระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจชั่วคราวระยะหนึ่งเท่านั้น ควรจะหาหนโยบายที่มีความยั่งยืนจะส่งผลดีกว่าทั้งต่อประเทศชาติและประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดการออกจากประชานิยมที่ว่า สังคมไทยจะก้าวข้ามพ้นประชานิยมไปได้นั้น ควรต้องสร้างระบบรัฐสวัสดิการเข้ามาแทนที่ หากยังไม่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจก็ต้องพัฒนาสังคมสวัสดิการ ขึ้นมา นอกจากนี้ยังต้องสร้าง “ประชารัฐที่มีรากฐานจากประชาสังคม” และ “สำนึกพลเมือง” เพื่อออกจากประชานิยม (อนุสรณ์ ธรรมใจ, 2558) ส่วนมุมมองของตัวแทนประชาชนเห็นว่า นโยบายประชานิยมเป็นสิ่งที่ช่วยแบ่งเบาภาระหนี้สินของครอบครัวได้ แม้จะไม่ทั้งหมดแต่ก็ช่วยหมุนเวียนระบบเศรษฐกิจของประชาชนบางครัวเรือนได้ แต่บางครัวเรือนกลับสร้างภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น และไม่ก่อให้เกิดราย

ได้ ปัญหาเกิดจากการควบคุมดูแลของผู้นำ

3) ผลกระทบด้านการเมือง ตามกรอบการเมืองโดยรวมนักวิชาการเห็นว่า ประชาชนนำไปสู่การเผชิญหน้าและความขัดแย้งระหว่างคนในชนบทกับคนในเมือง ประชาชนเอื้อให้กลุ่มนายทุนนักธุรกิจเข้ามาเล่นการเมือง ทำให้แยกทุนกับการเมืองออกจากกันได้ยาก และเมื่อเป็นเช่นนี้ประชาชนจะประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิตในระยะยาว ตามกรอบพรรคการเมือง และนักการเมือง พบว่า ประชาชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการหาเสียง และสร้างคะแนนนิยมให้กับพรรคการเมืองและนักการเมืองได้มากจริง แต่หากทำไม่ได้ตามที่รับปากกับประชาชนไว้แล้ว ผลจะเกิดแบบตรงกันข้าม เพราะประชาชนมีการศึกษา ฉลาดและเรียนรู้มากขึ้น แต่มีบางพื้นที่เกิดผลแยกกันระหว่างนักการเมืองกับพรรคการเมือง ส่วนตามกรอบนโยบายของพรรคการเมือง นโยบายที่เป็นแบบประชานิยมมักจะถูกเพ่งเล็งจากพรรคการเมืองชั่วคราวกันข้าม เพราะนโยบายประชานิยมมีความเปราะบางมากในยุคนี้ ถูกมองว่าเป็นนโยบายอันตราย อาจนำมาซึ่งความล่มจมของประเทศ เปิดโอกาสให้มีการกอบโกยผลประโยชน์ แต่บางนโยบายกลับก่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าแก่ประชาชนจำนวนมาก ผู้ได้ประโยชน์คือประชาชน แล้วประเทศชาติได้อะไร ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการบางท่านที่เห็นว่า นโยบายประชานิยมไม่ใช่ นโยบายที่สาธารณชนได้ประโยชน์ จะไม่มีทรัพย์สินออกสู่สาธารณชน แต่จะมีคนจำนวนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งเท่านั้นที่ได้ประโยชน์ แต่ในระยะยาวแล้วประเทศไม่ได้อะไรเลย เช่น รถคันแรก ใครได้ประโยชน์ คำตอบคือคนที่ออกรถคันแรกได้คนละแสน แล้วประเทศได้อะไร ผลลัพธ์คือคนที่ออกรถคันแรกมีรถใช้ถวนหน้า ทำให้เข้าสู่ยุควัตถุนิยมมากขึ้น เห็นวัตถุนิยมมาก่อนประโยชน์ของสาธารณะ คนที่ได้ผลประโยชน์ส่วนใหญ่เป็น

คนพื้นฐานไม่สามารถที่จะมีรายได้ คนที่รวยแล้ว จะไม่เห็นประโยชน์ต่อนโยบายนี้ เป็นต้น (ภูวกฤต เหมหาชาติ, 2558)

4) ผลกระทบด้านบริบททางสังคมจาก ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ประชาชนมี มุมมองต่อนโยบายประชานิยมว่าคนส่วนใหญ่มี ความพึงพอใจต่อนโยบายประชานิยม บางส่วน มีข้อแม้ว่าต้องเป็นนโยบายของพรรคการเมือง หรือนักการเมืองที่ตนเองสนับสนุนหรือชื่นชอบ เท่านั้น บางส่วนพึงพอใจเพราะได้ผลประโยชน์ ตอบแทนรวดเร็ว และดูเหมือนว่าช่วงที่รัฐบาล มีนโยบายแบบนี้จำนวนมากทำให้การประกอบ อาชีพมีความคล่องตัวสูง สรุปคือนโยบายประชานิยมทำให้เศรษฐกิจดี แต่ในขณะที่เดียวกันนโยบาย ประชานิยมก็ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเห็นแก่ ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เห็นแก่ครอบครัว เห็นแก่ชุมชนของตนมากกว่า ของชุมชนอื่น โดยมีเหตุผลว่าสังคมโดยรวมมี หน่วยงานดูแลอยู่แล้ว รวมถึงการเคารพกติกา ความมีระเบียบวินัยของประชาชนลดน้อยลง ใช้ จ่ายเงินแบบขาดวินัยในตนเอง เพราะมุ่งเพื่อ ใช้ได้ประโยชน์ตนเอง และมองว่าคนอื่นก็จะคิด แบบเดียวกัน ผลกระทบด้านนี้จึงมีเชิงลบและ เชิงบวกในตัว

ดังนั้น ผลกระทบของกระบวนการ ประชานิยมต่อรัฐไทยมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ การวิเคราะห์และศึกษาในกรอบหรือมิติที่แตก ต่าง ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่มีความเหมือน และแตกต่างกันจากสรุปผลการวิจัยที่นักวิชาการ นักวิจัย รวมถึงสถาบันต่างๆ ได้ศึกษาไว้พอ สมควร อย่างไรก็ตามประชานิยมเป็นอีกช่องทาง ของประชาชน ช่วยให้ประชาธิปไตยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่อาจจะเป็นการทำลายประชาธิปไตย ไม่ต่าง จากระบอบเดิม ถ้าไม่ได้ทำเพื่อประชาชนอย่าง แท้จริง

บทสรุป

ผลกระทบของกระบวนการประชานิยม ต่อรัฐไทยไม่สามารถจะศึกษาได้โดยวิเคราะห์ ผ่านแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง เพราะมีความแตก ต่างในกรอบแนวคิดและองค์ประกอบ แม้ว่า กระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทยจะมีบทสรุปที่ ศึกษาพบคล้ายคลึงกัน แต่หากศึกษาในมิติที่แตก ต่างออกไปกำหนดกรอบแนวคิดใหม่ จะพบว่า มีอีกหลายมิติที่จำเป็นต้องค้นคว้าหาคำตอบใน เรื่องผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อ รัฐไทยดังกล่าว

ผลจากการศึกษาข้อมูลสะท้อนให้เห็นมุม มองว่า การสานต่อนโยบายประชานิยมนั้นเป็น เพียงแต่เปลี่ยนชื่อนโยบาย เปลี่ยนวิธีการดำเนินการ แต่โดยลักษณะแล้วก็ยังเป็นประชานิยม ส่วน หนึ่งน่าจะมาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และ ช่องว่างของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เอื้อ ให้เกิดนโยบายประชานิยม ประชานิยมจะเป็นผล เชิงบวกหรือเชิงลบ จำเป็นต้องมีกฎหมายหลัก เพื่อจำกัดและควบคุมการดำเนินนโยบายประชานิยมอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ ประชาชนและประเทศชาติ เพราะนโยบายประชานิยมเชิงบวกจะทำให้การแข่งขันกันทางนโยบาย เกิดขึ้นจริงในทางการเมืองและเป็นการสร้างมูลค่า ในทางเศรษฐกิจขึ้นจากการหมุนเงินเข้าใช้จ่ายใน ตลาดหลายรอบ เป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายของ ประชาชนเพื่อให้ภาพรวมของเศรษฐกิจดีขึ้น ส่วน การประกอบสร้างกระบวนการประชานิยมต่อรัฐ ไทย เกิดจากนักการเมืองและพรรคการเมืองที่ พยายามนำเสนอและผลิตนโยบายประชานิยม ผ่านนโยบายสาธารณะซึ่งก็คือกฎหมาย กล่าว คือนโยบายจะเป็นแบบประชานิยมหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการประกอบสร้างผ่านกฎหมาย ของนักการเมืองนั่นเอง ผลกระทบของกระบวนการ ประชานิยมต่อรัฐไทย ได้สรุปผลการวิจัยโดยรวมที่

ตรงกันหรือคล้ายกันเป็นส่วนมาก คือประชาานิยมมีผลกระทบเชิงลบมากกว่าเชิงบวก ได้แก่ ผลกระทบด้านสังคมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ การแข่งขันทางสังคม และเกิดระบบอุปถัมภ์มากขึ้นผลกระทบด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจให้เข้มแข็งในระยะสั้นเป็นอย่างมาก แต่มีแนวโน้มจะก่อหนี้สาธารณะในระยะยาวมากเช่นกัน ส่วนผลกระทบด้านการเมือง นักการเมืองใช้ประชานิยมหาเสียงเพื่อหวังผลชนะการเลือกตั้งมากขึ้น นำไปสู่การเผชิญหน้าและความขัดแย้งระหว่างคนในชนบทกับคนในเมือง และผลกระทบด้านวัฒนธรรมประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อนโยบายประชานิยม เกิดวัฒนธรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และทำให้การเคารพกติกา ความมีระเบียบวินัยของประชาชนลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์และศึกษาในกรอบหรือมิติที่ต่างออกไป จะทำให้ทราบผลกระทบที่มีความเหมือนและแตกต่างละเอียดลึกซึ้งไปมากทั้งผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบ

ข้อเสนอแนะ

ผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย ที่อ้างอิงจากผลการศึกษา และการกล่าวอ้างแสดงทรรศนะ โดยมีผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบ สิ่งสำคัญที่จะทำให้นโยบายประชานิยมนั้นเกิดผลเชิงบวกมากที่สุด เกิดข้อบกพร่องและผิดพลาดน้อยที่สุดควรเริ่มจากการมีทบทวนญัตติและการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด เพื่อป้องกันการใช้ประชานิยมแบบสุดโต่ง การประกอบสร้างกระบวนการประชานิยมโดยใช้กฎหมาย ผ่านนโยบายสาธารณะของนักการเมืองที่ดี พรรคการเมืองที่ดี รวมถึงรัฐบาลควรใช้เพื่อทำงานรับใช้ประเทศชาติและประชาชนจริงๆ ไม่ควรใช้เป็นเครื่องมือเพื่อกำจัดฝ่ายตรงกันข้ามหรือเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายของตนเองเท่านั้น

ดังนั้น จึงควรศึกษาผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทย ผ่านหลายมิติ เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนานโยบายสาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ และประชาชนทั้งหมดอย่างยุติธรรม

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2550). ขบวนการประชานิยมในสหรัฐอเมริกา. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*. ปีที่ 3 (ฉบับที่ 1)
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2560). *ทฤษฎีประกอบสร้างนิยม (constructivism) กับไอร์แลนด์และเซอร์เบีย*. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.matichon.co.th>
- เกษียร เตชะพีระ. (2544). *ป๊อปปูลิสต์คือใคร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ชาติชาย มุกสง. (2555). *นโยบายประชานิยม*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2562 จาก <http://www.kpi.ac.th/wiki/index.php>.
- พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561. (2561, 19 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 27 ก หน้า 3-7.
- ภูวกฤต เหมหาชาติ. (2558). *นโยบายประชานิยม*. *พุทธจักร*. ปีที่ 69 (ฉบับที่ 4), เมษายน 2558 หน้า 1-30.

- วินัย ผลเจริญ. (2546). *ผลกระทบของนโยบายประชานิยมที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมและการเมืองไทย*. (ตอนที่ 1). *จุดสารกลุ่มประชาชนเพื่อประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: รายงานประจำภาคของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). *สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านนโยบายประชานิยมที่จะส่งผลกระทบต่อหนี้สาธารณะและการเพิ่มบทบาทนิติต่อความรับผิดชอบในโครงการประชานิยม*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2557). *รายงานการศึกษาข้อมูลหนี้ที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการประชานิยมของรัฐบาล*. กรุงเทพฯ.
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. (9 ตุลาคม 2558). *ประชารัฐ ประชานิยม และรัฐสวัสดิการ (1)*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2549). *ทักษิณานิยม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มติชน: สำนักพิมพ์มติชน.

การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

The Use of Online Social Networks for Learning of Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla Students

จิรภัทร ภู่วัญทอง¹, จุฑาภรณ์ ภารพอบ², เวคิน หนูนางวงศ์³

Jirapat Phookwantong¹, Jutaporn Parapob², Vakin Nunumvong³

Received: 26 May 2020

Revised: 26 August 2020

Accepted: 16 September 2020

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ และ 3. เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา จำนวน 383 คน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านมือถือ ที่บ้าน/หอพัก เพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับเพื่อนและคนรู้จักทุกวัน มากกว่า 5 ชั่วโมง/วัน ในช่วงเวลา 20.00-00.00 น. ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด คือ Facebook และยังเป็นบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาเลือกใช้งานเพื่อการเรียนรู้บ่อยที่สุดด้วย 2. พฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ ในด้านการสื่อสาร การศึกษา และความบันเทิง พบว่าทุกด้านได้รับการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.87 กลุ่มตัวอย่าง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000 jirapat_hong@hotmail.com 081-5995796

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000 jparapob@hotmail.com 085-9266150

³ อาจารย์ประจำสาขาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000 vakin.n@rmutsv.ac.th 064-4068-6369

¹ Department of General Education, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Boyang Sub-district, Muang District, Songkhla 90000, Thailand

² Department of Foreign Languages, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Boyang Sub-district, Muang District, Songkhla 90000, Thailand

³ Department of General Education, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Boyang Sub-district, Muang District, Songkhla 90000, Thailand

ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อวัตถุประสงค์แนะนำ หรือผลการเรียนได้รับการประเมินอยู่ในระดับมาก การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสั่งซื้อตำราวิชาการได้รับการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการสื่อสาร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อเพื่อสอบถามข้อมูลการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.14 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับอาจารย์ มีค่าเฉลี่ย 3.54 ด้านความบันเทิงพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับมาก คือการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูคลิปวิดีโอแนะนำการเรียนการสอนหรือข้อมูลทางวิชาการ สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อภาพสดในการทบทวนเนื้อหาที่เรียนเพื่อเตรียมตัวสอบ ได้รับการประเมินอยู่ในระดับกลาง 3. ในส่วนของความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้จำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความถี่ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่มีช่องทางการใช้บริการ ระยะเวลา ช่วงเวลา และบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เลือกใช้งานเพื่อการเรียนรู้บ่อยที่สุดต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: เครือข่ายสังคมออนไลน์ นักศึกษา

Abstract

This research addressed 3 issues: 1. to study students' behaviors to accept information on social networks online, 2. to study students' behaviors in using social networks and 3. to compare behaviors in using online social networks for learning based on behaviors, to accept information from students at Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla. A research survey was used in the study. The sample group was 383 students selected by using probability sampling and stratified sampling. Data were collected through a questionnaire which was divided into three parts: personal information, students' behavior in using online social network and open ended questions. The data were analyzed by using frequency distribution, percentage (%), mean (\bar{X}) and standard deviation (S.D.).

The results showed that (1) the sample group showed behaviors required for receiving information on social networks by using social networks on their mobile phones at home or dormitories. They used social networks every day for more than 5 hours per day during 20.00 - 00.00 p.m for chatting, exchanging information and news with friends. Facebook is an online social network which sample groups often used for learning. (2). All aspects of students' behavior in using social networks for learning in terms of communication, education and entertainment, were assessed at a high level. Education got the highest marks, 3.87. The sample group used social media to see their scores or results of the study was scored at a high level. The use of social media to order textbooks was assessed at a moderate level. For communication, the use

of social media to receive information in learning got the highest average score 4.14. However, the use of social media to communicate with teachers was rated at the lowest score 3.54. For entertainment, the use of social media to view video clips, teaching presentations or academic information was rated at the highest. The use of social media, to review the content in their study and to prepare for an exam was rated at a moderated level. (3) In terms of different behaviors in using online social networks for learning, classified by students' behaviors to accept information on social networks online, found that the sample group with different frequency of using social networks had different behaviors of using online social networks for learning with significance at the level of 0.05. The sample group who seldom used social networks (1-2 days / week) had the highest behavior of using online social networks for learning. And the sample group who had different frequency in using social networks in terms of channel for using the service, length of time and period of time, did not have different behavior of using online social networks for learning.

Keywords: Online Social Networks students

บทนำ

สื่อสังคมออนไลน์ เป็นการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสื่อสารแบ่งปันเรื่องราวต่างๆ ในลักษณะเนื้อหา รูปภาพ ข้อความ เสียง คลิปวิดีโอ (วรพร ดำจับ, 2562) ในยุคแห่งเทคโนโลยี การสื่อสารและเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีความสะดวกรวดเร็ว ผู้คนทุกเพศทุกวัยล้วนเข้าถึงโดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ต่างๆ กัน จากความรวดเร็วและความง่ายในการใช้จึงทำให้เป็นที่นิยมโดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่น ภาษาที่ใช้สื่อสารเป็นภาษาเฉพาะกลุ่ม ซึ่งเป็นภาษาที่ผิดเพี้ยนหากแต่ได้รับความนิยม มีการดัดแปลงคำในภาษาไทยมาใช้ใหม่ โดยไม่ถูกต้องตามหลักภาษา แต่จะเป็นที่จดจำและติดตามในแบบที่ผิดๆ (ดร.สรศักดิ์ เชื้อวชาญ. 2558) นอกจากนี้การขาดวิจรณ์ญาณในการรับข้อมูล นำไปสู่ปัญหาและความสูญเสียที่คาดไม่ถึง เช่นปัญหาการล่อลวงทางอินเทอร์เน็ต โฆษณาชวนเชื่อที่มอมเมาเยาวชน และสิ่งผิดกฎหมายต่างๆ (พิรกรอง

รามสุต วัฒนันท์. 2556 อ้างถึงใน แสงเดือน ผ่องพุ่ม 2556) พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยไม่มีผู้ดูแล ให้คำแนะนำ อาจนำไปสู่การลอกเลียนแบบในกลุ่มวัยรุ่นจนทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่นการแต่งตัว การใช้ภาษาแปลกๆ และภัยคุกคามซึ่งคาดไม่ถึงจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวจนเกินไป (ดวงรัตน์ โกยกิจเจริญ สมชาย ไชยโคตร, 2558)

อย่างไรก็ตามสำหรับนักศึกษาการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง การใช้งานที่ผิดที่ผิดเวลา เช่นการใช้อินเทอร์เน็ตในเวลาเรียน ล้วนเป็นอุปสรรคในการเรียนทั้งต่อนักศึกษาและอาจารย์ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา เพื่อที่จะให้นักศึกษาใช้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์จากอินเทอร์เน็ต และเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่กำลังเป็นที่นิยมให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู่มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา มีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้หรือไม่
2. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้
3. สามารถนำผลการวิจัยหรือข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม
4. เพื่อพัฒนา ปลูกฝังให้เด็ก และเยาวชนใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในด้านบวกได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

มณฑลศรีวิชัย สงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ทั้ง 5 คณะ รวมจำนวนทั้งหมด 9,152 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 383 คน และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 5 คณะ หลังจากได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละคณะแล้วดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จนได้ตัวอย่างจนครบตามที่กำหนดไว้ โดยเป็นตัวแทนจากคณะศิลปศาสตร์จำนวน 62 คน คณะวิศวกรรมศาสตร์ 114 คน คณะบริหารธุรกิจ 136 คน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี 41 คน และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ 30 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษา

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับ (five point rated scale) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ อาจารย์สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ อาจารย์สาขาสถิติ และอาจารย์สาขาภาษาไทย ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องครอบคลุมของเนื้อหาตลอดจนการสื่อความหมายปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามก่อนนำไปใช้

วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูล (Launch) จากนักศึกษาทั้ง 5 คณะๆ ละ 6 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 30 คน ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น α ทดสอบความน่าเชื่อถือทางสถิติ จากการทดสอบได้ค่า α เท่ากับ 0.9 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.43-0.67 แล้วนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่แล้วนำมาแปลงค่าเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยการนำเสนอในรูปแบบตาราง

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) เป็นการทดสอบสมมติฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยสถิติที่ใช้ คือ t-test/F test (one way ANOVA) หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทำการวิเคราะห์ว่าพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการ

เรียนรู้ จำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ซึ่งมีจำนวน 5 รูปแบบ คือ 1) ช่องทางการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2) ความถี่การใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ 3) ระยะเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อวัน 4) ช่วงเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยที่สุด 5) บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เลือกใช้งานเพื่อการเรียนรู้บ่อยที่สุดว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษา

1. ช่องทางการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านมือถือร้อยละ 93.5 รองลงมา คือคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 5.5 และช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการน้อยที่สุดคือแท็บเล็ต ร้อยละ 1.0

2. สถานที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยที่สุด เป็นอันดับ 1 คือ ที่บ้าน/หอพัก 381 คะแนน รองลงมา คือมหาวิทยาลัย 362 คะแนน และอันดับ 3 คือร้านกาแฟ/ร้านอาหาร 157 คะแนน

3. วัตถุประสงค์หลักในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นอันดับ 1 คือเพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับเพื่อนและคนรู้จัก 305 คะแนน รองลงมา คือเพื่อติดตามข้อมูลข่าวสาร/สอบถามข้อมูลข่าวสารทั่วไป 170 คะแนน และอันดับ 3 คือเพื่อ Like (ถูกใจ) หรือแสดงความคิดเห็น 168 คะแนน

4. ความถี่ที่นักศึกษาใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อสัปดาห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 79.3 รองลงมา คือก่อนช่วงบ่าย (5-6 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 12.0 ใช้งานบ้าง (3-4 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 5.0 และความถี่ที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการน้อยที่สุด คือ นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 3.7 ตามลำดับ

5. ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า ระยะเวลามากกว่า 5 ชั่วโมง กลุ่มตัวอย่างใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมา คือระยะเวลา 3-4 ชั่วโมง ร้อยละ 16.4 ระยะเวลา 2-3 ชั่วโมง ร้อยละ 13.3 ระยะเวลา 4-5 ชั่วโมง ร้อยละ 12.5 ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมง ร้อยละ 7.0 และระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการน้อยที่สุดต่อวัน คือ น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ร้อยละ 1.8 ตามลำดับ

6. ช่วงเวลาที่นักศึกษาใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์บ่อยที่สุดคือช่วงเวลา 20.00-00.00 น. ร้อยละ 55.6 รองลงมา คือช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ร้อยละ 28.2 ช่วงเวลา 11.00-16.00 น. ร้อยละ 10.4 ช่วงเวลา 06.00-11.00 น. ร้อยละ 3.7 และช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการน้อยที่สุด คือ 00.00-06.00 น. ร้อยละ 2.1 ตามลำดับ

7. บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาใช้ ซึ่งนักศึกษาสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้งานมากที่สุด คือ Facebook 359 คะแนน รองลงมา คือ Youtube 297 คะแนน และอันดับ 3 คือ Instagram 237 คะแนน ตามลำดับ

8. บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาเลือกใช้งานเพื่อการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้บ่อยที่สุด คือ Facebook ร้อยละ 40.7 รองลงมา คือ Youtube ร้อยละ 29.8 และอันดับ 3 คือ google plus ร้อยละ 22.7 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

1. พฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านการสื่อสาร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อเพื่อสอบถามข้อมูลการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.14 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับอาจารย์ มีค่าเฉลี่ย 3.54 (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านการสื่อสาร

ด้านการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อเพื่อสอบถามข้อมูลการเรียนการสอน	4.14	0.798	มาก
2. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของทางมหาวิทยาลัย	4.06	0.800	มาก
3. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับอาจารย์	3.54	0.986	มาก
4. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งการบ้าน รายงานในรูปแบบแฟ้มข้อมูลให้กับอาจารย์	3.62	0.938	มาก
5. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือความคิดเห็นทางวิชาการ	3.60	0.962	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.79	0.897	มาก

2. พฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มี 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือกลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์

เพื่อดูคะแนนสอบ หรือผลการเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.20 โดยมี 1 ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ ด้านการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสั่งซื้อตำราวิชาการ มีค่าเฉลี่ย 3.11 (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านการศึกษา

ด้านการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อดาวน์โหลดข้อมูลต่างๆ สำหรับทำการบ้าน หรือเตรียมตัวสอบ	4.14	.801	มาก
2. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือความคิดเห็นด้านการเรียน	3.78	.883	มาก
3. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อหาความรู้เพิ่มเติม	4.11	.810	มาก
4. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูคะแนนสอบ หรือผลการเรียน	4.20	.805	มาก
5. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสั่งซื้อตำราวิชาการ	3.11	1.192	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.87	0.898	มาก

3. พฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านความบันเทิง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.62 และเมื่อพิจารณา

รายข้อ พบว่า มี 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูคลิปวีดีโอแนะนำเสนอการเรียนการสอนหรือข้อมูลทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ย 3.91 โดย

มี 1 ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ด้านความบันเทิง อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์แพร่ภาพสดในการทบทวนเนื้อหาที่เรียนในกลุ่มเพื่อนเพื่อเตรียมตัวสอบ มีค่าเฉลี่ย 3.34 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านความบันเทิง

ด้านความบันเทิง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูคลิปวิดีโอแนะนำเสนอการเรียนการสอน หรือข้อมูลทางวิชาการ	3.91	.872	มาก
2. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูแพร่ภาพสดนำเสนอการเรียนการสอน หรือข้อมูลทางวิชาการ	3.48	1.028	มาก
3. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์แพร่ภาพสดในการทบทวนเนื้อหาที่เรียนในกลุ่มเพื่อนเพื่อเตรียมตัวสอบ	3.34	1.218	ปานกลาง
4. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งคลิปวิดีโอแนะนำเสนอการเรียนการสอน หรือข้อมูลทางวิชาการในกลุ่มเพื่อน	3.56	1.076	มาก
5. นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูสื่อบันเทิงของต่างประเทศ เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษา	3.80	1.047	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.62	1.048	มาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามช่องทางการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือมี

พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้มากที่สุด และผ่านแท็บเล็ต มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามช่องทางการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้สถิติ F-test พบว่าไม่แตกต่างกัน (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามช่องทางการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์

	ช่องทางการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig
พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้	โทรศัพท์มือถือ	3.76	0.625	1.063	0.347
	แท็บเล็ต	3.32	0.595		
	คอมพิวเตอร์	3.79	0.497		

2. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามความถี่ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ค่อนข้างบ่อย (5-6 วัน/สัปดาห์) มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้มากที่สุด

ข้างบ่อย (5-6 วัน/สัปดาห์) มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามความถี่ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยใช้สถิติ F-test พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามความถี่ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์

	ความถี่ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig
พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้	นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์)	4.25	0.421	3.710	0.012*
	ใช้งานบ้าง (3-4 วัน/สัปดาห์)	3.93	0.569		
	ค่อนข้างบ่อย (5-6 วัน/สัปดาห์)	3.71	0.566		
	ใช้ทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์)	3.74	0.628		

3. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยกว่า 1 ชั่วโมง/วัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ 4-5 ชั่วโมง/วัน

มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อวัน โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ไม่แตกต่างกัน (ดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อวัน

	ระยะเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อวัน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig
พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้	น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	4.07	0.965	1.783	0.115
	1-2 ชั่วโมง	3.70	0.470		
	2-3 ชั่วโมง	3.79	0.569		
	3-4 ชั่วโมง	3.93	0.580		
	4-5 ชั่วโมง	3.68	0.499		
	มากกว่า 5 ชั่วโมง	3.71	0.668		

4. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามช่วงเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยที่สุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วง 06.00-11.00 น. มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้มากที่สุด และในช่วง

11.00-16.00 น. กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ น้อยที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามช่วงเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยที่สุด โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ไม่แตกต่างกัน (ดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามช่วงเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยที่สุด

	ช่วงเวลาที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig
พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้	06.00-11.00 น.	4.16	0.499	1.758	0.137
	11.00-16.00 น.	3.68	0.674		
	16.00-20.00 น.	3.73	0.560		
	20.00-00.00 น.	3.77	0.643		
	00.00-06.00 น.	3.66	0.456		

5. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เลือกใช้งานเพื่อการเรียนรู้พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้บริการ Line บ่อยที่สุด มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการ google plus บ่อย

ที่สุด มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ น้อยที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เลือกใช้งานเพื่อการเรียนรู้พบว่า โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ไม่แตกต่างกัน (ดังตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เลือกใช้งานเพื่อการเรียนรู้

	บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เลือกใช้งานเพื่อการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig
พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้	Facebook	3.80	0.688	1.479	0.196
	Line	3.87	0.701		
	Twitter	3.73	0.450		
	Instagram	3.77	0.656		
	Youtube	3.74	0.667		
	google plus	3.71	0.643		

อภิปรายผล

1. ตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือ สถานที่ใช้งานส่วนใหญ่คือที่บ้าน/หอพัก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับเพื่อนและคนรู้จัก ซึ่งจำนวน 2 ใน 3 ของตัวอย่างใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์) โดยส่วนใหญ่ใช้บริการมากกว่า 5 ชั่วโมง/วัน และช่วงเวลาที่ใช้บริการบ่อยที่สุด คือ 20.00–00.00 น. ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้บริการเฟสบุ๊คมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทมนันท์ ตั้งกิจถาวร (2558) ศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการเปิดรับข้อมูลที่ถูกแชร์ (Shared) ผ่านเฟสบุ๊ค ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ตัวอย่างมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่แชร์ทุกวันในช่วง 20.01 -24.00 โดยมีการใช้งานเพื่อพูดคุย ติดตามความเคลื่อนไหวของเพื่อนๆ นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับสาธินีย์ แซ่ซิ่น (2559) ซึ่งศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อออนไลน์ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าตัวอย่างมีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางสื่อออนไลน์ ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ (Smart Phone) หรือแท็บเล็ต มากกว่า 1 ครั้งต่อวัน จากผลการวิจัยที่ได้แสดงว่าตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ตามความต้องการในการแสวงหาข่าวสารตามความสนใจ Schramm (1973: 58) อ้างถึงใน ธารารัตน์ แก้วพันธุ์ช่วง (2555) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากสถานที่และช่วงเวลาที่ใช้ ระยะเวลา และช่วงเวลาที่ใช้ค่อนข้างเป็นเวลาที่ยาวนานและควรจะเป็นเวลาพักผ่อน ทำการบ้าน หรือทบทวนเนื้อหา นักศึกษาอาจมีเวลาพักผ่อนไม่เพียงพออาจมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หยาดพิรุณ สุภรากรสกุล (2560) เรื่องพฤติกรรมการใช้

เครือข่ายสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 380 คน พบว่าด้านสุขภาพนักเรียนพักผ่อนไม่เพียงพอ จนเกิดอาการง่วงหรือหลับระหว่างเรียน ส่งผลให้มีผลการเรียนต่ำลง

2. พฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการศึกษา ด้านการสื่อสารและ ด้านความบันเทิง มีพฤติกรรมการใช้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ในปัจจุบันมีบทบาท และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการศึกษาที่ต่อไปต้องคำนึงถึงการจัดระบบการเรียนการสอนที่ต้องใช้ระบบออนไลน์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศริน แสงจันทร์เรือง (2554) เรื่องการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคม (กรณีศึกษา: การใช้ Facebook.com ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ผลการวิจัยพบว่าการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่งผลต่อการยอมรับทางสังคมและการผสมผสานทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ผลที่ได้ยังสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์ และคณะ (2559) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง คือนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน จำนวน 410 คน ผลวิจัยพบว่าตัวอย่างมีช่วงเวลาที่ใช้งานมากที่สุด คือ 6 โมงเย็นถึง 3 ทุ่ม วัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ได้แก่เพื่อทำงานกลุ่ม ติดต่อสื่อสารกับอาจารย์ เพื่อน ดาวน์โหลดสื่อการสอน และส่งการบ้าน รวมทั้ง

ใช้เพื่อการบันเทิงด้วยการดูหนังและฟังเพลง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการเรียนการสอนเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในห้องเรียน เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารของคนในเครือข่าย ซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์ในสังคมจริงที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น การสื่อสารโดยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ยังเป็นการสื่อสารที่รวดเร็ว สะดวก เข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้าเพื่อได้มาซึ่งคำตอบหรือคำตอบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้สอนสามารถนำเสนอเนื้อหาใหม่ๆ ที่ทันสมัย รวมถึงผู้เรียนสามารถค้นคว้าหรือศึกษาตามความสนใจและความถนัด เป็นการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย (จิรภัทร ถิ่นแสนดี, 2557)

3. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ จำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความถี่ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ มากที่สุด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า นักศึกษาที่มีความถี่ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์บ่อยๆ ส่วนใหญ่อาจจะใช้เพื่อความบันเทิงหรือติดตามข่าวสารด้านอื่นๆ มากกว่า นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีช่องทางการใช้บริการ ระยะเวลา ช่วงเวลา และบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เลือกใช้งานเพื่อการเรียนรู้บ่อยที่สุด ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน จากการสืบค้นไม่พบงานวิจัยด้านนี้โดยตรง หากแต่พบงานวิจัยที่ใกล้เคียงของดวงรัตน์

โกยกิจเจริญ, สมชาย ไชยโคต (2558) เรื่องผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียน นักศึกษาใน จังหวัดภูเก็ต พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีจำนวนชั่วโมงในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ต่อวันที่แตกต่างกัน ส่งผลกระทบต่อผลกระทบด้านการเรียนที่แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบ ความแตกต่างรายคู่พบว่า นักศึกษาที่ใช้เครือข่ายสังคม ออนไลน์ 1-2 ชั่วโมง ต่อวัน จะส่งผลกระทบต่อด้านการเรียน น้อยกว่า ผู้ที่ใช้มากกว่า 4 ชั่วโมงต่อวัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้ สามารถนำผลการวิจัยหรือข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาและปลูกฝังให้เด็ก และเยาวชนใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในด้านบวกได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ รวมถึงความต้องการในการใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ของ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่นๆ ด้วย เพื่อนำมาเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัยว่ามีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ต่างกันหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- เกศริน แสงจันทร์เรือง. (2554). การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคม. (กรณีศึกษา: การใช้ Facebook.com ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). บทคัดย่อ. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2560. ได้มาจาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/it/0791/title-biography.pdf>
- จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์, ขจร ฝ้ายเทศ, ดวงแก้ว เงินพูนทรัพย์ และวัลลภา จันทระดี. (2559). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารบรรณศาสตร์ มศว ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560. (23-24). สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2563. ได้มาจาก file:///D:/Downloads/9954-29308-1- SM.pdf.
- ฉัฐมณัฏ์ ตั้งกิจถาวร. (2558). การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการเปิดรับข้อมูลที่ถูกแชร์ (Shared) ผ่านเฟซบุ๊ก. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2560. ได้มาจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1635/1/chattamon_tang.pdf
- ดวงรัตน์ โภยกิจเจริญ, สมชาย ไชยโคต. (2558). ผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนนักศึกษาในจังหวัดภูเก็ต. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต (160-175) ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2563. ได้มาจาก http://webportal.pkru.ac.th/data_journals/48698d6ecb15444390d3c56e4f7ee89a/4197a7f486da91bf60969d0ff9d532ea.pdf
- ธารารัตน์ แก้วพันธุ์ช่วง. (2555). การเปิดรับและการรับรู้การสื่อสารการตลาด โทรศัพท์มือถือ และแอปพลิเคชัน สปริง ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2560. ได้มาจาก <http://www.amsarthailand.utcc.ac.th/attachments/article/32/Tharat.pdf>
- ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2557). สังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2558. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2560. ได้มาจาก <http://journalrec.mbu.ac.th/images/pdf/journal4-2/38p381-391.pdf>
- สุกัญญา ฆารสินธุ์, เจนรบ พลเดชะ. (2559). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ สังกัดเอกชนในจังหวัดอุดรธานี. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1 “สร้างเสริมสหวิทยาการ ผสมผสานวัฒนธรรมไทย ก้าวอย่างมั่นใจเข้าสู่ AC. 29 กรกฎาคม 2559. 32-33 สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2563. ได้มาจาก <https://pdfs.semanticscholar.org/7534/332e4a98c2c57779379883ff5485545af6d1.pdf>
- สรศักดิ์ เชี่ยวชาญ. (2558). อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. ปีที่ 35 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2558. 85 สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2563. ได้มาจาก http://utcc2.utcc.ac.th/utccjournal/353/81_97.pdf
- ดร.สาธิตย์ แซ่ซิ่น. (2559). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อออนไลน์ (สื่ออินเทอร์เน็ต) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารรัชตภาคย์ ฉบับพิเศษ ครบรอบ 23 ปี สถาบันรัชตภาคย์ หน้า 469-482. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2560. ได้มาจาก <http://rajaparkjournal.com>

แสงเดือน ผ่องพูน. (2556). บทความวิชาการ. *สื่อสังคมออนไลน์และแนวทางการประยุกต์ใช้*. http://library.senate.go.th/document/Ext6685/6685991_0004.PDF สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2560.

วราพร คำจับ. (2562). สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2562. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2563. ได้มาจาก [file:///D:/Downloads/232338-Article%20Text-784516-2-10-20200130%20\(2\).pdf](file:///D:/Downloads/232338-Article%20Text-784516-2-10-20200130%20(2).pdf).

หยาดพิรุณ สุภรากรสกุล. (2560). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์. (59-61) *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2560*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2563. ได้มาจาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/08f2017122914141745.pdf

กว่าจะเป็นคนระนาดเอก: บทบาทผู้นำวง

The Road of Ranad-Ek Player: Role of Band Leader

จिरายู มีเผือก¹, วิชชาลัมพก์ เหล่าวานิช²

Jirayu Meephueak¹, Vitchatalum Laovanich²

Received: 29 July 2020

Revised: 26 August 2020

Accepted: 16 September 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอมุมมองความเป็นผู้นำในวงดนตรีไทยโดยเชื่อมโยงเข้ากับทฤษฎีภาวะผู้นำเพื่ออธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและตอบคำถามของผู้เขียนที่ว่า “ทำไมคนระนาดเอกถึงต้องมีความเป็นผู้นำ” และ “ผู้นำกับดนตรีเกี่ยวข้องกันอย่างไร” โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทย เพื่อสร้างข้อสรุปที่เชื่อมโยงไปสู่แง่มุมความคิดของผู้เขียนและนำเสนอตัวอย่างของสถานการณ์ต่างๆ ผู้วิจัยหวังว่าบทความชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีไทยและคนระนาดเอก

คำสำคัญ: ผู้นำ, ผู้นำวง, ระนาดเอก

Abstract

This article presents aspects of the leadership of a Thai music band, connecting with the theory of leadership in order to describe the phenomena and answer the author's question "Why is the Ranad-Ek player obligatory to have a leadership?" and "How are the music and the leadership related?" Data were collected by documents, research and interviewing Thai music experts to create a conclusion linking to the author's views and illustrate some examples of situations. The author hopes that this article will serve as useful information for the field of Thai music and Ranad-Ek player.

Keywords: Leader, Bandleader, Ranad-Ek

¹ นิสิตระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: goodkow@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: Vitchatalum.L@Chula.ac.th

¹ M.Ed. Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: goodkow@hotmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: Vitchatalum.L@Chula.ac.th

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงเอกสารวิชาการหรืองานวิจัยทางด้านดนตรีไทย พบว่าชิ้นงานจำนวนมากยังคงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประวัติศาสตร์ดนตรี บุคคลสำคัญและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูบาอาจารย์ที่มีมากมายหลายสำนัก ดังนั้นสำหรับบทความชิ้นนี้ผู้เขียนจึงมีความตั้งใจที่จะแบ่งปันเรื่องราวความคิดแก่ผู้อ่านในประเด็นที่แตกต่างออกไป ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในวงดนตรีไทย และยังเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงในวงการวิชาการจำนวนไม่มากนัก โดยประเด็นคำถามสำคัญในบทความชิ้นนี้คือ ผู้นำกับดนตรีไทยเกี่ยวข้องกันอย่างไร ซึ่งหากมองดูแบบผิวเผินอาจพบว่าการเล่นดนตรีไทยเป็นเพียงแค่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางดนตรี การฝึกซ้อมและพัฒนาทักษะให้เป็นเลิศเพื่อแสดงความสามารถของนักดนตรีรวมถึงการบรรเลงดนตรีให้เข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึกของบทเพลงนั้นๆ เพื่อถ่ายทอดออกไปสู่ผู้ฟังได้ซาบซึ้งและเกิดสุนทรีย์อันสูงสุด แต่สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยเติมเต็มการบรรเลงดนตรีให้สมบูรณ์แบบนั้นก็คือการบรรเลงร่วมกันเป็น “วง” นั่นเอง

วงดนตรีไทยคือการรวมกลุ่มของคนที่มีความชอบและสนใจดนตรีเหมือนๆ กันมารวมตัวกันเกิดเป็นวงดนตรีขึ้น อันก่อปรด้วยคนที่เล่นดนตรีไทยชนิดต่างๆ เพื่อบรรเลงประสานกันเป็นเพลงได้อย่างไพเราะ ตามระเบียบแบบแผนการแบ่งประเภทของวงดนตรีไทยนั้นจะแบ่งได้เป็น 3 อย่าง ได้แก่ วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี (มนตรี ตราโมท, 2538 อ้างถึงใน สุรพล สุวรรณ, 2559) โดยจะมีเครื่องดนตรีแต่ละชนิดผสมกันเข้าเกิดเป็นวงดนตรีและสิ่งสำคัญก็คือบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีต่างๆ ที่ประกอบอยู่ในวงนั้นๆ ซึ่งถูกกำหนดไว้ตามหลักวิชาการ

บุญช่วย โสวัตร (2539) กล่าวว่า การบรรเลงดนตรีไทยได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่เครื่องดนตรีในการบรรเลงรวมวงไว้อย่างชัดเจน โดยมีการวางระบบกลุ่มเครื่องดนตรีบรรเลงก่อนและหลังซึ่งใช้หลักเครื่องดนตรีที่เสียงแหลมเป็นผู้นำและเครื่องดนตรีที่มีเสียงทุ้มเป็นผู้ตามและหนึ่งในเครื่องดนตรีกลุ่มเสียงแหลมที่รับบทบาทในการเป็นผู้นำในวงดนตรีไทยประเภทวงปี่พาทย์นั้นก็คือ “ระนาดเอก”

ระนาดเอกทำหน้าที่เป็น “ผู้นำ” ในวงดนตรีไทยโดยมีบทบาทในการนำพาวงให้บรรเลงไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้นำวงจะมีอำนาจในการตัดสินใจถึงบริบทของสถานการณ์ว่าควรปฏิบัติ เช่นไร ไม่ว่าจะเป็นการตั้งแนวบรรเลง ลูกล้อลูกขัด ขึ้นเพลง บากลง รับร้องและส่งร้องนั้นเป็นหน้าที่สำคัญของคนระนาดที่ต้องอาศัยประสบการณ์ผสมกับความเด็ดขาดในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติสิ่งนั้นๆ ตามความเหมาะสม ผู้บรรเลงระนาดเอกจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความชำนาญ กล้าตัดสินใจรวมถึงประสบการณ์ที่เก็บสั่งสมมาอย่างยาวนาน มีความเข้าใจในเรื่องของหลักการ วิธีการบรรเลง อย่างถ่องแท้ ดังนั้นการที่จะเป็นคนระนาดเอกที่ดีนั้นนอกจากจะมีความรู้และฝีมือในการบรรเลงที่เป็นเลิศแล้วเมื่ออยู่ในบริบทของการรวมวงหรือการทำงานร่วมกับผู้อื่นก็ต้องมีความเป็นผู้นำที่มากด้วยความสามารถเช่นกัน

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้เขียนเกิดคำถามในใจขึ้นและอยากชวนผู้อ่านคิดถึงประเด็นดังกล่าวว่า “ทำไมคนระนาดเอกถึงต้องมีความเป็นผู้นำ” และ “ผู้นำกับดนตรีเกี่ยวข้องกันอย่างไร” ในฐานะที่ผู้เขียนเองก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์บรรเลงระนาดเอกอยู่พอสมควร สิ่งนี้จึงจุดประกายให้ผู้เขียนเกิดแรงบันดาลใจอยากศึกษาเรื่องราวเหล่านี้เพื่ออธิบาย

ถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมคนตรีไทยและตอบคำถามในใจของผู้เขียนเอง ดังนั้นบทความนี้จึงได้รวบรวมร่องรอยความคิดและข้อมูลต่างๆ จากเอกสารตำราและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญสรุปเชื่อมโยงทฤษฎีความเป็นผู้นำออกมาเป็นแง่มุมเล็กๆ เพื่ออธิบายถึงที่มาที่ไปของแนวคิด “กว่าจะเป็นคนระนาดเอก: บทบาทผู้นำวง” ที่ผู้เขียนตั้งใจอยากจะบอกเล่ากับผู้อ่าน โดยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีไทยและนักระนาดเอกรุ่นใหม่ที่ยากก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำวงที่เข้มแข็ง

ทฤษฎีที่ว่าด้วยการเป็นผู้นำที่ดี

แน่นอนว่าการเกิดสังคมนั้นถือเป็นเรื่องของคนหมู่มากที่จะต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันโดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ต่างๆ ทางสังคมเพื่อให้คนในสังคมปฏิบัติตามหรือใช้เป็นกรอบในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ขาดไม่ได้เลยนั่นก็คือ “ผู้นำ” หากจะพูดให้เข้าใจง่าย คือ ผู้ที่ถือกำเนิดมาเพื่อทำหน้าที่ในการปกครองพลเมือง องค์กร หรือสังคมต่างๆ ของตนให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ผาสุก

ความหมายทั่วไปของคำว่า “ผู้นำ” และ “ภาวะผู้นำ”

จากเอกสารงานวิจัยที่ผู้เขียนได้รวบรวมมาสามารถสรุปออกมาเป็นความหมายของ “ผู้นำ” คือ ตัวบุคคลที่มีคุณสมบัตินำพาองค์กรของตนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเป็นที่ยอมรับนับถือจากสมาชิกในองค์กร มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มั่นใจในตัวเอง รับผิดชอบในหน้าที่ กล้าตัดสินใจ เป็นแบบอย่างที่ดี มีปฏิพานไหวพริบในการแก้ไขปัญหาและมีความสามารถในการชักจูงหรือใช้อิทธิพลในการชักนำให้สมาชิกในองค์กรปฏิบัติตามเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (ทองหล่อ เดชไทย, 2544; Stogdill, 1974)

นอกจากนี้ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับคำว่าผู้นำอยู่อีกคำหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นของคู่กันนั่นก็คือ “ภาวะผู้นำ” หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ครองตำแหน่งที่ใช้ในการจูงใจ โน้มน้าว สมาชิกในองค์กรเพื่อก่อให้เกิดการกระทำกิจกรรม หรือการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ของกลุ่มหรือองค์กร (Stogdill, 1974)

ดังนั้นผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่าการเป็นผู้นำคือตัวบุคคลที่มีภาวะความเป็นผู้นำไหลเวียนอยู่ในตัวสามารถสร้างอิทธิพลหรือมีอำนาจในการโน้มน้าวสมาชิกในองค์กรหรือสร้างปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้

คุณลักษณะผู้นำทั่วไป

การศึกษาคุณลักษณะผู้นำเป็นทฤษฎีที่มีมาแต่ดั้งเดิมและได้มีการศึกษาวิจัยกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งในระยะแรกการศึกษาผู้นำกับผู้ตามจะยึดแนวคิดทฤษฎี (The Great Man Theory) ซึ่งเชื่อว่าผู้นำนั้นเป็นมาตั้งแต่กำเนิด ไม่สามารถสร้างขึ้นเองได้และผู้นำจะมีลักษณะที่พิเศษกว่าคนอื่น ๆ ดังนั้นผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้จะเป็นผู้ที่มีความสามารถเหนือกว่าคนธรรมดาทั่วไป (extra-ordinary abilities) ในระยะต่อมางานวิจัยต่างๆ ได้มีการออกแบบงานวิจัยที่ดีขึ้นและมีการนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการวิจัย งานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะ จึงเริ่มมีการค้นพบลักษณะภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้นำ และประสิทธิผลภาวะผู้นำ

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำนั้นได้มีการรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีไว้มากมาย ดังนั้นผู้เขียนจึงขอหยิบยกแนวคิดของ Stogdill (1974) ที่ได้รวบรวมผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำโดยจำแนกไว้ทั้งหมด 6 ด้านด้วยกัน ได้แก่ 1. ลักษณะทางกายภาพ (physical

characteristics) 2. ภูมิหลังทางสังคม (social background) 3. สถิติปัญญา (intelligence) 4. บุคลิกภาพ (personality) 5. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (task-related characteristics) และ 6. ลักษณะทางสังคม (social characteristics)

หลังจากที่ผู้เขียนได้นิยามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำมานั้นผู้เขียนคิดว่าเราสามารถนำทฤษฎีเหล่านี้มาเชื่อมโยงเข้ากับความเป็นผู้นำในวงดนตรีของคนระนาดเอกได้เพราะแท้จริงแล้วภาวะผู้นำกับดนตรีนั้นดูเหมือนว่าจะมีความสอดคล้องกันในทุกท่วงทำนองและการเป็นหัวหน้านั้นอาจไม่ใช่เรื่องยาก แต่การเป็นผู้นำที่ดีนั้นเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับทุกคนและทุกสังคม โดยเฉพาะการทำความเข้าใจศิลปะในการบริหารคนที่เก่งเลิศ (Talent Management) ยิ่งเป็นเรื่องที่ยากกว่า

ภาวะผู้นำในสังคมนดนตรี

การบริหารงานในองค์กรที่ดีนั้นไม่ต่างอะไรกับการบริหารจัดการวงดนตรีเพราะการเล่นดนตรีก็เปรียบเสมือนกับการเข้าห้องประชุมของบอร์ดบริหาร แต่ละคนก็มาจากที่ต่างๆ มีพื้นฐานสิ่งแวดลอม ภูมิหลังที่ต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อทุกคนเข้าประชุมก็มีจุดประสงค์ร่วมกันก็คือการทำงานเป็นทีมเพื่อให้องค์กรเจริญก้าวหน้า นักดนตรีก็เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นักดนตรีไทย นักดนตรีตะวันตก หรือนักดนตรีอื่นๆ มาจากคนละที่มีพื้นฐาน มีเครื่องดนตรีต่างกัน แต่เมื่อมารวมวงกันจำเป็นต้องปรับตัว พยายามสื่อสาร ศึกษาเรียนรู้นิสัยใจคอซึ่งกันและกัน ละลายพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันคือ บรรเลงดนตรีที่ไพเราะให้คนฟัง เพราะเหตุนี้การมีผู้นำที่คอยเป็นผู้ชักจูงหรือเป็นผู้ที่โน้มน้าวให้สมาชิกในองค์กรได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้จึงถือเป็นเรื่องสำคัญ ยกตัวอย่าง ผู้เขียนอยากให้ผู้อ่านลองจินตนาการ

ดูว่าหากประเทศของเรานั้นปราศจากผู้นำที่ศทางในการขับเคลื่อนของประเทศชาติจะยังคงดำเนินต่อไปได้หรือไม่ ประเทศที่เจริญล้วนแต่มีผู้นำที่แข็งแกร่งทั้งสิ้นเพราะฉะนั้นเองไม่ว่าจะสังคมใหญ่หรือสังคมที่ย่อยลงมาแล้วแต่จำเป็นที่จะต้อง มีผู้นำ แต่ความสำคัญนี้ขึ้นอยู่กับขนาดขององค์กร และขนาดของปัญหาด้วยเช่นกัน

สังคมดนตรีไทยเป็นสังคมหนึ่งที่เป็นศูนย์รวมของเหล่าศิลปินมาอยู่ร่วมกันและการบรรเลงดนตรีส่วนใหญ่จะบรรเลงร่วมกันเป็นวงดนตรี การกำหนดบทบาทหน้าที่นั้นจึงเกิดตามมาด้วยในสังคมนี้แต่ทว่าการกำหนดบทบาทในสังคมดนตรีไทยนั้นดูจะแตกต่างออกไปจากสังคมทั่วไป เพราะการกำหนดบทบาทนั้นมีได้กำหนดที่ตัว “ผู้บรรเลง”

การกำหนดบทบาทความเป็นผู้นำทางสังคมดนตรีไทยจะไม่กำหนดชัดถึงตัวผู้บรรเลง แต่จะกำหนดบทบาทผ่านเครื่องดนตรีที่ผู้บรรเลงนั้นบรรเลงอยู่โดยผู้บรรเลงมีหน้าที่พัฒนาทักษะและคุณลักษณะต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกับบทบาทตามสถานะทางสังคมที่ถูกกำหนดไว้ตามหลักวิชาการในการบรรเลงดนตรีไทย ดังที่บุญช่วย โสวัตร (2539) ได้กล่าวว่ามีกำหนดหน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละเครื่องมือไว้อย่างชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น วงปี่พาทย์เสภา กลุ่มของเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำวง ได้แก่ ระนาดเอก ปี่ใน กลุ่มของเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่เป็นหลักของวง ได้แก่ ซ้องวงใหญ่ กลุ่มของเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ตกแต่งการบรรเลง ได้แก่ ระนาดทุ้ม ซ้องวงเล็ก กลุ่มของเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่กำกับจังหวะย่อย ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ และกลุ่มของเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ในการกำกับจังหวะหน้าทับ คือ กลองสองหน้า และนอกจากนี้ยังมีการวางระบบการแบ่งกลุ่มเครื่องดนตรีบรรเลงก่อน-หลัง (เพลงประเภทลูกล้อลูกซัด) โดยใช้หลักการให้รวม

เครื่องดนตรีที่มีเสียงแหลมเข้ากลุ่มกันเป็นพวกหน้า และรวมเครื่องดนตรีที่มีเสียงทุ้มเข้าด้วยกันเป็นพวกหลัง (แบ่งเป็นกลุ่มหน้ากลุ่มหลัง)

ดังนั้นเรื่องความเป็นผู้นำในสังคมดนตรีนั้นจะถูกกำหนดบทบาทไว้กับเครื่องดนตรีนั้นๆ เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ในการกำกับพฤติกรรมของผู้บรรเลงไปอีกทีหนึ่ง โดยความสามารถในการบรรเลงและความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดีนั้นจะเป็นคนละเรื่องกัน อย่างไรก็ตามผู้บรรเลงเองก็ต้องมีความเพียรพยายามที่จะพัฒนาตนเองในเรื่องต่างๆ ให้มีคุณสมบัติที่ถึงพร้อมในการสวมบทบาทดังกล่าว หากผู้บรรเลงมีทักษะที่ดีและมีความสามารถในการเป็นผู้นำควบคู่ไปด้วยแล้วก็จะทำให้ผู้บรรเลงมีความครบเครื่องทั้งเรื่องของทักษะดนตรีและบทบาทผู้นำที่ไหลเวียนอยู่ในสายเลือด

คนระนาดเอกกับผู้นำเกี่ยวข้องกันอย่างไร ?

หากเปรียบเทียบการเป็นผู้นำที่ดีในองค์กรก็ไม่ต่างอะไรกับการเป็นคนระนาดเอกที่สามารถนำวงไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ได้ ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจึงขออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนระนาดเอกกับความเป็นผู้นำเพื่อบอกเล่าแก่ผู้อ่านและตอบคำถามในใจของผู้เขียนด้วยเช่นกัน ความเป็นผู้นำในตัวคนระนาดนั้นเกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับการปฏิบัติเครื่องดนตรีชิ้นนี้อย่างไม่สามารถปฏิเสธได้เลย หากผู้อ่านอยู่ในวงการดนตรีไทยวาทกรรมก่อนการบรรเลงที่ได้ยินบ่อยจนชินหูในวงปี่พาทย์ก็คงหนีไม่พ้น “จะขึ้นหรือจะลงเพลงก็แล้วแต่คนระนาดเอก” “ฟังคนระนาดสิเขาเป็นผู้นำ” อะไรทำนองนี้เป็นต้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการกำหนดบทบาทระนาดเอกให้เป็นผู้นำวงตามหลักวิชาการที่มีมาแต่เนิ่นนานแล้ว (บุญช่วย โสวัตร, 2539) และคัดเลือกผู้บรรเลงที่มีคุณสมบัติ

ถึงพร้อมมารับบทบาทในการบรรเลงระนาดเอก (ผู้นำ) (เสนาะ หลวงสุนทร, 2547 ; ไม้ระนาด ก้านทอง, 2533) ซึ่งคุณสมบัติการเป็นผู้นำวงที่ดีตามทฤษฎีที่ระบุมาข้างต้นนั้น สติปัญญา (intelligence) จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากกับคนระนาดเอกผู้ช่วยศาสตราจารย์สงบศึก ธรรมวิหาร ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสติปัญญากับคนระนาดเอกไว้ว่า

“สติปัญญาเป็นสิ่งสำคัญที่คนระนาดเอกต้องมี นอกจากจะไม่ทำให้วงล่มแล้วยังคิดสร้างสรรค์อื่นๆ ได้สารพัด”

(สงบศึก ธรรมวิหาร สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2563)

จากสิ่งที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์สงบศึก ธรรมวิหารกล่าวมา พบว่าสาเหตุที่วงไม่ล่มนั้นคงเป็นเพราะไม้ระนาดเอกที่ใช้ดีนั้นเป็นไม้แข็งจึงสามารถตีอ้อมวงให้มีเสียงกึกก้องกังวานช่วยสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกในวงได้ นอกจากนี้การใช้สติปัญญาที่เฉียบคมของคนระนาดเอกยังช่วยพลิกวิกฤตของวงให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดีโดยผู้เขียนขอยกตัวอย่างเหตุการณ์การประชันวงดนตรีไทยในภาพยนตร์ โหมโรงฉากที่วงอัมพวาของครูสินประชันกับ วงราชบุรีซึ่งก่อนหน้านั้นนายศรคนระนาดเอกประจำวงอัมพวาถูกทำโทษให้ไปตีฆ้องวงใหญ่เพราะไม่ยอมมาซ้อมและให้นายชุ่มคนฆ้องวงใหญ่มาบรรเลงระนาดเอกแทนโดยเปิดมาวงแรกเป็น วงของราชบุรีในบทเพลง โหมโรงประเดิมชัยซึ่งใน วงนี้มีคนระนาดเอกชาวราชบุรีที่ชื่อนายหยกมีฝีมือการตีระนาดเอกอยู่ระดับหนึ่งเมื่อบรรเลงไปสักระยะสมาชิกในวงอัมพวาเริ่มออกอาการสั่นกลัวและรับรู้ได้ถึงความเก่งกาจของวงราชบุรี นายชุ่มที่ต้องมารับบทคนระนาดเอกแทนนายศรเริ่มเกิดความ ไม่มั่นใจในตนเองขึ้นและหลังจากวงราชบุรีบรรเลงเสร็จวงอัมพวาก็ขึ้นต่อด้วยบทเพลง โหมโรงอัฐบาท เมื่อ

ถึงฉากรู้หากผู้อ่านเคยรับชมภาพยนตร์เรื่องนี้ จะสามารถรับรู้ได้ว่าความเป็นผู้นำวงของนาย ชุ่มนั้นไม่มีอยู่เลยและกำลังพาวงไปสู่ความพินาศ แต่ทันใดนั้นก็มีคนค้านขึ้นมาว่าคนระนาดเอกวง อัมพวานั้นไม่ใช่คนที่กำลังบรรเลงอยู่หากแต่เป็นคน ที่กำลังบรรเลงฆ้องวงใหญ่อยู่ข้างหลังนั่นเอง จากนั้นจึง มีการหยุดบรรเลงและสลับเปลี่ยนให้ นายศรได้กลับมาบรรเลงระนาดเอกดั้งเดิมและเริ่มขึ้น เพลงใหม่ตรงจุดนี้เองที่ทำให้หวงดนตรีของครูสิน เป็นผู้ชนะ เราจะเห็นว่านายศรนอกจากเป็นคน ระนาดเอกที่มีทักษะการบรรเลงที่ดีแล้วยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำที่มีสติปัญญาเป็นเลิศอีกด้วย จะสังเกตเห็นว่าการใช้เทคนิคการตีกระเพื่อมเสียงของนายศร (ตีเสียงให้ดังขึ้นกว่าปกติ) ผสมกับการใช้จิตวิทยาการสบตา (Eye Contact) ส่งอารมณ์ความรู้สึกเพื่อสร้างความน่าเกรงขามและ ช่มขวัญแก่ศัตรู (วงตรงข้าม) นอกจากนี้ยังปลุกใจ สมาชิกในวงกระตุ้นอารมณ์ให้เกิดความรู้สึกร่วม อีกด้วย และนี่จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมถึงคนระนาด เอกกับความเป็นผู้นำจึงมีความเกี่ยวข้องกัน

ดังนั้นระหว่างคนระนาดเอกกับความ เป็นผู้นำจึงมีความเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้งและ อาวุธของผู้นำที่ขาดมิได้เลยก็คือสติปัญญา (intelligence) ที่เฉียบแหลมกับหัวใจที่กล้าหาญ ของผู้นำที่เอาไว้ใช้ในการต่อกรกับปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น แน่หนอนว่าหากขาดสิ่งใด สิ่งหนึ่งไปก็คงมีอาจเป็นผู้นำวงที่ดีได้

คนระนาดเอกกับความแข็งแรงของ ร่างกาย

ในประเด็นนี้ผู้เขียนต้องการกล่าวถึง ลักษณะทางกายภาพ (physical characteristics) ของผู้นำ ผู้อ่านหลายๆ ท่านอาจตั้งคำถามขึ้น ว่า ทำไมผู้นำต้องมีลักษณะทางกายภาพที่ดีและ สองสิ่งนี้มันมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร แน่หนอน ว่าในทุกๆ องค์กรส่วนใหญ่ล้วนอยากได้ผู้นำที่มี

ความแข็งแรงและมีลักษณะทางกายภาพที่ดีกัน ทั้งนี้ หากผู้นำเจ็บไข้ได้ป่วยไม่รักษาสุขภาพ ร่างกายของตนให้ดีแล้วเขาจะนำพาคนในองค์กร ขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างไร เพราะฉะนั้น ผู้นำจึงควรหมั่นดูแลร่างกายให้มีความแข็งแรงอยู่ เสมอ เนื่องจากการออกกำลังกายอย่างเหมาะสม มีส่วนช่วยให้สุขภาพร่างกายของแข็งแรงอีกทั้งยัง ช่วยในเรื่องการเสริมสร้างความคงทนของกล้ามเนื้อ และช่วยเสริมสร้างในเรื่องของความมั่นใจ ในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้การออกกำลังกาย ร่างกายจะหลั่งสารตัวหนึ่งที่ชื่อว่า โดพามีน (Dopamine) ซึ่งเป็นสารที่ก่อให้เกิดความสุขและ ช่วยกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ในเชิงบวกซึ่งช่วยใน การบรรเทาเรื่องความเครียดให้กลับมามีความ สดชื่นได้อีกครั้ง (Art Kramer (n.d. as cited in Ainnie Daly, 2020) เมื่อผู้นำมีสุขภาพร่างกายที่ แข็งแรงและเต็มเปี่ยมไปด้วยพลังจะส่งผลให้ผู้นำ สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพของตนและเกิด ประสิทธิภาพแก่องค์กรอย่างถึงที่สุด และนี่จึงเป็น เหตุผลว่าทำไมถึงผู้นำจึงต้องคำนึงถึงลักษณะทาง กายภาพ ดังนั้นคนระนาดเอกก็ควรต้องมีลักษณะ ทางกายภาพที่ดีเช่นกัน พล่งกำลังและความฟิต ของร่างกายจัดได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญของคนระนาด เอกอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ครูประสิทธิ์ ถาวร (ศิลปินแห่งชาติ) ที่ว่า

“คนระนาดเอกต้องมีกำลังข้อที่ดี สุขภาพ ที่ดี”

(ประสิทธิ์ ถาวร อ้างถึงใน พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2559)

อย่างไรก็ตามในการบรรเลงดนตรีไทย นั้นไม่ว่าจะมีแต่เพลงช้าๆ ยืดๆ เสมอไปแต่ยังม การบรรเลงที่ต้องอาศัยความเร็วหรือต้องใช้พลัง ในการบรรเลงมาก เช่น เพลงเดี่ยว เพลงเสภา เป็นต้น เพื่อความกระชับของบทเพลงนั้นเป็นการ เพิ่มอรรถรสและแสดงฝีมือให้แก่ผู้ฟังหรือฝ่าย

ตรงข้าม โดยการที่ได้มาซึ่งพลังกำลัง (ความไหว) ของคนระนาดเอกนั้นเราใช้วิธีที่เรียกว่า “การไล่ระนาด” การไล่ระนาดนั้นเป็นวิธีสะสมพลังกำลังหรือการเรียกความสมบูรณ์ของคนระนาดเอกอย่างหนึ่งซึ่งวิธีการไล่ของแต่ละสำนักจะมีเคล็ดลับในการไล่ระนาดของตนที่แตกต่างกันออกไป แต่ถึงอย่างไรแนวคิดหลักๆ ก็คงหนีไม่พ้นเรื่องของ การใช้น้ำหนักเข้ามามีส่วนช่วยเพื่อพัฒนาและฝึกความคงทนของกล้ามเนื้อซึ่งพลังกำลังของคนระนาดนั้นจัดได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากเป็นอันดับต้นๆ ของการเป็นผู้นำวงที่ดี ครูประสาสามเสน ได้กล่าวถึงการไล่ระนาดเอกไว้ว่า

“การบรรเลงระนาดต้องใช้กำลังมาก เพราะปริมาณเนื้อหาของเพลงแต่ละเพลงใช้เวลาบรรเลงนานพอสมควรการจะออกกำลังกายแบบคนทั่วไปก็ไม่ได้ช่วยให้มีกำลังในการตีระนาดเท่าไร ดังนั้นการไล่ระนาดจึงเป็นวิธีการออกกำลังกายของคนระนาดที่ช่วยสร้างพลังกำลังโดยตรงไม่ว่าจะเป็นช่วงหลัง หัวไหล่ แขน และข้อมือ โดยการไล่ระนาดให้เกิดพลังกำลังมาจากหลายๆ อย่างทั้งเรื่องน้ำหนักของไม้ที่ต้องหนักกว่าปกติ ผืนที่ทำจากไม้ไผ่บงคลุมด้วยผ้าอีกชั้นหนึ่งเพื่อสร้างความเหนียวในการไล่ เรื่องแนวที่ใช้ไล่จะต้องเป็นแนวที่เร็วและตึงมือพอสมควรหากช้าเกินไปก็สลายเกินไม่ได้อะไร และเวลาในการไล่ก็ต้องให้นานยิ่งนานยิ่งดีจะเรียกได้ว่าใช้เครื่องพันธนาการมาทรมาณตัวเองเพื่อให้เกิดกำลังก็ว่าได้ สำหรับคนที่ไม่ไล่ระนาดก็เปรียบเหมือนนักมวยที่ไม่เตะกระสอบทรายพอถึงเวลาชก จริงๆ ก็หมดแรงแพ้เขาในที่สุด”

(ประสา สามเสน สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2563)

ดังนั้นความเกี่ยวข้องกันระหว่างผู้นำกับลักษณะทางกายภาพ (physical characteristics) จึงจัดได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งและเรียกความสมบูรณ์ของ

ร่างกายในผู้นำทางด้านดนตรีนั้นมีโอกาสปฏิเสธได้ว่าวิธีการไล่ระนาดเอกนั้นเป็นวิธีการหนึ่งที่สุดสอดคล้องกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางร่างกายที่มีความพิเศษกว่าผู้นำทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ที่ได้นั้นก็จะเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่ทำได้อย่างเต็มที่ โดยส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวสำเร็จลุล่วงได้นั้นก็มาจากพลังกายที่เต็มเปี่ยมและสมบูรณ์ของผู้นำ หากผู้นำยังไม่สามารถดูแลตัวเองให้ดีได้แล้วจะไปดูแลสมาชิกคนอื่นๆ ที่ฝากชีวิตกับผู้นำแบบนี้ได้อย่างไร

บุคลิกภาพที่ดีมีชัยไปกว่าครึ่ง

“ใ้งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง” นับได้ว่าเป็นสุภาษิตที่ยังคงใช้ได้อยู่ในทุกยุคทุกสมัย และในหัวข้อที่ว่าด้วยเรื่องบุคลิกภาพ (personality) กับผู้นำก็ดูมีความสอดคล้องกับสุภาษิตดังกล่าวได้เป็นอย่างดี บุคลิกภาพที่ดีมีความสำคัญมาก เพราะสามารถก่อให้เกิดความสำเร็จได้ในทุกๆ เรื่องไม่ว่าจะเป็นการเรียนหนังสือ การใช้ชีวิตประจำวันและการทำงานในอาชีพต่างๆ เพราะการมีบุคลิกภาพก็คือการสร้างภาพลักษณ์ภายนอกของคนนั้นๆ ให้ดูดีและ “กฎแห่งภาพลักษณ์” ของนักจิตวิทยาชาวอเมริกันท่านหนึ่งชื่อ ดร.อัลเบิร์ต เมห์ราเบียน ได้ค้นพบกฎนี้ขึ้นมาโดยมีการอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า ภาพลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจคนมากที่สุดกว่า 90% ก็คือภาพลักษณ์ภายนอก (Mehrabian & Ferris, 1967 ; Mehrabian & Wiener, 1967) ดังนั้นการมีภาพลักษณ์ที่ดีจึงเป็นการสร้าง First Impression แก่ผู้พบเห็นไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในองค์กรหรือผู้อื่นให้เกิดความประทับใจเมื่อแรกพบ จากงานวิจัยของ Rebecca Knight (อ้างถึงใน คำแนะนำด้านอาชีพ, 2559) ได้แสดงให้เห็นว่า ความประทับใจครั้งแรกเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากเพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่มีผลลัพธ์ตามมามากมาย และ

ยังมีข้อมูลสนับสนุนจาก Dorie Clark (อ้างถึงใน คำแนะนำด้านอาชีพ, 2559) ว่า “ความประทับใจครั้งแรกของคุณจะทำให้คุณได้รับประโยชน์ในครั้งต่อไป ไปโดยปริยาย” จากสิ่งที่ทั้งคู่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าการมีภาพลักษณ์ภายนอกที่ดีนั้นส่งผลกับการทำงานร่วมกันเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้นำที่ดีก็ต้องรู้จักสร้างบุคลิกภาพของตนให้ดูดีอยู่เสมอๆ ไม่ว่าจะเป็นการ การพูดคุย การแต่งกาย หรือรสนิยมต่างๆ ยกตัวอย่าง นายกรัฐมนตรีก่อนที่จะออกแถลงข่าวยังต้องมีการใส่ชุดสูท ผูกเนคไท แต่งผม ทำตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอๆ ดังนั้นคนระนาดเอกเองก็ต้องมีการดูแลภาพลักษณ์ให้ดูดีด้วยเช่นกัน และในวงดนตรีไทยนั้นบุคลิกภาพถือเป็นเรื่องสำคัญมากโดยเฉพาะเครื่องดนตรีที่เป็นผู้นำและอยู่ข้างหน้าสุดอย่างคนระนาดเอก จากคำกล่าวของ ครูประสิทธิ์ ถาวร (ศิลปินแห่งชาติ) ได้กล่าวไว้ว่า

“การบรรเลงดนตรีต้องวางตัวให้สง่า ดนตรีเป็นของมีสกุล เจ้านายท่านเล่นเพราะฉะนั้น ต้องทำตัวให้สมศักดิ์ศรี”

(ประสิทธิ์ ถาวร อ้างถึงใน หลวงเสนาะคำเพ็ญ, 2562)

จากภาพลักษณ์ที่ครูประสิทธิ์ ถาวรกล่าวมาข้างต้นอาจไม่ต้องถึงขั้นใส่ชุดสูท ผูกเนคไท ตามท่านนายกเพียงแต่เป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้ดูดีในเรื่องของการจับไม้ ทำนอง และวิธีการบรรเลงที่มีเอกลักษณ์ช่วยเสริมความมีสง่าราศีให้แก่วงของตนโดยกลวิธีการฝึกฝนบุคลิกภาพต่างๆ ก็มีมากมายหลายรูปแบบที่จะเลือกฝึกฝน ยกตัวอย่างเช่น ทำนองของคนระนาดต้องนั่งขัดสมาธิให้ออกผาย ไหล่ผึ่ง หน้าตั้ง ตัวตรงอยู่ตรงกึ่งกลางของระนาดและ ปลายเท้าด้านใดด้านหนึ่งยื่นเข้าใต้ฐานระนาดเพื่อใช้ประคองเวลาผืนหรือวางระนาดขยับไปขยับมา (สงบศึก ธรรมวิหาร สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2563) และการฝึกทำ

นั่งให้ตัวตรงจะใช้ชั้นใสน้ำมาวางบนศีรษะของผู้บรรเลงหากผู้บรรเลงเปลือยตัวหรือตัวไม่ตรงแล้วชั้นน้ำก็จะหกใส่ผู้บรรเลงถือเป็นการฝึกความอดทนและมีสติไปด้วยในตัว (ประชา สามเสน, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2563) การสร้างบุคลิกภาพให้ดูดีนั้นนอกจากจะสร้างความมั่นใจแก่ผู้บรรเลงและเกิดภาพลักษณ์ในวงที่ดีขึ้นแล้วยังเป็นบ่อเกิดแห่งการบรรเลงดนตรีที่ดีในลำดับถัดๆ ไป

ดังนั้นบุคลิกภาพ (personality) กับผู้นำยังคงมีความสำคัญที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ ผู้อ่านหลายๆ ท่านคงคิดว่ามันดูเป็นเรื่องที่ไกลตัวจนเกินไปแต่หากลองพิจารณาดูให้ดีนั้นการดูแลภาพลักษณ์เหล่านี้ทำให้เห็นถึงการเอาใจใส่ในรายละเอียดเล็กน้อยของผู้นำซึ่งนำไปสู่สิ่งสำคัญที่เป็นองค์ประกอบอื่นๆ ต่อไปและคงไม่มีสมาชิกองค์กรหรือเพื่อนร่วมทีมคนไหนอยากได้ผู้นำที่ไม่ใส่ใจในภาพลักษณ์ของตนเองขึ้นมาเป็นผู้นำ

เพราะเป็นคนระนาดเอกจึงต้อง “ฟัง” ศิลปะความอ่อนแอที่นำไปสู่ความสมบูรณ์แบบ

เป็นเรื่องน่าแปลกที่หลายๆ ครั้งผู้นำมักหลงระเริงอยู่กับอำนาจที่หอมหวานจนลืมนึกถึงสมาชิกของตนไปซึ่งสิ่งนั้นถือเป็นความผิดอย่างมหันต์ของคนที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำที่ดี ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจึงต้องการกล่าวถึงเรื่องทักษะในการสร้างลักษณะทางสังคม (social characteristics) ที่ว่าด้วยการให้ความร่วมมือกับผู้อื่นและสิ่งหนึ่งที่เป็นประเด็นสำคัญในหัวข้อนี้ก็คือการ “ฟัง” ผู้นำทั่วไปกับคนระนาดนั้นมึสิ่งๆ ที่เหมือนกันคือทักษะการฟัง ผู้นำที่ดีต้องมีทักษะในการฟังให้เป็นเพราะการฟังจัดได้ว่าเป็นองค์เบื้องต้นแห่งหัวใจของนักปราชญ์ และผลจากการที่ได้ฟังมากก็จะทำให้ผู้นั้นเกิดความแตกฉานในด้านสติปัญญาโดยธิดาโมสิกรัตน์และศรีสุตา จิรายุกุล (2546) กล่าวไว้ว่าการฟังเป็นการรับสารที่มีความสำคัญและเป็น

ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้นำทั่วไปหรือคนระดับสูงก็ต้องรู้จักฟังเสียงหรือความคิดเห็นของสมาชิกในองค์กรให้มาก ตัวอย่างการฟังของคนระดับสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สงบศึก ธรรมวิหาร ได้กล่าวไว้ว่า

“คนระดับสูงที่ดีจะต้องรู้จักฟังเครื่องหลัง โดยเฉพาะฆ้องวงใหญ่ซึ่งเปรียบเป็นหัวใจสำคัญของวงให้เป็นเพราะฆ้องวงใหญ่นั้นมีหน้าที่ในการดำเนินทำนองหลักของเพลงเป็นต้นนางพญาที่คอยปกป้องรักษาอย่างดีในความดีและความถูกต้อง”

(สงบศึก ธรรมวิหาร สัมภาษณ์,
3 เมษายน 2563)

จากสิ่งที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สงบศึก ธรรมวิหาร ได้กล่าวมานั้นทำให้ผู้เขียนเกิดคำถามในใจอยากชวนให้ผู้อ่านคิดว่าจริงหรือไม่ที่ผู้นำต้องฟังหรือผู้นำต้องทำให้สมาชิกในองค์กรฟังกันแน่ สองสิ่งนี้ดูเหมือนว่าจะย้อนแย้งกันแต่ผู้เขียนคิดว่าทั้งสองสิ่งนี้กลับยิ่งทำให้อะไรๆ ดูสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น เหตุผลเพราะว่าคนระดับสูงจะฟังฆ้องวงใหญ่เป็นหลักเนื่องจากฆ้องวงใหญ่เป็นทำนองหลักของเพลงและใช้ในการแปรทางของเครื่องดนตรีชิ้น ต่างๆ รวมถึงระนาดเอก ฉะนั้นคนระดับสูงจึงต้องยึดถือทำนองหลักในการบรรเลงให้ถูกต้องเสียก่อน จากนั้นเมื่อเราให้เกียรติโดยการฟังผู้อื่นแล้วนั้นลำดับต่อไปคือคนระดับสูงจะต้องทำให้สมาชิกในวงหันกลับมาฟังตนเพราะคนระดับสูงโดยปกติจะมีอำนาจในการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มลดแนวการบรรเลงหรือการปากเพลงลงเพื่อ จะจบ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้ลูกล่อลูกชนให้ถูกจังหวะของคนระดับสูงนั้นจะสามารถช่วยให้เกิดความสมบูรณ์แบบในวงขึ้น

ดังนั้นทักษะการสร้างลักษณะทางสังคม (social characteristics) โดยเฉพาะการฟังเสียง

สมาชิกในวง เคารพสิทธิหน้าที่ของแต่ละเครื่องกับทักษะการทำให้คนในองค์กรฟังตนนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่คนระดับสูงต้องใช้ควบคู่กันโดยวิธีการเลือกใช้ก็ต้องเป็นไปตามความเหมาะสม ซึ่งสิ่งนี้จะนำวงดนตรีไปสู่ความสมบูรณ์แบบที่สอดคล้องกับคำกล่าวของ ครูประสา สามเสน ที่ว่า

“การฟังเสียงสมาชิกร่วมวงช่วยทำให้คนระดับสูงเกิดความแตกฉานในการบรรเลงมากขึ้นรวมถึงการรับรู้ถึงศักยภาพของสมาชิกในวงแต่ละคนซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างกัน การคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การบรรเลงในรูปแบบวงเกิดความสมบูรณ์มากขึ้น”

(ประสา สามเสน, สัมภาษณ์,
1 เมษายน 2563)

ผู้นำกับการปลูกฝังภูมิหลังทางสังคม

Stogdill (1974) ให้ความหมายของภูมิหลังทางสังคม (social background) หมายถึง สถานภาพทางสังคม สภาพการอบรมเลี้ยงดู การศึกษาและเศรษฐกิจครอบครัวของผู้นำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญกับตัวผู้นำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าถามว่าสำคัญอย่างไร คำตอบที่ได้คงหนีไม่พ้นเรื่องของ “โอกาส” แน่นนอนว่าผู้มีภูมิหลังที่ดีกว่าส่วนใหญ่มักได้รับโอกาสมากกว่าผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตาม (Hurlock, 1959) ได้กล่าวไว้ว่า ความรักความเอาใจใส่ของคนในครอบครัวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้นั้นประสบความสำเร็จซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรื่องของภูมิหลังเป็นเรื่องที่ปลูกฝังได้ผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ซึ่งตรงจุดนี้จะเป็นแรงผลักดันให้ผู้นำได้กระทำในสิ่งต่างๆ เพื่อพิสูจน์ความสามารถของตัวเองและให้ได้มาซึ่งโอกาสที่จะนำพาตัวเองขึ้นมาทำหน้าที่ในสังคมนั้นๆ ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง นักระนาดเอกผู้ยิ่งใหญ่ที่ไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตาชีวิตผลักดันตนเองจนมาถึงจุดสูงสุดของชีวิตได้อย่างสม

ภาคภูมิ นั่นคือ ครูบุญยงค์ เกตุคง (ศิลปินแห่งชาติ) ภูมิหลังชีวิตของครูบุญยงค์ เกตุคงนั้นยิ่งกว่านิยายนำเสนอ ในด้านสถาบันครอบครัว ครูบุญยงค์เป็นเด็กกำพร้าพ่อตั้งแต่เด็ก ๆ มีเพียงมารดาที่คอยให้ความรักและความอบอุ่นแก่ครู บุญยงค์ในสมัยเยาว์วัย แต่ก็เหมือนเคราะห์ซ้ำกรรมชดทำให้ชีวิตครูบุญยงค์ต้องพลัดพรากจากแม่เดินทางไปในที่ต่าง ๆ ด้วยความอ้างว้างและเดียวดาย ส่วนในสถาบันการศึกษาครูบุญยงค์ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่รับครูบุญยงค์มาเป็นบุตรบุญธรรม อีกทั้งได้มีโอกาสเรียนเปียโนกับครูทองหล่อ (ละม้าย) มีชั้นทอง ซึ่งนับได้ว่าเป็นครูเปียโนคนแรก อย่างไรก็ตามชีวิตการเรียนเปียโนของครูบุญยงค์ไม่ได้ราบรื่นอย่างที่คิดไว้ แต่ด้วยความไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตาและด้วยความรักความเมตตาจากครูเปียโนหลาย ๆ ท่านที่ให้โอกาสครูบุญยงค์ได้ร่ำเรียนวิชาเปียโน รวมถึงให้โอกาสในการพิสูจน์ความสามารถทางด้านดนตรีไทยจนสามารถผลักดันครูบุญยงค์ให้กลายเป็นนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงและมีฝีมือเก่งกาจโดยเฉพาะการบรรเลงระนาดเอกในยุคนั้น นอกจากนี้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนานจึงทำให้ครูบุญยงค์ได้สร้างสรรค์ผลงานดนตรีต่าง ๆ ไว้ให้แก่วงการดนตรีไทยจำนวนไม่น้อยและด้วยความสามารถอันสูงส่งทางดนตรีไทยจึงเป็นเหตุให้ครูบุญยงค์ได้รับรางวัลพระราชทานโล่และเข็มเชิดชูเกียรติ ในฐานะเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง ดนตรีไทย (เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์, 2535)

จากประวัติโดยย่อของครูบุญยงค์ เกตุคง ที่ผู้เขียนหยิบยกมาเป็นตัวอย่างในประเด็นนี้แสดงให้เห็นถึงความลำบากยากเข็นของนักระนาดเอกคนหนึ่งที่ต้องประสบพบเจอเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย แต่ยังมีสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาที่ช่วยกันอบรมเลี้ยงดู ให้ความรักความ

อบอุ่น รวมถึงโอกาสในการพิสูจน์ตนเองจนทำให้ครูบุญยงค์ เกตุคง ได้ก้าวไปถึงจุดสูงสุดของชีวิตการเป็นนักดนตรีไทย และนี่เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของนักระนาดเอกมากฝีมือที่มีภูมิหลังทางสังคมที่สวຍงามมาตั้งแต่กำเนิดและยังคงมีนักระนาดเอกเก่ง ๆ อีกมากมายที่มาจากภูมิหลังทางสังคมธรรมดาตกลงไปจนถึงแย่งที่ผลักดันตนเองจนก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำที่มีหน้ามีตาในสังคมดนตรีไทย

ดังนั้นภูมิหลังทางสังคม (social background) จึงมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้นำอย่างยิ่ง สำหรับผู้นำที่มีภูมิหลังที่ดีอยู่แล้วนับเป็นข้อได้เปรียบในการต่อยอดสิ่งที่มีอยู่ให้ก้าวไปสู่จุดที่สูงขึ้น ส่วนผู้นำที่มีภูมิหลังด้อยกว่าผู้อื่น การช่วยกันปลุกฝังภูมิหลังจึงเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อส่งเสริมผู้นำให้มีสถานภาพทางสังคมที่ดีขึ้นเพื่อใช้เป็นหนทางในการไขว่คว้าโอกาสที่จะผลักดันตนไปสู่จุดสูงสุดในชีวิตต่อไป

ผู้นำกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน

ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (task-related characteristics) คือ ลักษณะที่มีความต้องการความสำเร็จของงานที่ทำ (Stogdill, 1974) ในหัวข้อนี้ผู้เขียนกำลังกล่าวถึงผู้นำที่มุ่งให้ความสำคัญกับงานโดยไม่สนใจถึงอำนาจที่มีอยู่ในมือเพื่อให้งาน นั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี การบริหารงานในองค์กรผู้นำไม่จำเป็นต้องรับบทบาทผู้นำหรือผูกขาดอำนาจไว้กับตนเพียงผู้เดียว การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้รับบทบาทผู้นำเรื่องที่ตนถนัดในบางครั้งอาจทำให้สมาชิกแสดงศักยภาพของแต่ละบุคคลออกมาได้ ผู้นำเชื่อว่าจะเก่งกว่าผู้ตามในทุก ๆ เรื่องเสมอไป ดังนั้นการที่จะทำให้งานในองค์กรประสบความสำเร็จได้ผู้นำควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในองค์กรได้เป็นผู้นำในสิ่งที่แต่ละบุคคลถนัด ในสังคมดนตรีนั้น การบรรเลงระนาดเอกก็มิได้เป็นเครื่องนำเสมอไป ยังมีการผลัดให้เครื่อง

นำมาเป็นเครื่องตามและเครื่องตามขึ้นมาเป็นเครื่องนำเพื่อสร้างความแปลกหู แปลกตา และฉีกกรอบการทำงานร่วมกันที่ว่าผู้ตามต้องอยู่ภายใต้อำนาจผู้นำเสมอไป อาทิ “เพลงเชิดจีน” ผลงานประพันธ์ของคุณดนตรีที่มีความสามารถอย่างพระประดิษฐไพเราะ (ครูมีแขก) มีความสามารถสูงส่งจนถึงขั้นสุนทรภู่เขียนบันทึกไว้ว่า “ครูมีแขกคนนี้เขาดีครั้น เป้าทยอยลอยลั่นบรรเลงลือ” (นริศรานุวัดติวงศ์, สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยา, และดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา, (2499) เพลงเชิดจีนเป็นเพลงที่มีชื่อเสียงอย่างมากและเพลงนี้ยังทำให้ท่านได้รับการเลื่อนบรรดาศักดิ์จากหลวงประดิษฐไพเราะขึ้นเป็นพระประดิษฐไพเราะ เพลงนี้มีความแปลกประหลาดจากเพลงไทยอื่นๆ ทั่วไปไม่ว่าจะเป็นท่วงทำนอง ลีลา กลเม็ดเด็ดพรายต่างๆ และหนึ่งในความแปลกนั้นคือลูกล้อลูกขัดที่ไม่เหมือนเพลงไทยอื่นๆ ซึ่งเป็นการสลับเอา “เครื่องตามกลุ่มเสียงต่ำ” มาเป็นเครื่องนำ และเอา “เครื่องนำกลุ่มเสียงสูง” มาเป็นเครื่องตามนั่นเอง หากลองพิจารณาให้ดีแล้วนั้นเพลงเชิดจีนนี้ทะเลาะทุกกฎทุกหลักวิชาการของดนตรีไทยทั้งสิ้นแต่ก็ยังคงความไพเราะ และเกิดความซาบซึ้งได้อย่างน่าประหลาดใจอีกทั้งยังเป็นบทเพลงอมตะมาจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้นผู้นำกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (task-related characteristics) จึงมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร้เงื่อนไขและควรปลูกฝังคุณลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นในตัวของผู้นำทุกๆ คน การมีความกระตือรือร้นมุ่งที่จะสร้างสรรคงานในองค์กรของตนให้เสร็จลุล่วงอย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ

และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงศักยภาพในสิ่งทีตนถนัดโดยไม่คำนึงถึงอำนาจที่ผูกขาดของการเป็นผู้นำยอมทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จและเกิดเอกลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจในองค์กรตั้งเพลงเชิดจีนที่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นเชิดจีนที่ยังเชิดหน้าชูตาแก่ผู้ฟังและผู้พบเห็นในทุกช่วงของกาลเวลา

บทสรุป

จากสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดผู้เขียนพยายามเชื่อมโยงทฤษฎีความเป็นผู้นำเข้ากับผู้นำในสังคมดนตรีไทยอย่างคนระนาดเอกพร้อมทั้งอธิบายสาเหตุของการเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคมดนตรีไทย โดยจะเห็นว่าแนวคิดคุณลักษณะของผู้นำทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ (physical characteristics) ภูมิหลังทางสังคม (social background) สติปัญญา (intelligence) บุคลิกภาพ (personality) ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (task-related characteristics) และลักษณะทางสังคม (social characteristics) นั้นล้วนมีความสอดคล้องกับบริบทผู้นำในสังคมดนตรีไทยในหลายๆ ด้านซึ่งอาจมีจุดแตกต่างกันออกไปบ้างนับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของผู้นำในสังคมดนตรีไทยที่แตกต่างจากผู้นำทั่วไป ผู้เขียนหวังว่าแง่มุมและหลักคิดที่ได้นำเสนอไปนั้นจะช่วยทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความเป็นผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันในทุกๆ สังคมบนโลกนี้ และกว่าที่คนระนาดเอกคนหนึ่งจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำวงที่เข้มแข็งได้นั้น ต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนเรียนรู้และฝ่าฟันอุปสรรคหนานับประการในการก้าวเป็นผู้นำวงดนตรีไทย

เอกสารอ้างอิง

คำแนะนำด้านอาชีพ. (2559). *ผู้เชี่ยวชาญเผยเคล็ดลับมัดใจคนด้วย First Impression*. สืบค้นจาก <https://bit.ly/3it1YGG> เมื่อ 30 มีนาคม 2563.

- ทองหล่อ เดชไทย. (2544). *ภาวะผู้นำเพื่อการบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธิดา โมสิกรัตน์ และศรีสุดา จริยากุล. (2546). “การฟัง” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 1 หน่วยที่ 1-8*. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.
- นิเทศ ดินนะกุล, (2551). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริศรานุวัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา, และดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา. (2499). *สาส์นสมเด็จพระภาค 2 ลายพระหัตถ์ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัตติวงศ์และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา*. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- บุญช่วย โสวัตร และนิสิตปริญญาโท สาขาดุริยางค์ไทย รุ่นที่ 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2539). *การปรับวงดนตรีไทยชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ประชา สามเสน. (1 เมษายน 2563). สัมภาษณ์.
- พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (2559, 9 กันยายน). *บรรยายวิธีการตีระนาดเอก โดยครูประสิทธิ์ ถาวร [วิดีโอ]*. Youtube. <https://bit.ly/31Lzj9M>
- ไม้ระนาดก้านทอง. (2533). *วิธีฝึกหัดระนาดเอก*. ใน *หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลงศพนายเฉลิม บัวทั้ง*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- สุรพล สุวรรณ. (2559). *ดนตรีไทยในวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (3 เมษายน 2563). สัมภาษณ์.
- เสนาะ หลวงสุนทร. (2547). *ความรู้เบื้องต้นในการฝึกหัดระนาดเอก ใน พิธีไหว้ครูดนตรีไทย 2547 ภาค วิชาศิลปะนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์. (2535). *ครูบุญยงค์ เกตุคง ศิลปินแห่งชาติ: ระนาดเอกไข่มุกหล่นบนจานหยก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- หลวงเสนาะคำเพี้ยน. (2562, 25 พฤศจิกายน). *ครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ อธิบายวิธีการตีระนาดเอก [วิดีโอ]*. Youtube. <https://bit.ly/2VJVfhM>
- Daly, A. (2020). *The Real Reason Exercise Makes You Happy, According To Research On The Brain*. [Online]. [cited 30 March 2020]. Available from: <https://bit.ly/3dZDGAG>
- Hurlock, E.B. (1959). *Developmental psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Mehrabian, A., & Ferris, S.R. (1967). Inference of Attitudes From Nonverbal Communication in Two Channels. *Journal of Consulting Psychology*, 31(3), 248–252. <https://doi.org/10.1037/h0024648>
- Mehrabian, A., & Wiener, M. (1967). Mehrabian, A., & Wiener, M. (1967). Decoding of inconsistent communications. *Journal of Personality and Social Psychology*, 6, 109-114..pdf, 6 (1), 109-114.
- Stogdill, Ralph M. (1974). *Handbook of Leadership*. New York, The Free Press, A Division of Macinillan Publisher.

สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง

Competencies in Community Health Management among Nursing Students in Boromarajonani College of Nursing, Trang

ญันท วอลเตอร์¹, อรุณี ชุนหบดี¹, ศักดิ์สิทธิ์ สามทิศ¹
Yanat Wauters¹, Arunee Chunhabordee¹, Saksit Samtid¹

Received: 21 July 2020

Revised: 24 September 2020

Accepted: 15 October 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี และประเมินสมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 200 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ยามาเน่ สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ส่วนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ทั้งหมด จำนวน 79 คน ได้รับการประเมินสมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนโดยอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า CVI เท่ากับ 0.83 และตรวจสอบความเชื่อมั่นโดย Cronbach's alpha coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง มีการรับรู้สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.66$, $S.D.=0.75$) และพบว่า นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 และ 2 มีการรับรู้สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.21$, $S.D.=1.02$ และ $M=3.48$, $S.D.=0.27$ ตามลำดับ) ส่วนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ 4 มีการรับรู้สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.81$, $S.D.=0.53$ และ $M=4.22$, $S.D.=0.49$ ตามลำดับ) 2) เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของ นักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี พบว่า ชั้นปีการศึกษาที่แตกต่างกันมีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการสุขภาวะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ 3) สมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จากการประเมินโดยอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M=4.16$, $S.D.=.38$)

คำสำคัญ: สมรรถนะ, สุขภาวะชุมชน, สุขภาพชุมชน, การจัดการสุขภาวะชุมชน, นักศึกษาพยาบาล

¹ อาจารย์ประจำ, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

¹ Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Trang, Faculty of Nursing, Prabormarajchanok Institute

Abstract

This descriptive research aimed to study competencies in community health management among nursing students as perceived by themselves, to compare their competencies classified by year of study, and to evaluate actual competencies in community health management among the 4th year nursing students. The sample calculated by Taro Yamane's formula was 200 nursing students in the 1st, 2nd, 3rd, and 4th year in the academic year 2019. Stratified random sampling was used to draw the sample. All 79 nursing students in the fourth year were rated for their actual competence by the nurse instructors. The research instrument was a questionnaire. Content validity of the questionnaire was confirmed by three experts; the CVI was 0.83. Reliability was tested using Cronbach's alpha coefficient yielding a value of 0.97. Data were analyzed using mean, standard deviation, and One-way ANOVA. The results revealed: - 1) Overall, perceived competency in community health management of nursing students was at a high level (M=3.66, S.D.=0.75). It also found that the nursing students in the first and the second year had competencies in community health management at a moderate level (M=3.21, S.D.=1.02 and M=3.48, S.D.=0.27, respectively), meanwhile the nursing students in the third and the fourth year had competencies in community health management of the nursing students at a high level (M=3.81, S.D.=0.53 and M=4.22, S.D.=0.49 respectively), 2) There was a statistically significant difference in perceived competency between the different years of study ($p<.05$), and 3) The actual competence of the fourth year nursing students rated by the nurse instructors was at a high level (M=4.16, S.D.=.38).

Keywords: Competency, Community Well-being, Community Health, Community Health Management, Nursing Student

บทนำ

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าระบบสุขภาพของประเทศมุ่งเน้นบริการปฐมภูมิและระบบสุขภาพชุมชน โดยพระราชบัญญัติระบบสุขภาพภูมิ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการกำหนด กลไกการจัดระบบสุขภาพปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวและคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การ ดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสุขภาพปฐมภูมิที่มีประสิทธิภาพ มีความเป็นธรรม มีคุณภาพและมีมาตรฐาน (Office of Primary Care System

Supporting, 2017) นอกจากนี้ นโยบายของประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสาธารณสุขและหลักประกันทางสังคม ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและอนามัยให้คนไทยทุกช่วงวัยมีสุขภาพแข็งแรงและลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง พร้อมทั้งจัดให้มีสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อต่อสุขภาพของประชาชนอย่างเหมาะสมและพอเพียง จัดระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ ครอบครัวดูแลอย่างทั่วถึง และส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาพที่ดีในทุกพื้นที่ พัฒนาและยกระดับความรู้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้เป็นหมอ

ประจำบ้านควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารทางการแพทย์และการยกระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อให้ประชาชนในทุกครัวเรือนทุกพื้นที่โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนสามารถเข้าถึงหน่วยบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ซึ่งมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์และกลไกสำคัญของพระราชบัญญัติระบบสุขภาพภูมิ พ.ศ.2562 (ยงยศ ธรรมวุฒิ, 2562) ทั้งนี้ การพัฒนาระบบการทำงานและการพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขให้มีสมรรถนะในการจัดการสุขภาพที่นำไปสู่การมีสุขภาพของชุมชนจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น โดยสมรรถนะในการจัดการสุขภาพชุมชนเป็นกลไกหนึ่งในการผลักดันให้เกิดการจัดการสุขภาพชุมชน เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยมีสุขภาพที่ดี

สุขภาพชุมชน หมายถึง สภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งในมิติด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณของ ชุมชนโดยรวม ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างและกระบวนการจัดการแก้ไขปัญหาที่มากกระทบต่อความสมดุลของชุมชน โดยการปฏิบัติตามหน้าที่และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงของชุมชนอยู่ตลอดเวลา (สุวรรณ จันทร์ประเสริฐ สมสมัย รัตนกริธากุล และนิสากร กรุงไกรเพชร, 2559) สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะของบุคคล (Attributes) หมายความว่า สมรรถนะเป็นผลรวมของทักษะ ความรู้ ค่านิยมทัศนคติ ลักษณะส่วนบุคคล แรงจูงใจที่ แสดงออกผ่าน พฤติกรรม (Demonstrated Behavior) ซึ่งมีความสำคัญและส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและ ประสิทธิภาพตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ (วระเชษฐ เขียวจันทร์ สุพรรณกัญจนารีย์ รักอิสระ

และพัชรินทร์ สุอินไหว, 2557) โดยสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของพยาบาลครอบคลุมสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการวางแผนงาน ออกแบบระบบงานบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลวัสดุเครื่องมือเวชภัณฑ์ยาจัดท่าบประมาณและบริหารงบประมาณจัดการ ระบบข้อมูลข่าวสารควบคุมกำกับดูแลประเมินผลงานและบริหารความเสี่ยงในหน่วยบริการปฐมภูมิได้ (ปิยะนุช จิตตุนนท์, 2559) การศึกษาของเกศแก้ว สอนดี พยาวี พงษ์ศักดิ์ชาติ ผุสดี ก่อเจติย์ จีราภรณ์ ชื่นนำ และภาวสิทธิ์ สิงห์ประไพ (2561) พบว่าสมรรถนะทางด้านการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอ 6 สมรรถนะหลัก ได้แก่ การควบคุมตนเอง การมีวิสัยทัศน์ การวางแผน การนำ การเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม และการใช้เครื่องมือการบริหารจัดการ ส่วนสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี เป็นการจัดบริการทางสุขภาพให้แก่ชุมชน โดยการขับเคลื่อนทางสุขภาพ รวมถึงการขับเคลื่อนสังคมในด้านต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่สุขภาพของชุมชนตามมาตรฐานการให้การพยาบาลแก่ชุมชน โดยใช้กระบวนการพยาบาลชุมชน 5 ขั้นตอน ในการดูแลสุขภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน ดูแลทั้งผู้ที่มีสุขภาพดี ผู้ที่ไม่เจ็บป่วย ผู้ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงโรคและผู้ที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วย ทั้งเรื้อรังและเฉียบพลัน โดยผสมผสานบริการครบถ้วนทั้ง 4 มิติคือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรคและการฟื้นฟูสภาพ ขจัดสิ่งแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของโรค และปัญหา สุขภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพิ่มศักยภาพและความสามารถดูแลสุขภาพตนเอง โดยมีเป้าหมายในการดำรงซึ่งสุขภาพและสภาวะของประชาชนหรือผู้ใช้บริการทุกระดับ ตั้งแต่บุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม เพื่อให้มีสุขภาพดีลดการ ป่วย การตายความพิการจากโรคหรือปัญหาสุขภาพที่มีวิธีป้องกันได้โดย

การพยาบาลที่จัดให้กับประชาชนมีหลายรูปแบบ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับตามบริบทและนโยบายของแต่ละหน่วยงาน

วิชาชีพการพยาบาลมีบทบาทสำคัญที่สามารถตอบสนองนโยบายสุขภาพแห่งชาติ นั่นคือการสร้างเสริมสุขภาพระยะยาว โดยการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อลดปริมาณอัตราประชาชนที่ต้องการเข้าไปรับบริการที่โรงพยาบาลให้มีปริมาณลดน้อยลง เป็นการลดค่าใช้จ่ายจากภาครัฐและส่งเสริมให้ประชาชนดูแลสุขภาพตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตพยาบาลให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนเป็นสิ่งที่มี ความสำคัญ เพราะช่วยให้พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ทำงานในชุมชนระยะเริ่มต้นสามารถใช้เป็นแนวการให้บริการ และเรียนรู้ต่อยอดเพื่อพัฒนาตนเองสู่การเป็นพยาบาลเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่ขยายบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยมาตรฐานการพยาบาลในชุมชนจะต้องสะท้อนปรัชญา ค่านิยมพื้นฐาน และความเชื่อเกี่ยวกับการดูแล โดยใช้หลักการดูแลสุขภาพเบื้องต้น การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การใช้กลยุทธ์สร้างการมีส่วนร่วมดูแลสุขภาพตนเองของผู้ใช้บริการ ความร่วมมือในระดับบุคคล ชุมชน และการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชน การปฏิบัติการ ดูแลของพยาบาลชุมชน คือการทำงานโดยปฏิบัติการดูแลประชาชนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด (สุพิศตรา ศรีวิณิชชากร, 2558)

จะเห็นได้ว่าสมรรถนะการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาล เป็นการจัดบริการทางสุขภาพให้แก่ชุมชน โดยการขับเคลื่อนทางสุขภาพ รวมถึงการขับเคลื่อนสังคมในด้านต่างๆ ซึ่งจะไปสู่สุขภาวะของชุมชนตามมาตรฐานการให้การพยาบาลแก่ชุมชน โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ การประเมินสุขภาพชุมชน การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสุขภาพชุมชน การ

วางแผนการดูแล สุขภาพชุมชนการปฏิบัติการเพื่อดูแลสุขภาพชุมชน และการประเมินผลการดำเนินงานชุมชน โดยการพัฒนาสมรรถนะการจัดการสุขภาวะชุมชน มุ่งเน้นให้นักศึกษาพยาบาลปรับความคิดเกี่ยวกับสุขภาพ เกิดประสบการณ์โดยตรง และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในการลงมือปฏิบัติในชุมชนในรายวิชาภาคปฏิบัติ รวมทั้งนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทีมผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนเพื่อจะได้ทราบว่านักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะนี้ในระดับใด เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา รวมทั้งพัฒนานักศึกษาให้มีสมรรถนะในด้านนี้เพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรีัง
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี
3. เพื่อประเมินสมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรีัง ประกอบด้วย นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1- 4 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 394 คน (99 คน 101 คน 115 คน และ 79

คน ตามลำดับ)

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณของยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) โดยคำนวณสัดส่วนประชากรของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปี ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังนี้ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 51 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 59 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 40 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างนักศึกษาในแต่ละชั้นปีตามจำนวนที่กำหนด โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) การสุ่มจับฉลากแบบไม่ใส่คืน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 200 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มที่ประเมินสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของตนเอง ส่วนการประเมินสมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักพยาบาลชั้นปีที่ 4 เป็นการประเมินนักศึกษาทั้งชั้นปี จำนวน 79 คน โดยอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติเพียงท่านเดียวซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชาและดูแลนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำรา และดัดแปลงมาจากงานวิจัยของ เยาวเรศ ประชาชนนท์ บัณฑิตา ภูอาษา และแสงเดือน กิ่งแก้ว (2559) แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสมในปีที่ผ่านมา

ตอนที่ 2 สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชน เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 24 ข้อ โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) สมรรถนะการประเมินสุขภาพชุมชน จำนวน 5 ข้อ 2) สมรรถนะการจัดลำดับความสำคัญของ

ปัญหาสุขภาพ จำนวน 5 ข้อ 3) สมรรถนะการวางแผนการดูแลสุขภาพชุมชน จำนวน 4 ข้อ 4) สมรรถนะการปฏิบัติการเพื่อดูแลสุขภาพชุมชน จำนวน 5 ข้อ 5) การประเมินผลการดำเนินงาน จำนวน 5 ข้อ โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (1 หมายถึง รับรู้/มีสมรรถนะในข้อความนั้นในระดับน้อยที่สุด และ 5 หมายถึง รับรู้/มีสมรรถนะในข้อความนั้นในระดับมากที่สุด) โดยการแปลผลคะแนนพิจารณาจากค่าเฉลี่ยคะแนนที่ได้ โดยแบ่งระดับการรับรู้เป็น 5 ระดับ ดังนี้ (ภาวสิทธิ์ สิงห์ประไพ และประไพ กิตติบุญถวัลย์, 2551)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง รับรู้สมรรถนะของตนในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง รับรู้สมรรถนะของตนในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง รับรู้สมรรถนะของตนในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง รับรู้สมรรถนะของตนในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง รับรู้สมรรถนะของตนในระดับน้อยมาก

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน โดยได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ 0.83 แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) ในกลุ่มที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทีมผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากนักศึกษาปีที่ 1-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ปีการศึกษา 2562 จำนวน 200 คน และให้หัวหน้าชั้นปีเก็บแบบสอบถามส่งคืนที่มวิจัย โดยมีการดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือนมิถุนายน 2562 ส่วนการประเมินสมรรถนะจริงด้านสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ทีมผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในเดือนธันวาคม 2562-เดือนมกราคม 2563

จริยธรรมวิจัย

โครงการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง เลขที่ 48/2562 วันที่รับรอง 29 มีนาคม 2562 ในการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้มีการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์โดยชี้แจงการตอบแบบสอบถามเพื่อให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องและให้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด การตอบคำถามเป็นไปด้วยความสมัครใจ โดยไม่ว่าผู้เข้าร่วมวิจัยจะตอบคำถามหรือไม่ก็ตามจะไม่มีผลกระทบใดๆ กับผลการเรียนของผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งสิ้น รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะถูกเก็บ

เป็นความลับไม่มีการเปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูล และผลการศึกษาก็จะถูกนำเสนอในภาพรวมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างของสมรรถนะ ด้านการบริหารจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ระหว่างชั้น ปี โดยการทดสอบ 4 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน โดยการใช้สถิติ One-Way ANOVA

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 94) รองลงมาคือ เพศชาย (ร้อยละ 6) แบ่งเป็นชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 คน (ร้อยละ 25) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 51 คน (ร้อยละ 25.5) ชั้นปีที่ 3 จำนวน 59 คน (ร้อยละ 29.5) ชั้นปีที่ 4 จำนวน 40 คน (ร้อยละ 20) มีอายุเฉลี่ย 20.87 ปี (S.D.=2.08) โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20-21 ปี และมีเกรดเฉลี่ยสะสมเท่ากับ 2.46 (S.D.=1.46)
2. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชน ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

สมรรถนะ ด้านการ จัดการสุข ภาวะชุมชน	ชั้นปีที่ 1 (n=50)			ชั้นปีที่ 2 (n=51)			ชั้นปีที่ 3 (n=59)			ชั้นปีที่ 4 (n=40)		
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ
1. สมรรถนะ การประเมิน สุขภาพ ชุมชน	3.35	0.99	ปาน กลาง	3.60	0.44	ดีมาก	3.84	0.59	มาก	4.20	0.45	มาก
2. สมรรถนะ การวินิจฉัย ปัญหา สุขภาพ ชุมชน	3.16	1.05	ปาน กลาง	3.44	0.61	ปานกลาง	3.78	0.54	มาก	4.20	0.55	มาก
3. สมรรถนะ การวางแผน การดูแล สุขภาพ ชุมชน	3.23	1.08	ปาน กลาง	3.52	0.51	มาก	3.85	0.57	มาก	4.20	0.57	มาก
4. สมรรถนะ การปฏิบัติ การเพื่อ ดูแลสุขภาพ ชุมชน	3.18	1.08	ปาน กลาง	3.41	0.48	ปานกลาง	3.81	0.58	มาก	4.20	0.50	มาก
5. การ ประเมิน ผล การดำเนิน งานชุมชน	3.12	1.17	ปาน กลาง	3.45	0.61	ปานกลาง	3.76	0.63	มาก	4.27	0.57	มาก
รวม	3.21	1.02	ปาน กลาง	3.48	0.27	ปานกลาง	3.81	0.53	มาก	4.22	0.49	มาก
รวมทุกชั้นปี	M=3.66, S.D.=0.75 (สมรรถนะอยู่ในระดับมาก)											

จากตารางที่ 1 พบว่าสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง โดยรวมทุกชั้นปีอยู่ในระดับมาก (M=3.66, S.D.=0.75) โดยเมื่อจำแนกเป็นรายชั้นปี พบว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ

สุขภาวะชุมชนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (M=3.21, S.D.=1.02 และ M=3.48, S.D.=0.27 ตามลำดับ) เมื่อจำแนกสมรรถนะเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษาทั้งสองชั้นปี มีสมรรถนะสูงสุดด้านการประเมินสุขภาพชุมชน (M=3.35, S.D.=0.99 และ M=3.60, S.D.=0.44) ส่วนนักศึกษาพยาบาล

ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการสุขภาวะชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.81$, $S.D.=0.53$ และ $M=4.22$, $S.D.=0.49$) โดยเมื่อจำแนกสมรรถนะเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีสมรรถนะสูงสุดด้านการวางแผนการดูแลสุขภาพชุมชน ($M=3.85$, $S.D.=0.57$) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีสมรรถนะสูงสุดด้านการประเมินผลการดำเนินงานชุมชน

($M=4.27$, $S.D.=0.57$) จะเห็นได้ว่าสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นตามชั้นปี โดยชั้นปีที่ 4 มีสมรรถนะสูงสุด รองลงมาคือชั้นปีที่ 3 ตามด้วยชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 มีสมรรถนะต่ำสุด ตามลำดับ

3. เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปี

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลที่มีชั้นปีแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	25.77	3	8.59	19.52**	0.001
ภายในกลุ่ม	86.29	196	0.44		
รวม	112.06	199			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการบริหารจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลระหว่างชั้นปี

ระดับชั้นปี	M	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		3.21	3.48	3.81	4.22
ชั้นปีที่ 1	3.21	-	0.27	0.60*	1.01*
ชั้นปีที่ 2	3.48		-	0.33	0.74*
ชั้นปีที่ 3	3.81			-	0.41*
ชั้นปีที่ 4	4.22				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 และ 3 พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในชั้นปีต่างกันมีตามการรับรู้สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนแตกต่างกัน ($p<.05$) โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนแตกต่างจากชั้นปีที่ 3 และ ปีที่ 4 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะ ชุมชนแตกต่างจากชั้นปีที่ 4 และนักศึกษา

ชั้นปีที่ 3 มีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการสุขภาวะชุมชนแตกต่างจากชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. สมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรีัง ซึ่งเป็นการประเมินนักศึกษาทั้งชั้นปี โดยอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จำนวน โดยภาพรวมและรายด้าน (N=79)

ลำดับที่	สมรรถนะด้านการบริหารจัดการสุขภาวะชุมชน	M	S.D.	ระดับสมรรถนะ
1	สมรรถนะการประเมินสุขภาพชุมชน	4.45	0.34	มาก
2	สมรรถนะการวินิจฉัยปัญหาสุขภาพชุมชน	4.13	0.42	มาก
3	สมรรถนะการวางแผนการดูแลสุขภาพชุมชน	4.21	0.49	มาก
4	สมรรถนะการปฏิบัติการเพื่อดูแลสุขภาพชุมชน	4.10	0.50	มาก
5	สมรรถนะการประเมินผลการดำเนินงานชุมชน	3.89	0.36	มาก
รวม		4.16	0.38	มาก

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จำแนกเป็นรายข้อ (N=79)

ลำดับที่	รายการ	M	S.D.	ระดับสมรรถนะ
สมรรถนะการประเมินสุขภาพชุมชน				
1	สร้างสัมพันธภาพกับชุมชน ที่มีสุขภาพ และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินการ	4.94	0.25	ดีมาก
2	ประสานความร่วมมือกับชุมชน ที่มีสุขภาพ และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อกำหนดแนวทาง การประเมินภาวะสุขภาพของบุคคลในชุมชน	4.47	0.50	ดี
3	ร่วมมือกับทีมสุขภาพหรือผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดเครื่องมือ/วิธีการรวบรวม และการประเมินข้อมูลภาวะสุขภาพของบุคคลในชุมชน	4.39	0.52	มาก
4	รวบรวมข้อมูลที่ใช้เป็นการประเมินภาวะสุขภาพด้านพฤติกรรมและภาวะสุขภาพของชุมชน รวมทั้งข้อมูลทุนทางสังคม	4.27	0.47	มาก
5	รวบรวมข้อมูลที่ใช้เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชน	4.20	0.44	มาก
สมรรถนะการวินิจฉัยปัญหาสุขภาพชุมชน				
6	วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อการวินิจฉัยปัญหาสุขภาพของชุมชน และการนำเสนอข้อมูล	3.95	0.45	มาก
7	ระบุปัญหา/ความต้องการด้านสุขภาพของชุมชนจากผลการประเมินภาวะสุขภาพชุมชน	4.28	0.48	มาก
8	ประสานความร่วมมือกับทีมสุขภาพและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา/ความต้องการด้านสุขภาพของชุมชนจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.32	0.49	มาก
สมรรถนะการวางแผนการดูแลสุขภาพชุมชน				
9	สื่อสารปัญหาและความต้องการของชุมชน ไปยังแหล่งประโยชน์ ต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง	4.29	0.56	มาก

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จำแนกเป็นรายข้อ (N=79) (ต่อ)

ลำดับที่	รายการ	M	S.D.	ระดับสมรรถนะ
10	วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปวางแผนในการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน	3.82	0.53	มาก
11	วิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนที่กำหนดเพื่อใช้ในสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม	3.76	0.49	มาก
12	ประสานความร่วมมือกับทีมสุขภาพและงาน เพื่อกำหนดแผนการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันปัญหาสุขภาพ และการเฝ้าระวังภาวะสุขภาพของคนในชุมชน	4.22	0.57	มาก
13	สนับสนุนให้บุคคลในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางสุขภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.16	0.59	มาก
14	จัดทำแผนและกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค และเฝ้าระวังสุขภาพของคนในชุมชน และผู้ที่มีปัญหาสุขภาพเรื้อรังหรือมีความพิการ โดยนำผลงานวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้	4.19	0.56	มาก
15	กำหนดแผนการประเมินผลการดำเนินงานได้ชัดเจน	4.15	0.62	มาก
สมรรถนะการปฏิบัติการเพื่อดูแลสุขภาพชุมชน				
16	ปรับเปลี่ยนกลวิธีในแผนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์	4.13	0.59	มาก
17	ประสานความร่วมมือกับทีมสุขภาพ องค์กรหรือแหล่งประโยชน์ต่างๆ ในชุมชน เพื่อดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้	4.15	0.58	มาก
18	ส่งเสริม ช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกันของคนในชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มออกกำลังกาย ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น	4.29	0.48	มาก
19	มีการให้ความรู้ด้านสุขภาพที่ทันต่อเหตุการณ์แก่บุคคลในชุมชนอย่างเพียงพอโดยผ่านสื่อหรือใช้กระบวนการที่เหมาะสม	4.27	0.50	มาก
การประเมินผลการดำเนินงานชุมชน				
20	ประสานความร่วมมือกับทีมสุขภาพและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการประเมินผลของชุมชน	4.15	0.56	มาก
21	วิเคราะห์ผลการประเมินและการบันทึก รวมทั้งจัดทำสรุปรายงานการประเมินผลการดำเนินงาน	3.91	0.46	มาก
22	เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานแก่ทีมสุขภาพและองค์กรที่เกี่ยวข้อง	4.19	0.51	มาก
23	นำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของบุคคลในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.08	0.50	มาก
24	กำกับ ติดตาม และเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ การดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตของบุคคลในชุมชนโดยการใช้กระบวนการจัดการความรู้	3.14	0.38	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 และ 5 พบว่า สมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง โดยรวมอยู่ในระดับดี ($M=4.16$, $S.D.=0.38$) เมื่อจำแนกสมรรถนะเป็นรายด้าน พบว่าสมรรถนะด้านการประเมินสุขภาพชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M=4.45$, $S.D.=0.34$) และสมรรถนะการประเมินผลการดำเนินงานชุมชนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M=3.89$, $S.D.=0.36$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าสมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี ยกเว้นข้อที่ 1 อยู่ในระดับดีมาก ($M=4.94$, $S.D.=0.25$) คือ การสร้างสัมพันธ์ภาพกับชุมชนที่มสุขภาพ และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินการ และข้อที่ 24 อยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.14$, $S.D.=0.38$) คือ การกำกับ ติดตาม และเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ การดูแลสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของบุคคลในชุมชนโดยการใช้กระบวนการจัดการความรู้ ดังแสดงในตารางที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่าสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นตามชั้นปี โดยชั้น ปีที่ 4 มีสมรรถนะสูงสุด รองลงมาคือชั้นปี 3 ตามด้วยชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 มีสมรรถนะต่ำสุด ตามลำดับ โดยเป็นผลมาจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีการศึกษารายวิชาการพยาบาลชุมชนและมีประสบการณ์การลงฝึกปฏิบัติในชุมชน ทำให้มี ระดับ สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนที่มากกว่าชั้นปีที่ 1 และ 2 ซึ่งการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภรัตน์ แจ่มแจ้ง วิรดา อรรถเมธากุล และดวงแข พิทักษ์สิน (2561) ที่ระบุว่าผู้สอนต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากสภาพ

หรือเหตุการณ์ที่เป็นจริงเพื่อให้นักศึกษาได้เห็นสังเกต และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และยังเป็น การเตรียมให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการฝึกปฏิบัติอย่างมีทักษะและมีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหา ของ ผู้รับบริการ ตลอดจนให้การพยาบาล ซึ่งจะส่งผลทำให้นักศึกษาพยาบาลปฏิบัติการพยาบาลเยี่ยงวิชาชีพ นอกจากนี้นักศึกษาในชั้นปีที่สูงขึ้นมีประสบการณ์การใช้กระบวนการพยาบาลเพิ่มขึ้น และมีความหลากหลายกว่าชั้นปี แรกๆ ทั้งนี้สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้กระบวนการพยาบาลซึ่งเป็นการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการทำงาน เป็นขั้นตอน มีระบบและเป็นพลวัตรในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการ ปฏิบัติการ พยาบาลชุมชนก็เช่นเดียวกัน ต้องใช้กระบวนการพยาบาลชุมชนเป็นขั้นตอนในการดำเนินงาน (Stanhope & Lancaster, 2016; จริยวัตร คมพยัคฆ์ และวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย, 2554) นอกจากนี้ ผลการศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.81$, $S.D.=0.53$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เยาวเรศ ประภาษานนท์ บัณฑิตา ภูอาษา และแสงเดือน กิ่งแก้ว (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 รับรู้สมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชนอยู่ในระดับมาก ($M=4.01$, $S.D.=0.43$) เช่นกัน

การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการบริหารจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลระหว่างชั้นปี พบว่า จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ชั้นปีที่ติดกันจะมีสมรรถนะที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนชั้นปีที่ห่างกันจะมีสมรรถนะที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เยาวเรศ

ประธานาธิบดี บัณฑิตา ภูอาษา และแสงเดือน กิ่งแก้ว (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน พบว่าการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้มาจากการปฏิบัติงานจริง อาจารย์เป็นตัวอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา มีการถ่ายทอดความรู้ด้วยการสาธิตทักษะปฏิบัติต่างๆ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเรียนด้วยการทดลอง การฝึกปฏิบัติ และเรียนรู้จากตัวอย่างจริงจะทำให้ศึกษามีสมรรถนะในด้านนั้นๆ มากกว่า และพบมากในชั้นปีที่สูงขึ้น เนื่องจากในชั้นปีที่สูงขึ้นจะมีการฝึกปฏิบัติมากขึ้นตามชั้นปีที่ศึกษาทำให้นักศึกษามีการสั่งสมประสบการณ์เพิ่มขึ้นด้วย

สมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี ยกเว้นข้อที่ 1 อยู่ในระดับดีมาก ($M=4.94$, $S.D.=0.25$) คือ การสร้างสัมพันธภาพกับชุมชน ที่มีสุขภาพ และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินการ ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินสุขภาพชุมชนสามารถดำเนินการได้ง่ายกว่าการดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการพยาบาล รวมทั้งการพยาบาล ชุมชน และเมื่อจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่านักศึกษามีสมรรถนะในการสร้างสัมพันธภาพกับชุมชน ที่มีสุขภาพ และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นชั้นปีสุดท้ายของการเรียน นักศึกษามีประสบการณ์การสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการที่หลากหลายทำให้มี สมรรถนะในข้อนี้สูงกว่าข้ออื่นๆ ส่วนข้อที่มีสมรรถนะต่ำสุด คือ การกำกับ ติดตาม และเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ การ

ดูแลสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของบุคคลในชุมชน โดยการใช้กระบวนการการจัดการความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการกำกับติดตาม รวมทั้งการ จัดการความรู้เป็นเรื่องที่นักศึกษายังมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์น้อย ทำให้สมรรถนะข้อนี้ต่ำกว่าข้ออื่นๆ ซึ่ง นักศึกษาต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ และฝึกฝนเมื่อจบไปเป็นพยาบาลเพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนนี้ต่อไป นอกจากนี้สมรรถนะด้านบริหารจัดการของพยาบาล ได้แก่ การทำหน้าที่เป็นผู้นำ วางแผนและกำหนดความสำเร็จของงานร่วมกับผู้นำชุมชน องค์กร ชุมชน และแกนนำภาคประชาชน รวมถึงการเป็นผู้ประสานงาน แหล่งประโยชน์ต่างๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ องค์กร ความรู้ และทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในเรื่องการเป็นพี่เลี้ยง รวมทั้งเป็นผู้นำในมิติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ (นิสากร กรุงไกรเพชร อริสรา ฤทธิงาม และชรัญญากร วิริยะ, 2559) เป็นสิ่งที่สถาบันการศึกษาพยาบาลต้องพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะดังกล่าว เพื่อสร้างบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพ สามารถให้การพยาบาลได้อย่างมีมาตรฐาน รวมทั้งมีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม อีกทั้งพยาบาลจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์สุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นนักการศึกษาพยาบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการเตรียมนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะสำหรับการดูแลสุขภาพของประชาชนในอนาคต

สรุป

1. สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาวะชุมชนตามการรับรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 อยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.21$, $S.D.=1.02$ และ $M=3.48$, $S.D.=0.27$ ตามลำดับ) ส่วนนักศึกษา

ชั้นปีที่ 3 และ 4 มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($M=3.81$, $S.D.=0.53$ และ $M=4.22$, $S.D.=0.49$ ตามลำดับ) และพบว่าสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นตามชั้นปี โดยชั้นปีที่ 4 มีสมรรถนะสูงสุด รองลงมาคือชั้นปี 3 ตามด้วยชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 มีสมรรถนะต่ำสุด

2. เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี พบว่า ชั้นปี 1 กับชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 3 มีสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนชั้นปี 1 กับชั้นปีที่ 3 ชั้นปี 1 กับชั้นปีที่ 4 ชั้นปี 2 กับชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 มีสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สมรรถนะจริงด้านการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยการจัดการสุขภาพชุมชนด้านที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีสมรรถนะสูงสุดคือ การประเมินสุขภาพชุมชน ส่วนด้านที่มีสมรรถนะต่ำสุดคือ การประเมินผลการดำเนินงานชุมชน

ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพ

ชุมชนของนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะด้านการประเมินผลการดำเนินงานชุมชน ซึ่งนักศึกษามีสมรรถนะด้านนี้ต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับสมรรถนะด้านอื่นๆ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการพยาบาลชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพชุมชนให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาด้านสาธารณสุขของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะจริงของนักศึกษาพยาบาลด้านการจัดการสุขภาพชุมชนอย่างต่อเนื่องไม่ใช่ตามการรับรู้ของนักศึกษา
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาลด้านการบริหารจัดการสุขภาพชุมชน
3. ควรมีการกระตุ้นให้นักศึกษาค้นหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพชุมชนให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
4. ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เพิ่มพูนสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพชุมชนด้านการประเมินผลการดำเนินงานชุมชนทั้งในการศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ ขลังธรรมเนียม. (2559). กระบวนการในดูแลสุขภาพชุมชน: บทบาทพยาบาลชุมชน. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี* 27 (2), 140-148.
- กรรณิกา เรืองเดช ชาวสวนศรีเจริญ, ปัจฉัยม์ คำทิพย์และไพบุลย์ ชาวสวนศรีเจริญ. (2560). สมรรถนะพยาบาลชุมชนของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลของพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้. *วารสาร พยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 26 (3), 52-65.
- กฤษดา แสงดีและคณะ. (2559). การศึกษาการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอ. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 25 (5), 855-864

- เกศแก้ว สอนดี พเยาว์ พงษ์ศักดิ์ชาติ ผุสดี ก่อเจดีย์ จีราภรณ์ ชื่นฉำ ภาวสิทธิ์ สิงห์ประไพ. (2561). การประเมินผลสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอของศูนย์ประสานงานและจัดการเรียนรู้ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สระบุรี. *วารสารพยาบาลกระทรวง สาธารณสุข*, 28 (1), 116-126.
- จิริยาวัตร คมพัยคัม. (2554). *การพยาบาลอนามัยชุมชน แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติการพยาบาล*. กรุงเทพฯ: จุฑาทอง.
- ธานี แก้วธรรมานุกุล และสมใจ ศิระกมล. (2559). สมรรถนะและการปฏิบัติบทบาทการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลในการให้บริการระดับปฐมภูมิ เขตภาคเหนือ. *พยาบาลสาร*, 43 (ฉบับพิเศษ), 184-195.
- ปิยะนุช จิตตนนท์. (2559). *การพยาบาลสุขภาพชุมชน: มิติการจัดบริการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: ชาญเมืองการพิมพ์.
- นิสากร กรุงไกรเพชร อริสรา ฤทธิงาม และชรัญญากร วิริยะ. (2559). รูปแบบการขับเคลื่อนชุมชนสุขภาพที่ทำมาหา. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 24 (3), 34-46.
- ภาวสิทธิ์ สิงห์ประไพ และประไพ กิตติบุญถวัลย์. (2551). ผลของการฝึกภาคปฏิบัติ ที่เน้นสมรรถนะการพยาบาลเพื่อชุมชน ต่อสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลในชุมชนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สระบุรี. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สระบุรี.
- ยงยศ ธรรมวุฒิ. (2562). พ.ร.บ. ระบบสุขภาพปฐมภูมิ 2562 เครื่องมือสำคัญขับเคลื่อนนโยบาย *สาธารณสุข*. สืบค้นจาก <https://www.hfocus.org/content/2019/07/17430>
- เยาวเรศ ประภาษานนท์ บัณฑิตา ภูอาษา และแสงเดือน กิ่งแก้ว. (2559). การรับรู้สมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สรรพสิทธิ์ประสงค์. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 26 (2), 23-33.
- วรเชษฐ เขียวจันทร์ สุพรรณกัญจนารีย์ รักอิสระ และพัชรินทร์ สุอินไหว. (2557). *สมรรถนะพยาบาลชุมชน*. กรุงเทพฯ: ปิ่นโตพับลิชชิง.
- วาสนา มั่งคั่ง และดุจเดือน เขียวเหลือง. (2561). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี อุดรดิตถ์*, 10 (1), 16-29.
- ศุภรัตน์ แจ่มแจ้ง วิรดา อรรถเมธากุล และดวงแข พิทักษ์สิน. (2561). ผลของการเตรียมความพร้อมในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย อย่างมีแบบแผนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 20 (3), 147-163.
- สุพัทธา ศรีวิณิชชากร. (2558). *สู่ชุมชน สุขภาพดี*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน.
- สุวรรณ จันท์ประเสริฐ สมสมัย รัตนกรีกากุล และ นิสากร กรุงไกรเพชร. (2559). *ชุดการเรียนรู้ที่ 7 การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน*. Strengthening Community. กรุงเทพฯ: มาตาการพิมพ์.

- สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ. (2560). พระราชบัญญัติระบบสุขภาพภูมิ พ.ศ.2562. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/primarycarecluster2017/new/1-phrb-rabb-sukhphaph-ptm-phumi/phrb-rabb-sukhphaph-ptm-phumi>)
- Stanhope, M. & Lancaster, J. (2016). *Public health nursing: population-centered health care in the community*. St.Louis, MO.: Elsevier.

กระบวนทัศน์ใหม่: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคม สำหรับนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

New Paradigms: Development Learning Activities in the Classroom to Service Learning for Pre-Service Science Teachers Lampang Rajabhat University

ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน¹, ชิสัพพัชร์ ชูทอง², ละม้าย จันทะชา³

Duangjan kaewkongpan¹, Chisapath Choothong², Lamay Junthakhao³

Received: 16 March 2020

Revised: 29 October 2020

Accepted: 9 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ 2) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ 3) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมของครุวิทยาศาสตร์ กลุ่มที่ศึกษา คือนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 2 และ 3 รวมทั้งหมด 57 คน โดยวิธีแบบเจาะจงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการส่งเสริมและพัฒนาการนำความรู้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนสู่การบริการสังคม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการอธิบายปรากฏการณ์ผ่านการเขียนสะท้อนคิดของผู้เรียน การบันทึกภาพผ่านกล้องโทรศัพท์ การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย สรุปและถอดบทเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ 2) แบบสังเกตพฤติกรรม 3) แบบสัมภาษณ์การทำงานเป็นทีมการวางแผนดำเนินงานและการทำงานเป็นทีม และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ พบว่า นักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ที่ผ่านกิจกรรมโครงการบริการสังคมซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ (Preparation) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) และขั้นสะท้อนคิด (Reflection) นักศึกษาครุได้รับความรู้และประสบการณ์ตรง การทำงานเป็นทีม กระบวนการทำงานกลุ่ม ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสาร และการส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นครูผ่านการบริการสังคมเน้นการปฏิบัติ การเชื่อมโยงวิชาเอกและวิชาชีพครูเพื่อนำไปประยุกต์ในวิชาชีพครูต่อไป และ

¹ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

³ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Program in General Science, Faculty of Science Lampang Rajabhat University

² Program in Community Public Health, Faculty of Science Lampang Rajabhat University

³ Program in Environmental Science and Technology, Faculty of Science Lampang Rajabhat University

* duangjan.kkp@hotmail.com1, cc_chisapath@hotmail.com2 lamay0869348894@hotmail.com

ความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมของนักศึกษาครุวิทยาสาสตร์
อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, การบริการสังคม, นักศึกษาครุวิทยาสาสตร์

Abstract

The aims of this study were to 1) develop the creativity of learning from classroom towards social services for pre-service science teachers, 2) study teamwork skills of pre-service science teachers and 3) study the satisfaction of pre-service science teachers of creativity of learning from classroom towards social services for pre-service science teacher. The target group were 57 second- year and third-year students selected by purposive sampling. The researcher used purposive sampling because they want pre-service science teachers to promote and develop the teaching techniques in the classroom towards social services. Qualitative data analysis was by the phenomenon explanation through the reflection of the learner, recording images via a camera phone, small group seminar, summarize and the learning lessons. Quantitative data analysis used descriptive statistics including mean and standard deviation. The tools used in the research consisted of: - 1) a learning management plan of the creativity of learning from classroom towards social services for pre-service science teacher, 2) creativity observation form, 3) interview form about team working behaviors, and 4) satisfaction questionnaire. The activities of the creativity of learning from classroom towards social services divided into 3 processes as follows; preparing process, action process, and reflection process. Pre-service science teachers achieved the knowledge, direct experiences of team working, life learning skills, communication skills, the characteristic development of being a teacher by doing, and linking the major subjects and professional teaching to further applications. The overall picture of satisfaction about learning activities in the classroom towards social service for pre-science teacher was in the high level.

Keywords: Learning Activities, Service Learning, Pre-Service Science Teachers

บทนำ

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (สำนักงานเลขาธิการ

สภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ มีคุณภาพ มีสมรรถนะ และเป็นสถาบันหลักที่บูรณาการองค์ความรู้สู่นวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ ดังที่ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาท้องถิ่น

ด้านการศึกษา กลยุทธ์ บูรณาการการจัดการเรียน การสอน การวิจัยของนักศึกษาและอาจารย์กับการ พัฒนาท้องถิ่น (ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579) มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยผลิต ครู การสร้างคุณคุณภาพสู่สังคมไทยโดยมีศักยภาพ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้และคุณลักษณะให้แก่ เยาวชนทุกช่วงวัยอย่างเหมาะสม อีกทั้งชุมชนใน พื้นที่บริการได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้ บริบทที่แท้จริงของท้องถิ่นและศักยภาพของ มรภ. นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้สรุปประเด็นแผนการ ปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน สู่การพัฒนาการศึกษา ด้านสังคม ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการ ศึกษาเน้นผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะชีวิต ในการ สามารถดำรงชีวิตนอกเหนือจากสังคมในโรงเรียน ได้อย่างเหมาะสม และมีความสุข (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

การจัดการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงจากกระบวนทัศน์แบบ เก่ามาสู่กระบวนทัศน์ใหม่ในลักษณะของการ เรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service Learning Model หรือ SL) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นการบริการสังคม และเป็นความ ร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ สถาบันอุดมศึกษา นักศึกษา และชุมชนโดยมีเป้าหมายที่สำคัญ เพื่อการพัฒนาบัณฑิตให้มีศักยภาพสูงกล่าวคือ ผู้เรียนได้รับความรู้ความสามารถจากการปฏิบัติ จริง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ได้จากการทำงาน ร่วมกับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่เกิดจากการสัมผัสกับปัญหาของชุมชน (ธนินาฏ ณ สุนทร, 2561) การเรียนรู้โดยการบริการสังคม เชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ (Kolb, 1984) หรือ Experiential learning โดยที่ ทฤษฎีวิธีการ และแนวคิดต่างๆ ที่นำมาประยุกต์ใช้

ล้วนแล้วแต่มาจากห้องเรียน และเกิดเป็นมรรคผล เมื่อความรู้เหล่านั้นได้นำมาใช้จริงนอกห้องเรียน (Zins *et al.*, 2007) ผู้เรียนนำความรู้ในห้องเรียน ออกไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับห้องเรียนชีวิต จริง เรียนรู้จากสภาพปัญหาของชุมชน และแก้ ปัญหาให้กับชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่หรือให้บริการ ทางวิชาการโดยผ่านการคิด การวางแผน และ ลงมือแก้ปัญหาด้วยกลุ่มผู้เรียน (Prasertsang *et al.*, 2013)

การจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสาน การเรียนในห้องเรียนที่เป็นแบบเผชิญหน้าระหว่าง ผู้เรียนและผู้สอนกับการเรียนนอกห้องเรียนโดย ผ่านกิจกรรมและเว็บไซต์ต่างๆ ที่เป็นรูปแบบ การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นที่น่าจะตอบสนองต่อความ แตกต่างระหว่าง บุคคลของผู้เรียนทั้งด้านรูปแบบ การเรียนรู้รูปแบบการคิดความสนใจและ ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน (Bonk & Graham, 2004) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นการเรียนในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตอบ สอนต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ที่น่าจะเหมาะสมสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (สุสัณห ยิ้มแย้ม และคณะ, 2558) การจัดการศึกษา นอกห้องเรียนนับเป็นการขยายประสบการณ์เรียนรู้ ในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ มีเจตคติและเกิดความตระหนักต่อสิ่ง แวดล้อม การศึกษานอกห้องเรียนมีลักษณะเป็น สหวิทยาการที่บูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ที่เพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้ และพัฒนา ทักษะที่สำคัญๆ รวมถึง ทักษะการสังเกต การ ตั้งคำถาม การคิดเชิงวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์

นอกจากนี้การศึกษานอกห้องเรียน ยังส่งเสริมประสบการณ์ในการเรียนรู้และการ คิดในระดับสูงซึ่งเป็นแนวคิดหลักของการ

เรียนรู้และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 การศึกษานอกห้องเรียนเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนและปลูกฝังคุณลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย (อรนุช ลิมตศิริ, 2560) การสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้อินห้องเรียนและนอกห้องเรียนซึ่งนับเป็นการสร้างประสบการณ์เพื่อเสริมทักษะการทำงานได้อย่างลึกซึ้ง และช่วยให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะจากการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธัญลักษณ์ ธนปกิจ, 2559) การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้อินศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการวัดและประเมินผลสภาพที่แท้จริงของนักเรียนเป็นพื้นฐานของเหตุการณ์ในชีวิตจริง ยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญและสัมพันธ์กับการเรียนการสอน เน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็นผู้เกี่ยวข้องในการประเมินมีหลายฝ่ายและเกิดขึ้นในทุกบริบททั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ นอกโรงเรียนโดยครูไม่ได้จัดสถานการณ์ ต้องบูรณาการอยู่กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างแนบเนียนและเหมาะสม (ศศิธร บัวทอง, 2560) การนำแนวคิดการเรียนรู้อินจากการให้บริการสังคมมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน และแนวทางที่สองเป็นลักษณะของการจัดองค์กรและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งสโมสร ชมรม ชุมนุม ค่าอาสาพัฒนาหรือบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมความดีงามและจิตสำนึกของการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม (กานต์วี บุญญาสุทธิ, 2554)

การจัดการศึกษานอกสถานที่เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่มีอยู่จริง รวมทั้งเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะในการแสวงหาความรู้ ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด และอื่น ๆ

(เนาวนิตย์ สงคราม, 2557) กระบวนการเรียนรู้เอื้อให้ผู้เรียนรู้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างดีและมีความสุข เพราะพวกเขาเหล่านั้นได้เรียนรู้ในการตอบสนองเรื่องที่น่าสนใจ ตลอดจนกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา มีความสอดคล้องกับศักยภาพและความถนัดที่มีของเด็กและเยาวชนแต่ละคน (ฤทัย จงสฤษดิ์, 2551) การสนับสนุนการเรียนรู้ที่ให้อิสระเสรีภาพแก่ผู้เรียนที่จะได้กำหนดจุดประสงค์หรือเป้าหมายของการเรียนเอง ตามความต้องการของผู้เรียน และเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยธรรมชาติของผู้เรียน มีพลังทางจิตวิทยา ได้แก่ แรงขับและแรงจูงใจภายในเป็นตัวชักนำไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งเป้าหมายอยู่แล้ว ผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ ให้ผู้เรียนมีกลยุทธ์ในการเรียน มีความสามารถ เจตคติที่ดี มีทักษะในการแสวงหาความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ในบริบททางสังคมซึ่งมีบรรยากาศที่กระตือรือร้น ใ่วางใจ รับผิดชอบเกื้อหนุนร่วมกัน เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และผู้เรียนรู้จักการปรับพฤติกรรมตนเองในการพัฒนาและกำกับตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ (ฉันทชาติอุทอง, 2554)

การบริการสังคม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทความเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน โดยการฝึกคิดและลงมือทำแก้ปัญหาาร่วมกันระหว่าง ผู้เรียน ผู้สอน และชุมชน (ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ และธีรศาสตร์ คณาศรี, 2560) เป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงอย่างมีเป้าหมาย มีการออกแบบโครงการบริการที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในรายวิชาที่ศึกษา รวมทั้งการประเมินผลโครงการเป็นระยะ นักศึกษา ชุมชน ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่างก็ได้เรียนรู้และได้รับประโยชน์จากโครงการบริการสังคม (ปราณี อัสวภูษิต, 2562) นิสิต

ครูได้รับการเติมเต็มความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชน สังคม และบ่มเพาะคุณลักษณะของความเป็นครูผ่านหลักสูตรแฝงที่เน้นการปฏิบัติ มีการอภิปรายความรู้ ประยุกต์ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (ประสาธน์เนื่องเฉลิม, 2558) องค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ประกอบด้วย นักศึกษา ผู้สอน และชุมชนที่มีส่วนร่วม ทั้งสามองค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กันและมีส่วนร่วมในการออกแบบโครงการนบริการสังคมอย่างมีความหมายเป็นที่ต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่นักศึกษาเรียนเมื่อโครงการดำเนินการเสร็จก็สามารถประเมินผล หรือสะท้อนผลเชิงวิเคราะห์ได้ (The Science Education Resource Center, 2018)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมสำหรับนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ และศึกษาผลการเรียนรู้โดยการบริการสังคม ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้ขั้นตอน PAR เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาครูให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การเรียนรู้นอกห้องเรียน ส่งเสริมสมรรถนะของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์
2. เพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มที่ศึกษา

กลุ่มที่ศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ จำนวน 57 คน เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 2 และ 3 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีการศึกษา 2562

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคม สำหรับนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ เป็นการนำความรู้ในรายวิชาต่างๆ ทั้งวิชาเอกและวิชาชีพครุมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากห้องเรียนสู่การบริการสังคม

ตัวแปรตาม ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ และความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคม ของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์

เครื่องมือในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมสำหรับนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์
2. แบบสังเกตสังเกตพฤติกรรมกรรมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์
3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม
4. แบบสอบถามแสดงความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของครุวิทยาศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการบริการสังคม ของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การ

บริการสังคมผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจนได้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดเป็นขั้นตอนการดำเนินโครงการเป็น 3 ขั้นตอน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการ (P - Preparation)

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชนในการบริการสังคมครั้งนี้ผู้วิจัยและนักศึกษาครุวิทยาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับ ในการเตรียมการผู้วิจัยและนักศึกษาลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และสอบถามจากผู้อำนวยการโรงเรียนครูประจำการ และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบกิจกรรมการบริการสังคม

เมื่อได้ประเด็นปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาแล้วผู้วิจัยและนักศึกษาครุวิทยาการศาสตร์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้ร่วมกันวางแผน ออกแบบกิจกรรมโดยมีการประชุมร่วมกันและแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบ โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และกิจกรรมที่สร้างความรัก ความสามัคคีให้กับหมู่คณะมีทั้งหมด 5 กิจกรรม ได้แก่ การนำเสนอเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรม เช่น การนำแว่น 3 มิติ VR box มาใช้ในการจัดกิจกรรม กิจกรรมสื่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ กิจกรรมเกมรักสามัคคี เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาครุวิทยาการศาสตร์และผู้วิจัยได้ร่วมกันออกแบบเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และสร้างแรงจูงใจ

ในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนการสอนมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการนำสื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความตื่นตาตื่นใจ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้

อย่างไรก็ตามในขั้นเตรียมการเพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวลุล่วงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ผู้วิจัยและนักศึกษาได้มีการประชุมชี้แจงการดำเนินกิจกรรม การขอมกิจกรรมต่างๆ ที่แต่ละฝ่ายได้รับมอบหมายและมีการจับเวลาในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้แผนการดำเนินงานต่างๆ เป็นไปตามกำหนดการที่วางแผนไว้ นอกจากนี้ยังมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายเพื่อให้การดำเนินงานได้แก่ ฝ่ายสวัสดิการดูแลความสะดวกในระหว่างการดำเนินกิจกรรม ฝ่ายเตรียมอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม ฝ่ายเครื่องเสียง ฝ่ายติดต่อประสานงาน ฝ่ายพิธีการ ฝ่ายควบคุมและให้สัญญาณเวลาในการดำเนินแต่ละกิจกรรม ฝ่ายสถานที่ ผู้วิจัยมีหน้าที่ให้คำแนะนำและชี้แนะในประเด็นต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติ (A - Action)

เป็นขั้นตอนที่นักศึกษาครุวิทยาการศาสตร์ดำเนินการโครงการบริการสังคมตามแผนดำเนินงานที่ได้ร่วมกันวางแผนไว้ในขั้นที่ 1 เป็นการปฏิบัติตามแผนการที่วางแผนและประชุมร่วมกัน ซึ่งขั้นนี้เป็นขั้นที่นักศึกษาครุวิทยาการศาสตร์จะต้องนำความรู้ ความสามารถ และทักษะการสื่อสารเพื่อสื่อสารให้บุคคลอื่นเข้าใจ อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ผู้วิจัยมีหน้าที่สังเกตแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตลอดทั้งการดำเนินงานเพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง โดยมีการสะท้อนภาพรวมของกิจกรรมร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิด (R - Reflection)

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำผลจากการปฏิบัติการบริการสังคมมารวมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม โดยผู้วิจัยให้นักศึกษาศาสตร์วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาและอุปสรรค (SWOT Analysis) การบริการสังคมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้ขั้นตอน PAR ขั้นนี้ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมเก็บและรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกภาพเคลื่อนไหว และภาพนิ่ง ผลที่ได้จากการสะท้อนและสรุปการเรียนรู้โดยการบริการสังคมและเผยแพร่ไปยังชุมชน สถานศึกษาและสังคมออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานแบบแผนสามเส้า (Triangulation Design) ดำเนินการเก็บข้อมูลพร้อมกันทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Concurrent) ซึ่งมีความสำคัญเท่ากัน การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ โดยการอธิบายปรากฏการณ์ผ่านการเขียนสะท้อนคิดของผู้เรียน การบันทึกภาพผ่านกล้องโทรศัพท์ การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย สรุปและถอดบทเรียน และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ โดยการอธิบายปรากฏการณ์ผ่านการเขียนสะท้อนคิดของผู้เรียน การบันทึกภาพผ่านกล้องโทรศัพท์ การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย สรุปและถอดบทเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม และแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

ผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมสำหรับนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำความรู้ ความเข้าใจในห้องเรียนสู่การบริการสังคม โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยและนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ได้ออกแบบและวางแผนร่วมกัน โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และสอบถามปัญหาจากผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำการและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคม พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมช่วยพัฒนานักศึกษาศาสตร์เกิดทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร ทักษะในศตวรรษที่ 21 การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบในหน้าที่ และงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในวิชาชีพครู โดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1: กิจกรรมสื่อการสอนวิทยาศาสตร์

ลักษณะการดำเนินกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่นักศึกษานำความรู้จากรายวิชาการสร้างสื่อวัตกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สร้างสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อนำสื่อการสอนไปประกอบการสอนวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์

การสังเกตและสะท้อนคิด

จากการสังเกตนักศึกษาเห็นว่า นักศึกษาที่ผ่านการเรียนการสอนรายวิชา การสร้างสื่อวัตกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นักศึกษาสามารถออกแบบและสร้างสื่อการสอนและนำสื่อดังกล่าวไปถ่ายทอดความรู้ให้

กับนักเรียน นักศึกษามีความสามารถในการสื่อสาร การแสดงออกและเป็นการฝึกทักษะต่างๆ ให้กับนักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง อีกทั้งนักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่นำมาออกแบบสื่อการสอน จาก การสืบค้น การหาข้อมูลเพื่อนำมาสร้างสื่อและวางแผนการนำเสนอไปใช้กับนักเรียนทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในตัวเองและสามารถถ่ายทอดความรู้เพื่อนำประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ เป็นการฝึกให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง

กิจกรรมที่ 2: กิจกรรม VR box ทรรศนะ **ลักษณะการดำเนินกิจกรรม**

เป็นกิจกรรมที่นำสื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการสอนวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้เห็นการเคลื่อนไหวของสื่อเป็นลักษณะ 3 มิติ

การสังเกตและสะท้อนคิด

นักศึกษาได้นำสื่อเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรม โดยการนำแว่นสามมิติ VR box มาใช้ในกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพสามมิติ ทำให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้และสนุกสนานกับสิ่งใหม่ๆ เป็นการส่งเสริมให้เกิดทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

กิจกรรมที่ 3: กิจกรรม Science Show **ลักษณะการดำเนินกิจกรรม**

เป็นกิจกรรมที่นำความรู้ในรายวิชาการต่างๆ ในวิชาเอกที่นักศึกษาได้เรียนมาประยุกต์ในกิจกรรม การนำความรู้ด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์มาใช้ในกิจกรรม Science Show นักศึกษาหาข้อมูลกิจกรรมการทดลองเพื่อนำมาประกอบกิจกรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าการทดลองที่นักศึกษานำมานั้น นักศึกษาจะเข้าใจในการทดลองพร้อมทั้งสามารถอธิบายเชิงทฤษฎีในการ

ทดลองนั้นๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกช่องทางหนึ่ง นอกจากนั้นนักศึกษายังปรึกษาอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาอื่นๆ เพื่อค้นหาคำตอบ

การสังเกตและสะท้อนคิด

นักศึกษามีการสืบค้นหาข้อมูลและมีการฝึกซ้อมกิจกรรม การหาคำตอบโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่นำมาทำกิจกรรมและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้

กิจกรรมที่ 4: กิจกรรมโดรนทรรศนะ

ลักษณะการดำเนินกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่นำโดรนมาประยุกต์ในกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นถึงความแปลกใหม่ และมีความน่าสนใจ เป็นการนำความรู้ในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

การสังเกตและสะท้อนคิด

นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ มีการวางแผนการดำเนินงาน และการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีความสนุกสนานและให้ความสนใจในกิจกรรมเป็นอย่างดี และถามคำถามที่สนใจตลอดการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 5: กิจกรรมสร้างรักสามัคคี **เก้าอี้ดนตรี**

ลักษณะการดำเนินกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาได้นำความรู้ในรายวิชาต่างๆ ในวิชาชีพครู ที่เรียนมาประยุกต์ในกิจกรรม การสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ การเรียนรู้ร่วมกัน

การสังเกตและสะท้อนคิด

นักศึกษาวางแผน ออกแบบกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดความรักสามัคคี และเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาและนักเรียนกล้าแสดงออก มีความสนุกสนาน เป็นการพัฒนาทักษะทางสังคม

ผลการศึกษาระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้ขั้นตอน PAR

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการ (P - Preparation)

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชนในการบริการสังคมครั้งนี้ผู้วิจัยและนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ออกบริการสังคมให้กับสถานศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับ ในการเตรียมการผู้วิจัยและนักศึกษาลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและสอบถามจากครูประจำการ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบกิจกรรมการบริการสังคม

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติ (A - Action)

เป็นขั้นตอนที่นักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ดำเนินการโครงการบริการสังคมตามแผนดำเนินงานที่ได้ร่วมกันวางแผนไว้ในขั้นที่ 1 เป็นการปฏิบัติตามแผนการที่วางแผนและประชุมร่วมกัน ซึ่งขั้นนี้เป็นขั้นที่นักศึกษาครุวิทยาศาสตร์จะต้องนำความรู้ ความสามารถ และทักษะการสื่อสารเพื่อสื่อสารให้บุคคลอื่นเข้าใจ อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิด (R - Reflection)

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำผลจากการปฏิบัติการบริการสังคมมารวมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม โดยผู้วิจัยให้นักศึกษาครุวิทยาศาสตร์วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาและอุปสรรค (SWOT Analysis) การบริการสังคมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้ขั้นตอน PAR

ผลการจัดการเรียนรู้การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมสำหรับนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติ ส่งเสริม

ทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกันและการนำความรู้จากรายวิชาต่างๆ ทั้งในวิชาเอกและวิชาชีพครูที่นักศึกษาได้เรียนมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการบริการสังคม การส่งเสริมความเป็นครูให้กับนักศึกษาผ่านการเรียนรู้จริง โดยมีการสะท้อนผลของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์ ดังนี้

ในขั้นเตรียมการนักศึกษาสะท้อนได้ว่า “มีส่วนร่วมในการวางแผนการออกแบบ ทำให้รู้สึกต้องรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตัวเองได้รับมอบหมายให้ดีค่ะ” “มีความภูมิใจในงานและฝ่ายที่ตัวเองได้รับมอบหมายและตั้งใจจะทำให้ดีเพราะสังเกตเพื่อนๆ ฝ่ายอื่นแล้วมีความตั้งใจมาก ๆ ” “ได้ซ้อมกิจกรรมของตนเองหลายๆ รอบเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด” “ได้ทำงานกับเพื่อนคนอื่นที่ไม่ใช่เพื่อสนิทที่อยู่กลุ่มเดียวกับตัวเอง”

ขั้นปฏิบัติ นักศึกษาสะท้อนได้ว่า “รู้สึกประทับใจมาก ๆ เมื่อเดินทางไปถึงสถานศึกษาที่จัดกิจกรรม คณะครู นักเรียนและผู้ปกครองมารอต้อนรับ ทำให้รู้สึกว่าต้องทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายและได้ฝึกซ้อมไว้ให้ดี” “เพื่อนๆ หน้าที่ของตัวเองได้ดีมาก ๆ ทำให้กิจกรรมเป็นไปตามที่วางแผนไว้” “รู้สึกตื่นเต้นมากค่ะ เป็นการทำงานครั้งแรกที่ได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่วางแผนการฝึกซ้อมจนมาถึงวันจริงทำให้ตื่นเต้นว่าผลที่ได้จะเป็นไปตามที่ร่วมกันวางแผนไว้ไหม”

ขั้นสะท้อนคิดการนักศึกษาสะท้อนได้ว่า “อยากให้กิจกรรมแบบนี้ทำให้พวกเราได้ลงมือในการทำกิจกรรม” “ทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น การทำหน้าที่ของตนเองให้ดี” “รู้สึกประทับใจในการเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรม” “จากการปฏิบัติมีบางอย่างที่ไม่เป็นไปตามที่ฝึกซ้อมทำให้สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคม จะเห็นได้ว่านักศึกษาครุวิทยาศาสตร์มีกระบวนการคิด การวางแผนการ

ดำเนินงาน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีอยากที่จะเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากเห็น และ

กล้าที่จะแสดงออก ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับนักศึกษาและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

ตารางที่ 1 แสดงความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมของนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D	แปลผล
1. มีความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ที่ตัวเองได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	4.35	0.58	มาก
2. มีการวางแผนการดำเนินงานในระหว่างการเตรียมกิจกรรม การทำกิจกรรมเพื่อให้งานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ	4.35	0.58	มาก
3. สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้	4.23	0.65	มาก
4. ได้ฝึกการทำงานเป็นทีม และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มหรือทีมของตนเอง	4.27	0.61	มาก
5. ได้ฝึกการบริหารจัดการ การวางแผน กิจกรรมต่างๆ	4.30	0.59	มาก
6. ได้ฝึกการให้บริการสังคม การมีจิตอาสา และการช่วยเหลือผู้อื่น	4.20	0.64	มาก
7. ได้เรียนรู้ในการรับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.25	0.68	มาก
8. สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ในกิจกรรม	4.20	0.66	มาก
9. มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ในกิจกรรมมากขึ้น มีการสืบค้นข้อมูล การทดลอง เพื่อหาคำตอบก่อนการลงมือทำกิจกรรม	4.27	0.66	มาก
10. มีความภาคภูมิใจและความสามารถของตนเองในการสร้างประโยชน์ให้กับสังคม	4.23	0.67	มาก
11. ได้เปิดโอกาสให้ได้แสดงความรู้ ความสามารถ ความกล้าแสดงออกต่อสาธารณชน	4.30	0.59	มาก
12. มีน้ำใจต่อผู้อื่น และคอยช่วยเหลือผู้อื่นที่นอกเหนือจากหน้าที่ของตนเอง	4.23	0.63	มาก
13. ได้เรียนรู้และปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีทักษะชีวิตการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.25	0.59	มาก
14. ได้ฝึกทักษะการสื่อสารและทำให้มีความมั่นใจกล้าแสดงออกมากขึ้น	4.28	0.64	มาก
15. สามารถนำความรู้จากประสบการณ์นอกห้องเรียนไปใช้ในวิชาชีพต่อไปได้	4.26	0.47	มาก
รวม	4.26	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคม สำหรับนักศึกษาครุวิทยาศาสตร์พบว่า ภาพรวมมีค่าเท่ากับ 4.26 (0.47) อยู่ในระดับมาก รายการประเมินความพึงพอใจทั้ง 15 รายการ พบว่าทุกรายการมีการแปลผล

ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการประเมินจะเห็นได้ว่า รายการประเมินข้อที่ 1 มีความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ที่ตัวเองได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และรายการประเมินข้อที่ 2 มีการวางแผนการดำเนินงานในระหว่างการเตรียมกิจกรรม การทำกิจกรรมเพื่อให้งาน

ออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเท่ากับ 4.35 (0.58) อยู่ในระดับมาก

สรุปผล

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมสำหรับนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ ได้นำปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สู่การบริการสังคมในสถานศึกษา กิจกรรมดังกล่าวที่พัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมที่พัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และการส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะชีวิต เป็นการนำความรู้ความเข้าใจในรายวิชาต่างๆ ทั้งวิชาเอกและวิชาชีพครูไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงและเกิดการเรียนรู้จริง

กระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้ขั้นตอน PAR นักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมผ่านการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมในรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์กับสถานศึกษามี 3 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 เตรียมการ (P-Preparation) ชั้นที่ 2 ปฏิบัติ (A-Action) และชั้นที่ 3 สะท้อนคิด (R-Reflection) นักศึกษาครูวิทยาศาสตร์มีส่วนร่วมในการวางแผนออกแบบ และการนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมกระบวนการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และการส่งเสริมความเป็นครูจากการบริการสังคม

ความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคม สำหรับนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ ภาพรวมมีค่าเท่ากับ 4.26 (0.47) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมสำหรับนักศึกษา

ครูวิทยาศาสตร์ เป็นการพัฒนากิจกรรมการบริการสังคม โดยการศึกษาค้นคว้าหาการเรียนการสอนและความต้องการของสถานศึกษาจากนั้นนำปัญหาดังกล่าวมาร่วมกันออกแบบกิจกรรมและวางแผน เป็นการมีส่วนร่วมร่วมกัน การฝึกทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การถ่ายทอดความรู้ ทักษะการสื่อสาร ซึ่งทักษะเหล่านั้นเป็นสิ่งสำคัญที่นักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อให้สามารถนำความรู้ ความสามารถไปใช้ในวิชาชีพ การฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาต่อไป การส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงให้เป็นครูมืออาชีพ ดังเช่น การปฏิบัติตนเองเป็นกลไกสำคัญสู่การเป็นครูมืออาชีพส่งผลต่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไรก็จะต้องให้ผู้สอนเป็นสำคัญยิ่งกว่า ผู้สอนคือคนที่ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะกับพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ประสาธน์เนื่องเฉลิม, 2559) จิตวิญญาณความเป็นครูจัดว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งทั้งนี้เพราะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณเป็นการทำหน้าที่ด้วยใจซึ่งทำให้เกิดความรัก ศรัทธาและยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ มุ่งมั่น ทุ่มเทในการทำงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เอาใจใส่ ดูแลและหวังดีต่อศิษย์ เมื่อครูทำงานด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู แน่แน่นอนว่าศิษย์ซึ่งเป็นผลผลิตของครูย่อมมีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ และครูที่ทำเช่นนั้นก็จัดว่าเป็นครูมืออาชีพ (วัลนิกา ฉลากบาง, 2559)

แนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีแนวทางการสร้างเสริมอาทิ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้

ในศาสตร์หรือวิชาชีพเฉพาะ และวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเทียบได้ในระดับสากล มีการเชื่อมโยงความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพกับวิชาเอกอย่างรูปธรรม สร้างกระบวนการผลิตนักศึกษาครูที่มีประสิทธิภาพอันเกิดจากความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใช้บัณฑิต ผู้ผลิตบัณฑิต ชุมชน และสังคม จัดกิจกรรมเสริมสร้างและการเป็นครูมืออาชีพซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของครู ครุศาสตร์ จัดค่ายอาสาเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การสร้างจิตอาสาในรูปแบบที่หลากหลาย โดยผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงและสัมผัสความเป็นครู คัดเลือกครูผู้สอนจากบุคลากรที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นครู เป็นต้น (ณัฐมน พันธุ์ชาติศรี, 2559) อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ควรจัดการเรียนรู้โดยฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการกระทำ การลงมือ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ติดต่อหลายช่องทาง ติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้มีรูปแบบการปฏิบัติจริง การสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้จากทุกภาคส่วนในสังคม สิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้อาจารย์ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ (พวงพยอม ชิดทอง และ ปวีณา ไชยสิทธิ์, 2560) เป็นการพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริงจากสถานการณ์จริง นอกจากนี้ ชีววัฒน์ นิจนตร (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทางวิชาการ ทักษะการทำงาน และลักษณะนิสัยต่างๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้เรียนจะเข้าร่วมในกิจกรรมที่ออกแบบมาเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของการเรียนรู้ทั้งความรู้ทางวิชาการ การ

พัฒนาบุคลิกภาพ การคิดวิเคราะห์ ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบของพลเมืองดีและการสร้างความเข้าใจร่วมกันต่อความหลากหลายทางความเชื่อและวัฒนธรรม

การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการต่อเนื่องทั้งการเรียนรู้และสะท้อนความคิดที่ดำเนินการโดยผู้ร่วมกระบวนการ เพื่อที่จะทำกิจกรรมการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ (McGill and Beaty, 1995) และ ชีวพันธ์ ชาญรัมย์ ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขององค์กรอย่างถาวร อันเนื่องมาจากการฝึกหัดหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลให้เกิดขึ้นกับบุคลากรซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กรเน้นการทำงานที่มีความคล่องตัว รวดเร็ว โดยรูปแบบของการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพวิธีการหนึ่งคือ การเรียนรู้ที่เรียกว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) วิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning-AL) (ชีวพันธ์ ชาญรัมย์, 2563) สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี ได้กล่าวถึงทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการรับรู้และการเชื่อมโยงความคิดการเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 และสั่งสมประสบการณ์หรือความรู้เหล่านี้ไว้ การเรียนรู้นี้จะขยายขอบเขตออกไปเรื่อยๆ เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์หรือความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นโดยผ่านกระบวนการเชื่อมโยงและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเข้าด้วยกัน (ทิศนา แคมมณี, 2555)

กระบวนการการมีส่วนร่วม โดยใช้ขั้นตอน PAR นักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมผ่านการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคมในรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษา กับสถานศึกษา โดยมี 3

ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 เตรียมการ (P - Preparation) ขั้นที่ 2 ปฏิบัติ (A - Action) และขั้นที่ 3 สะท้อนคิด (R - Reflection) นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผน ออกแบบและการนำความรู้ ความสามารถไปใช้ในการดำเนินกิจกรรม กระบวนการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และการส่งเสริมความเป็นครูจากการบริการสังคม ในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาผู้สอนควรจัดและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้นำความรู้ในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในประสบการณ์จริง การบริการสังคมเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน และเป็น การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิชาเอกและวิชาชีพครู ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอในการเสริมสร้างศักยภาพของนักศึกษา ควรเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้จริง ดังเช่น ประสาท เนืองเฉลิม กล่าวไว้ว่านิสิตครูได้รับการเติมเต็ม ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชน สังคม และบ่มเพาะคุณลักษณะของความเป็นครูผ่านหลักสูตรแฝงที่เน้นการปฏิบัติ มีการอภิปรายความรู้ ประยุกต์ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (ประสาท เนืองเฉลิม, 2558) การบริการสังคม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทความเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน โดยการฝึกคิด และลงมือทำแก้ปัญหาพร้อมกันระหว่าง ผู้เรียน ผู้สอน และชุมชน (ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ และ ชีรศาสตร์ คณาศรี, 2560) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม และสภาพแวดล้อม ซึ่งการเรียนรู้ที่ดีต้องเกิดจากการคิดและลงมือปฏิบัติกับสภาพความเป็นจริงของชีวิต การเรียนรู้โดยการบริการสังคม เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปสู่การประยุกต์ใช้ในภาคสนาม เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนรู้ก็จะมี

สะท้อนผลว่าสิ่งที่ได้คิดและลงมือทำเป็นการเรียนที่มีคุณค่าและความหมาย (ประสาท เนืองเฉลิม, 2558) นอกจากนี้ ปรานี อัครภูษิตกุล (2562) ศึกษา การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมมีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของพลเมือง ดังนี้ 1. การสะท้อนคิดก่อนการเรียนการสอน (Pre-reflection) 2. ภาคทฤษฎี (Theory) 3. ภาคปฏิบัติ (Action) และ 4. การสะท้อนคิดหลังการเรียนการสอน (Reflection)

ความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การบริการสังคม สำหรับนักศึกษาครุศึกษาศาสตร์ ภาพรวมมีค่าเท่ากับ 4.26 (0.47) อยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าเมื่อนักศึกษาได้มีส่วนร่วม มีบทบาทในการดำเนินงาน ทำให้นักศึกษา มีความภาคภูมิใจในหน้าที่ที่ตัวเองได้รับมอบหมาย และตั้งใจทำหน้าที่ของตนเองให้ดี การบริการสังคมเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม กระบวนการทำงานกลุ่ม การมีจิตอาสาจากปฏิบัติจริง เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมและส่งเสริมกิจกรรมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จริง การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า กิจกรรมต่างๆ เหล่านั้นล้วนส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองที่แฝงกิจกรรมการบริการสังคม ซึ่งมีงานวิจัยมากมายที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริการสังคม การส่งเสริมให้นักศึกษาให้มีส่วนร่วมในรูปแบบกิจกรรมการบริการสังคม ดังเช่น การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจิตอาสา โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบริการสังคม: กรณีศึกษา สาขา

วิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดเรียนรู้แบบบริการสังคม พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านได้เรียนรู้การให้เกียรติและใจกว้างที่จะรับฟังความคิดเห็น รองลงมาคือสามารถในการทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และได้เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสังคม (ธัญญาพร ก่องขันธ และคณะ, 2562) นอกจากนี้ เพ็ญนภา วันศรี ได้ศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมที่เสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านจิตสาธารณะ หลังเรียนด้วยกิจกรรมบริการสังคมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 เนื่องจาก กิจกรรมทำให้นักเรียนได้เชื่อมโยงจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความมีน้ำใจ ด้านการดูแลรักษาสาธารณะประโยชน์ภายในโรงเรียน และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเข้าด้วยกัน (เพ็ญนภา วันศรี, 2560) การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา พบว่า การทำงานร่วมกันกับกลุ่มที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน นักศึกษามีเจตคติอยู่ในเกณฑ์สูง ความกระตือรือร้นและการทำงานร่วมกัน นักศึกษามีเจตคติอยู่ในเกณฑ์สูง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาทุกด้าน อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และผลสัมฤทธิ์ของชุมชนที่ได้รับบริการทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (จรี ท้าววงษ์ และวิมลรัตน์ จตุรานนท์, 2552) ผลของโปรแกรมพัฒนาจิตอาสาตามแนวคิดการเรียนรู้จากการให้บริการสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี พบว่า 1) นักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาจิตอาสาตามแนวคิดการเรียนรู้จากการให้

บริการสังคมมีจิตอาสาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาจิตอาสาตามแนวคิดการเรียนรู้จากการให้บริการสังคม มีจิตอาสาหลังการทดลองสูงกว่านักศึกษาวิชาชีพครูที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาจิตอาสาตามแนวคิดการเรียนรู้จากการให้บริการสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด (สุนิสา ทรงอยู่ และคณะ, 2560) การสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงผู้เรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียน (ราชบัณฑิตสถาน, 2555) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการและความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ (Ryan and Deci, 2000) และ สิตา ทายะติ (2559) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนที่เรียนผ่านการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เรียนที่ได้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีแรงจูงใจต่อการเรียนในระดับพึงพอใจมาก

จากการจัดโครงการบริการสังคมที่ผู้วิจัยและนักศึกษาได้ร่วมจัดทำโครงการ เป็นการฝึกให้นักศึกษามีความสามารถด้านการถ่ายทอดความรู้ การเป็นผู้นำ การนำความรู้ ความสามารถ บริการสังคมในห้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันนี้การเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์นอกห้องเรียน และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถแก้ไขปัญหา และเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้

1. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาครูเพื่อพัฒนา

- ประสาธ นื่องเฉลิม. (2558). การเรียนรู้โดยการบริการสังคม. *วารสารวิชาการแพรวกาภาพสิทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*. 2 (1), 9-18.
- ประสาธ นื่องเฉลิม. (2558). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยการบริการสังคมสำหรับนิสิตครูวิทยาศาสตร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยชนบุรี*. 9 (19), 30-39
- ประสาธ นื่องเฉลิม. (2559). การปฏิรูปตนเองสู่การเป็นครูมืออาชีพ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 7 (1), 66-74.
- ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ และธีรศาสตร์ คณาศรี. (2560). การบริการสังคมกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็ม ศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 11 (2): 7-16.
- พวงพยอม ชิดทอง และ ปวีณา ไชลิต. (2560). บทบาทของอาจารย์ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับบัณฑิตไทย. *พินเนศวร์สาร*. 13 (1), 1-11.
- เพ็ญภา วันศรี. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคม ที่เสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ. วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร. *ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. (2562). แหล่งสืบค้น <http://www.sru.ac.th/files/20190306-goverment-plan-university-20-year-upadte.pdf> สืบค้นวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2562.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์บัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- วัลนิกา ฉลากบาง. (2559). จิตวิญญาณความเป็นครู: คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 6 (2), 123-128.
- ศศิธร บัวทอง. (2560). การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 10 (2), 1856-1867.
- สิตา ทายะดี. (2559). การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษในชุมชนรอบมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 7 (1), 132-139.
- สุนิสา ทรงอยู่ และคณะ. (2560). ผลของโปรแกรมพัฒนาจิตอาสาตามแนวความคิดการเรียนรู้จากการให้บริการสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยชนบุรี*. 1125, 153-163.
- สุภัณฑา ยิ้มแย้ม และคณะ. (2558). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารพยาบาลสาร*. 42 (ฉบับพิเศษ 1), 129-140.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. แหล่งสืบค้นจาก <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Outstand/2017-EdPlan60-79.pdf> สืบค้นวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2562.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สรุปประเด็นแผนการปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน สู่การพัฒนาการศึกษา*. แหล่งสืบค้น https://www.pathailand.com/upload/forum/ebook_11d.pdf. สืบค้นวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2562.

- อรนุช ลิมตศิริ. (2560). การศึกษานอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 10 (3), 1643-1658.
- Bonk, C.J., & Graham, C.R. (2004). *Handbook of blended learning: Global perspectives*. San Francisco: Pfeiffer Publishing.
- Kolb, D.A. (1984). *Experience as the Source of Learning and Development*. New Jersey: Prentice Hall.
- McGill, I. and Beaty, L. (1995). *Action Learning*. London: Kokan Page.
- Prasertsang, P., Nuangchalem, P. and Pumipuntu, C. (2013). Service Learning and its Influenced to Pre-service Teachers: Social Responsibility and Self-efficacy Study. *International Education Studies*. 6 (7), 144-149.
- Torrance, E.P. and Myers, R.E. (1962). *Creative Learning and Teaching*. New York: Good, Mead and Company.
- The Science Education Resource Center. (2018). *What is service-learning?*. Retrieved from <https://serc.carleton.edu/introgeo/service/what.html>.
- Ryan, R.M and Deci, E.L. (2000). "Intrinsic and extrinsic motivations: Class definitions and new directions." *Contemporary educational psychology*. 251, 54-67.
- Zins, J.E., Bloodworth, M.R. and Wiessberg, R.P. (2007). The Scientific Base Linking Social and Emotional Learning to School Success. *Journal of Educational and Psychological Consultation*. 17 (2-3), 191-210.

ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อคุณภาพ
การทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
**The Effects of Expertise in Finance and Accounting on Job Quality of Staff
of Finance and Accounting in Mahasarakham University.**

ตุ๊กตา บุรีรัมย์¹
Tukta Bureerum¹

Received: 30 July 2020

Revised: 17 September 2020

Accepted: 15 October 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีกับคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 95 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านการจัดการความรู้ทางการบัญชี มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทำงานโดยรวม ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย 2) ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทำงานโดยรวม ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร และด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี, คุณภาพการทำงาน, นักวิชาการเงินและบัญชี

¹ นักวิชาการเงินและบัญชี คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Finance and Accounting Analyst, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

Abstract

The purpose of this study was to examine effects of the effects of expertise in finance and accounting on job quality of staff of Finance and Accounting in Mahasarakham University. This study used a questionnaire as an instrument for collecting the data 95 supply analyst at Mahasarakham University. The statistics methods of analysis were mean, standard deviation, multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The results showed that 1) Expertise in finance and accounting knowledge management. There was a relationship and a positive impact on job quality, internal process and operation and participant satisfaction 2) Expertise in finance and accounting consciousness. There was a relationship and a positive impact on overall job quality, goal accomplishment, system resource, internal process and operation.

Keywords: Expertise in financial and accounting, Job Quality, finance and accounting

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรต่างๆ ต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเงิน เศรษฐกิจ การย้ายฐานลงทุนของนักลงทุน ทำให้เกิดภาวะวิกฤติทางการเงิน ภาวะเงินเฟ้อ และการว่างงาน จากปัญหาดังกล่าว ภาครัฐจะต้องมีการปรับปรุง กฎ ระเบียบ ให้สามารถรองรับและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและการศึกษา สถาบันการศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่มีมุ่งเน้นให้ความสำคัญทั้งด้านการถ่ายทอดความรู้ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้ง การบริหารจัดการภายในองค์กร ทั้งนี้บุคลากรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเชี่ยวชาญหรือความชำนาญในการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมหาวิทยาลัยของรัฐจะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากเงินงบประมาณแผ่นดินและจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยเอง นอกจากนี้จะต้อง

มีการบริหารงบประมาณเพื่อให้เพียงพอและทันต่อปีงบประมาณแล้วความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมให้คุณภาพการทำงานของนักวิชาการการเงินและบัญชีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Mahasarakham University) เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี โท เอก และเป็นสถาบันที่มุ่งมั่นในการส่งเสริมแสวงหาความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับวิทยาการที่เป็นสากลให้เกิดความมั่งคั่งทางสติปัญญาสามารถพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยวิชาการ จริยธรรมและคุณธรรม (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2562: เว็บไซต์) นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และมีการดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร จึงทำให้ทางมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ให้ความสนใจในการนำหลักเกณฑ์ด้านสมรรถนะหลักในการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา มาปรับ

ใช้ให้เหมาะสมกับระบบบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของบุคลากร (กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559: 15) และมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยการจัดอบรม พัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรในแต่ละสายงาน ให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

บุคลากรนั้นจะสามารถดำเนินงานในกิจกรรมนั้นให้บรรลุเป้าหมายได้โดยง่ายบุคลากรทางด้านการเงินการบัญชีและพัสดุในมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีหน้าที่ปฏิบัติงานทางด้านระบบบัญชีและพัสดุซึ่งบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีจะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการและบริหารเงินงบประมาณต่างๆ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่งและจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถของคนที่มืออยู่รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทางด้านการเงิน การบัญชีและพัสดุสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กองคลังและพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2562) องค์กรจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและมีการบริหารจัดการเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม จะนำองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์ตามที่องค์กรกำหนดไว้ได้ ซึ่งองค์กรจะมีประสิทธิภาพในการทำงานมากน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากรทุกคนในองค์กรจะต้องร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานทั้งคนและองค์กรจำเป็นต้องดำเนินไปพร้อมๆ กัน (สมใจ ลักษณะ, 2546: 235) บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี คือบุคลากรที่ถือเป็นพลังขับเคลื่อน และเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพในอนาคตต่อไป

ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี (Expertise in financial and accounting) เป็นความสามารถที่นำเอาหลักการทางบัญชีมาประยุกต์ใช้ โดยการใช้ทักษะและประสบการณ์ทางวิชาชีพการตระหนักในคุณค่าและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพบนพื้นฐานของจริยธรรมและการเรียนรู้ อย่างไม่จบสิ้น เพื่อการจัดทำเอกสาร การรวบรวมหลักฐานและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีมาทำการรวบรวมแล้วจัดบันทึกรายการที่เกิดขึ้นไว้ในสมุดบัญชีให้เป็นปัจจุบันและจัดทำงบการเงินโดยใช้หน่วยวัดเป็นเงินตรา ซึ่งเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รองรับโดยทั่วไป เพื่อเสนอให้ผู้ใช้งบการเงินนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจต่อไป (นุชนารถ อินโรโคสูง, 2554: 17) ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีเป็นคุณลักษณะที่จะเสริมให้บุคลากรในองค์กรกระทำการใดๆ ได้ตามต้องการสามารถบรรลุผลสำเร็จตามที่คาดหวัง เพื่อสร้างบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นมืออาชีพ (Professional) นอกจากนี้ยังกำหนดเป็นตัววัดศักยภาพของบุคลากรในการดำเนินงาน (อานนท์ ศักดิ์วีระวิทย์, 2547: 57-72) ซึ่งความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการความรู้ทางการเงินและบัญชี (Financial and Accounting Knowledge Management) 2) ด้านทักษะการทำงานอย่างมืออาชีพ (Job Skills) 3) ด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ (Consciousness) และ 4) ด้านทัศนคติหรือเจตคติต่อวิชาชีพ (Professional Attitude) เมื่อนักวิชาการการเงินและบัญชีมีความเชี่ยวชาญในงานอันเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน สามารถนำทักษะความรู้ความเข้าใจที่มีมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วนถูกต้อง มีคุณภาพ ปฏิบัติอย่างมีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ และเกิดความเชื่อมั่นในผลการปฏิบัติงาน

คุณภาพการทำงาน (Job Quality) เป็นสิ่งหนึ่งที่เกิดจากการตั้งใจในการทำงานของบุคลากรในองค์กรอย่างเต็มความสามารถ โดยใช้เทคนิคและวิธีการทำงานต่างๆ ที่จะสร้างผลงานออกมาให้ได้มากที่สุดและมีคุณภาพ โดยการสิ้นเปลืองต้นทุนค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด รวมถึงการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด บุคลากรยังต้องมีการพัฒนาคุณภาพจากผลงาน จากการคิดค้นการหานวัตกรรมใหม่ๆ การปรับปรุงวิธีการทำงานให้ได้ผลดี ต้องเล็งเห็นความสำคัญของคุณภาพการทำงานจะต้องเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มงาน การไหลเลื่อน ส่งต่อของงาน ที่จะส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างคนกับคน และระหว่างสายงานกับสายงาน ได้อย่างมีแบบแผนและความพอใจของทุกฝ่าย (สนใจ ลักษณะ, 2546: 237) ต้องพิจารณาว่าผลงานที่สำเร็จตามกระบวนการปฏิบัติงานตรงตามเป้าหมายที่วางไว้นั้น จะต้องนำมาซึ่งความถูกต้อง และความพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบุคลากรที่ดูแลส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการทำงาน ให้เป็นที่เชื่อมั่นและเกิดความพอใจของผู้ที่มาติดต่อรับบริการซึ่งคุณภาพการทำงานประกอบด้วย การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (Goal Accomplishment) โดยพิจารณาถึงผลผลิตที่ได้ว่าครบถ้วนและมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การจัดหาและใช้ทรัพยากร System Resource) พิจารณาจากประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร ในลักษณะที่ตรงตามแผนการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการปฏิบัติงาน (Internal Process and Operation)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อคุณภาพ

การทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อคุณภาพ การทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 108 คน (กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2563) ได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 95 ชุด ซึ่งจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามหน่วยงานที่สังกัด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนที่ได้รับในปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ ในการปฏิบัติงาน และหน่วยงานที่สังกัด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัย

มหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาความเชี่ยวชาญทางการเงินและบัญชีทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการความรู้ทางการเงิน จำนวน 4 ข้อ ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน จำนวน 4 ข้อ ด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ จำนวน 4 ข้อ และด้านทัศนคติหรือเจตคติต่อวิชาชีพ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 16 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาคุณภาพการทำงาน ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ จำนวน 4 ข้อ ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร จำนวน 4 ข้อ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน จำนวน 4 ข้อ และด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย จำนวน 4 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี และคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในแต่ละด้านเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยาย ซึ่งได้กำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามดังนี้ ระดับความคิดเห็นมากที่สุดกำหนดให้ 5 คะแนน ระดับความคิดเห็นมาก กำหนดให้ 4

คะแนน ระดับความคิดเห็นปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน ระดับความคิดเห็นน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนนจากนั้นหาค่าคะแนนของแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 1.51-2.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 553: 121)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยมีสมการดังนี้

$$JOQ = \beta_0 + \beta_1 FAA + \beta_2 JOS + \beta_3 CSN + \beta_4 PRA + \epsilon$$

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ผลการวิจัย ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีโดยรวมและเป็นรายด้านของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านการจัดการความรู้ทางการบัญชี (FAA)	4.31	0.36	มาก
ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน (JOS)	4.33	0.40	มาก
ด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ (CSN)	4.33	0.42	มาก
ด้านทัศนคติหรือเจตคติต่อวิชาชีพ (PRA)	4.18	0.36	มาก
โดยรวม	4.29	0.27	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 เมื่อพิจารณาความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีเป็นรายด้าน พบว่าอยู่

ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านทักษะในการปฏิบัติงานและด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ด้านการจัดการความรู้ทางการบัญชี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และ ด้านทัศนคติหรือเจตคติต่อวิชาชีพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18

ตารางที่ 2 คุณภาพการทำงานโดยรวมและเป็นรายด้านของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คุณภาพการทำงาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (GOA)	4.22	0.33	มาก
ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร (SYR)	4.21	0.45	มาก
ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (IPO)	4.25	0.45	มาก
ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย (PAS)	4.32	0.44	มาก
โดยรวม	4.25	0.33	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า นักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับภาพรวมของคุณภาพการทำงาน อยู่ในระดับมาก ซึ่งค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาคุณภาพการทำงานรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา

น้อย ดังนี้ ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากรค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีกับคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตัวแปร	JOQ	FAA	JOS	CSN	PRA	VIFs
\bar{x}	4.25	4.31	4.33	4.33	4.18	
S.D	0.33	0.36	0.40	0.42	0.36	
JOQ	–	0.501*	0.418*	0.480*	0.443*	
FAA		–	0.559*	0.329*	0.287*	1.519
JOS			–	0.456*	0.253*	1.674
CSN				–	0.140*	1.276
PRA					–	1.105

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบ Multicollinearity โดยการใช้ค่า VIFs ปรากฏว่า ค่า VIFs ของตัวแปรอิสระความเชี่ยวชาญใน

การปฏิบัติงานการเงินและบัญชี มีค่าตั้งแต่ 1.105-1.674 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ (Black, 2006: 585)

ตารางที่ 4 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอยความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีกับคุณภาพการทำงานโดยรวมของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี	คุณภาพการทำงานโดยรวม (JOQ)		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	1.442	0.467	3.092*	0.003
ด้านการจัดการความรู้ทางการบัญชี (FAA)	0.290	0.099	3.908*	0.0001
ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน (JOS)	0.110	0.094	1.166	0.247
ด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ (CSN)	0.273	0.078	3.512*	0.001
ด้านทัศนคติหรือเจตคติต่อวิชาชีพ (PRA)	0.100	0.084	1.197	0.234
F=10.608 p < 0.0001 Adj R ² =0.566				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านการจัดการความรู้ทางการบัญชี (FAA) และด้านการ

มีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ (CSN) มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อคุณภาพการทำงานโดยรวม (JOQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 และสมมติฐานที่ 3 สำหรับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน (JOS) และด้านทัศนคติหรือเจตคติต่อวิชาชีพ (PRA) ไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพการทำงานโดยรวม (JOQ) ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้ $JOQ = 1.442 + 0.290FAA + 0.273CSN$

สรุปผลการวิจัย

ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านการจัดการความรู้ทางการบัญชี และ ด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อคุณภาพการทำงานโดยรวม และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านทักษะในการปฏิบัติงานและด้านทัศนคติหรือเจตคติต่อวิชาชีพไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อคุณภาพการทำงานโดยรวม ดังนั้น นักวิชาการการเงินและบัญชีควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย มีการถ่ายทอดความรู้และหมั่นฝึกอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความกระตือรือร้นทุ่มเทและใส่ใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่และถ่ายทอดแก่ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้อื่นเพื่อช่วยในการลดต้นทุนและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

อภิปรายผล

นักวิชาการการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีโดยรวม และแยกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการความรู้ทางการบัญชี ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ และด้านทัศนคติหรือเจตคติต่อ

วิชาชีพ เนื่องจาก นักวิชาการการเงินและบัญชีมีการจัดการความรู้ทางการบัญชี โดยตระหนักถึงความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย มีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน แก้ไขข้อบกพร่องในการทำงาน ศึกษาความรู้เกี่ยวกับทักษะในการปฏิบัติงานโดยการพัฒนาความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นได้โดยเชื่อว่าการปฏิบัติงานประจำจะทำให้เกิดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติและความเชี่ยวชาญในการทำงาน และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ โดยการให้ความสำคัญ ทุ่มเท กระตือรือร้นมีการแก้ไขข้อบกพร่องในงานตามคำแนะนำอย่างมีความเต็มใจ โดยเชื่อว่าการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพของตนจะช่วยให้ผลงานมีคุณภาพ น่าเชื่อถือและองค์กร

มีความมั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ไอลดา ศรีมานนท์ (2561) พบว่า นักบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความเชี่ยวชาญทางการบัญชีสมัยใหม่โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการวางแผน ด้านการประสานงาน และด้านการบริการอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานต้องเชื่อถือได้ และ ด้านงานสำเร็จทันเวลา และด้านผลงานได้มาตรฐานอยู่ในระดับดี

นักวิชาการการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณภาพการทำงานโดยรวม และแยกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย เนื่องจากนักวิชาการการเงินและบัญชีมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานที่มีการวางแผนที่

หน่วยงานได้กำหนดไว้ จะทำให้ การปฏิบัติงาน ได้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่เร่งด่วนได้ ก่อนระยะเวลาที่กำหนดได้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือเสมอ มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อย่างคุ้มค่า ลดต้นทุนและเกิดการสูญเสียจากการปฏิบัติงานน้อยที่สุด โดยมีกระบวนการปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งมีการปรับปรุงวิธีการทำงานที่ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงานได้เป็นอย่างดี โดยได้รับความพึงพอใจจากทุกฝ่ายที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือ สร้างความพอใจและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นจนได้รับการยอมรับและสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปารณา หวานเหย (2558) พบว่า นักบัญชี บริษัทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการทำงานโดยรวม ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความพอใจของทุกฝ่ายอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักบัญชีสามารถปฏิบัติงานทางบัญชีได้เป็นอย่างดีแล้ว ย่อมส่งผลให้การทำงานมีคุณภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กรอย่างแน่นอน โดยสามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ มีการจัดหาและใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่า ทำงานได้ตามกระบวนการ ในระยะเวลาที่กำหนดและได้มาตรฐานเป็นที่พอใจของผู้ ดังนั้นนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเรียบร้อยตามเป้าหมาย ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ตามกระบวนการหลักเกณฑ์ข้อบังคับ และมีผลงานที่สำเร็จทันตามเวลา สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสามารถจัดทำงบการเงินได้ตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของนักบัญชีในการทำงาน ของนักบัญชี

ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านการจัดการความรู้ทางการบัญชีมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทำงานโดยรวม ด้านกระบวนการปฏิบัติงานและด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย เนื่องจาก การวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนก่อนลงมือทำ เป็นแนวทาง การปฏิบัติงานระหว่างเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ทำให้งานที่ได้มีความน่าเชื่อถือสร้างความพึงพอใจของทุกฝ่าย และได้รับการยอมรับและยกย่องเป็นการสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทำงานโดยรวม ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร และด้านกระบวนการปฏิบัติงาน เนื่องจาก การปฏิบัติงานโดยตระหนักถึงงานที่ได้รับมอบหมายอย่างทุ่มเท มีความกระตือรือร้น แก้อุปสรรคพร้อมในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาความสามารถเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงาน และเพื่อนร่วมงาน

ข้อเสนอแนะ

1. นักวิชาการเงินและบัญชีควรให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านการจัดการความรู้ทางการบัญชี เนื่องการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย มีการวางแผนที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวทางที่ได้รับจากการถ่ายทอดความรู้ คำแนะนำจากผู้อื่น มีการพัฒนางานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ สามารถถ่ายทอดสู่ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. นักวิชาการการเงินและบัญชีควรให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้จะต้องมีความรู้เฉพาะทางแล้วนักวิชาการการเงินและบัญชีควรมีการเรียนรู้จากผลงานที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยการพัฒนาความรู้จากการฝึกอบรม ประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น มีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่ที่ปฏิบัติตลอดจนปฏิบัติตามคำแนะนำของหัวหน้าหรือผู้ที่มี ความเชี่ยวชาญเพื่อก่อให้เกิดทักษะ และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

3. นักวิชาการการเงินและบัญชีควรให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้จะต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานก่อน นักวิชาการการเงินและบัญชีควรให้ความสำคัญ ทุ่มเท่ากับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ยอมรับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ มีความกระตือรือร้น เรียนรู้งานใหม่ๆ ที่หลากหลายยิ่งขึ้น รวมทั้ง การให้ความสำคัญ

สำคัญกับการแก้ไขข้อบกพร่องปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่น และการให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. นักวิชาการการเงินและบัญชีควรให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ด้านทัศนคติหรือเจตคติต่อวิชาชีพ การมีทัศนคติที่ดีจะสนับสนุนให้การปฏิบัติงานสอดคล้องกับนโยบายขององค์กร และเชื่อว่าหน้าที่ที่รับผิดชอบปฏิบัติงานที่เหมาะสม เต็มศักยภาพของตนเองจะส่งผลให้ผลงานมีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือช่วยส่งเสริมให้องค์กรมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

5. นักวิชาการการเงินและบัญชีให้ควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ โดยมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร มีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ให้เป็นที่ยอมรับแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กองคลังและพัสดุ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2554). *หน้าที่ในการปฏิบัติงานทางด้านระบบและพัสดุ*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- นุชนารถ อินทรโคกสูง. (2554). *ผลกระทบของการปฏิบัติงานทางการเงินและบัญชีของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปารณา หวานเหย. (2558). *ผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานทางการบัญชีที่มีต่อคุณภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมใจ ลักษณะ. (2543). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมใจ ลักษณะ. (2546). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

- อานนท์ ตักดีวีรวิชัย. (2547). แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency: เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์.
- ไอลดา ศรีमानนท์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการบัญชีสมัยใหม่ กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ บช.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ความพร้อมของจังหวัดร้อยเอ็ดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

The Readiness of Roi Et Province in Becoming a Buddhist Tourism Destination for Elderly Tourist Groups

นะภาพร ทาระอาธร¹, ศิริวรรณ กวงเพ่ง²
Napaporn Taraartorn¹, Siriwan Ghuangpeng²

Received: 8 June 2020

Revised: 11 August 2020

Accepted: 16 September 2020

บทคัดย่อ

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมสนใจ ด้วยเพราะในหลายๆ ประเทศทั่วโลกกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่มีพุทธสถานอันเลื่องชื่อหลายแห่ง ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 2) ศึกษาความพร้อมของจังหวัดร้อยเอ็ดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา 3) เสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยแบบสอบถามเก็บข้อมูลลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจำนวน 400 ชุด นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 คน เกี่ยวกับความพร้อมและแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์แบบเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางเยี่ยมชมพุทธสถานของจังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 60-64 ปี และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น เดินทางท่องเที่ยวกับสมาชิกในครอบครัวหรือกับเครือญาติ โดยใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวคือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งเลือกเดินทางท่องเที่ยวตามโอกาสที่สะดวกด้วยการเดินทางแบบไปเช้า เย็นกลับ และเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงของจังหวัด

2. จังหวัดร้อยเอ็ดมีความพร้อมในด้านชื่อเสียงและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยว การคมนาคมมีความสะดวกทั้งทางบกและทางอากาศ มีที่พักกระจายตามแหล่งท่องเที่ยวไว้บริการนักท่องเที่ยว และมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมในแหล่ง

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำ, คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate Student in a Master of Arts Program in Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University

² Lecturer, Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University

ท่องเที่ยวเชิง พุทธศาสนายู่เป็นประจำ แต่แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนายังขาดเอกลักษณ์เฉพาะที่สามารถทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย รวมไปถึงการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุยังไม่มีความพร้อม

3. แม้การศึกษาพบว่าจังหวัดร้อยเอ็ดมีความพร้อมในการบริการนักท่องเที่ยวในภาพรวม แต่กลับพบว่าการให้บริการนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุยังมีข้อจำกัด เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรตระหนักถึงข้อจำกัดของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ดในอนาคต

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ผู้สูงอายุ จังหวัดร้อยเอ็ด การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

Abstract

The elderly have become emerging tourism market as many countries across the globe are experiencing an aging society. Roi Et province is home for Buddhism sites where can be promoted to elderly tourist groups. Thus, this research aimed to: 1) explore general characteristics of the elderly tourist groups visiting this province; 2) identify the factors relating the elderly behavior at their destinations; 3) suggest guidelines for future development of Roi Et province in becoming a Buddhist tourism destination for elderly tourist groups. The study used questionnaire survey and semi structured interview to collect data. The questionnaires were distributed to a total of 400 elderly tourists aiming to identify their travelling behavior. The survey data was analyzed by descriptive statistical techniques; frequency distribution and percentage. A semi-structured interview was conducted with a total of 15 individuals and data was analysed by using content analysis technique. The results concluded that: -

1. The majority of elderly tourists travelling to Roi Et's Buddhist tourism destination were female; aged between 60 and 64 years old; having residence in other provinces; travelled with family members or relatives and used private car; travelled on weekend and on one-day-trips; and the elderly chose to visit Roi Et's well-known Buddhism sites.

2. Roi Et province is generally considered to be ready for tourism due to several components. These include its renown for beautiful tourism attractions; excellence of both by land and air transport facilities; adequate number of accommodations for tourists; and many tourist activities associated with Buddhism practices available throughout the year. However, it requires further improvement on its characteristics of being the tourism destination for elderly tourists. Improving the basic facilities at the Buddhism sites that are specific designed for elderly tourists can elevate Roi Et province's capacity for becoming a new Buddhism tourism destination route for this group.

3. The study concluded that, Roi Et province is generally ready for hosting mass tourist groups. However, it requires further improvement for catering the the elderly tourist. The study suggested that, all stakeholders from private and public sectors of Roi Et Province should understand physical limitations and travelling behaviors of the elderly and provide the services and facilities that can fulfill their needs at the destination.

Keywords: Buddhist Tourism, Elderly, Roi Et Province, Tourism Development

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และมีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศไทย เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังรายงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่พบว่า ตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้เกินกว่า 1 ล้านล้านบาท มาโดยตลอด และในปี 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.94 ล้านล้านบาท และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ยังระบุว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ธรรมชาติอันมณีรีของคนไทย และศักยภาพของทำเลที่ตั้ง จึงทำให้ประเทศไทยยังคงมีศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวมากมาย ส่งผลให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น เนื่องจากก่อให้เกิดการจ้างแรงงาน และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

นอกจากการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญด้านเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติของการตอบสนองความพึงพอใจของตนเอง การพักผ่อนการ

หลีกเลี่ยงจากวิถีชีวิตประจำวันที่จำเจ การท่องเที่ยวเพื่อลดความตึงเครียดจากการทำงาน การหาประสบการณ์ใหม่ๆ รวมถึงการเยี่ยมญาติหรือเพื่อน เป็นต้น ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหลากหลายและมีอิสระในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวย่อมทำให้เกิดความผ่อนคลาย รู้สึกเพลิดเพลินมีความสุข และเมื่อมีความสุขจะก่อให้เกิดสุขภาวะ ซึ่งเป็นมิติหนึ่งที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต (सरคินันท์ ดันดีอุโฆษกุล อัครวงศ์ และคณะ. 2562) โดยวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวที่ต่างกันไปตามลักษณะของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มแบกเป้ กลุ่มครอบครัว นักท่องเที่ยวเชิงการศึกษา ตลอดจนนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ (Siriwong. and Sengdang, 2011)

ผู้สูงอายุ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Elderly หรือ Aging ทั้งนี้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า คนแก่ คือ มีอายุมาก หรือ อยู่ในวัยชรา และให้ความหมายของคำว่า ชรา คือ แก่ด้วยอายุ ชำรุดทรุดโทรม ในขณะที่พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดว่า "ผู้สูงอายุ" หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (รศรินทร์ เกรย์ และคณะ. 2556) จากโครงสร้างของสังคมกำลังก้าวสู่สังคมของผู้สูงอายุ องค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2593 ทั่วโลกจะมีจำนวนผู้สูงอายุ 1,963 ล้านคน นอกจากนี้ รายงานสถิติผู้สูงอายุในประเทศไทย

ปี 2562 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 66,558,935 คน เป็นผู้สูงอายุจำนวน 11,136,059 คน คิดเป็นร้อยละ 16.73 ของประชากรไทยทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2562) นอกจากนี้กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬายังระบุว่าปี พ.ศ. 2558 นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสร้างรายได้ให้กับประเทศ 195,891 บาท หรือ 8.66% ของรายได้จาก การท่องเที่ยว มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย 17.21 % ต่อปี และคาดว่าในปี 2564 ประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมากถึง 6.2 ล้านคน (ภราเดช พยัฒวิเชียร, 2559) ซึ่งหากศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของผู้สูงอายุจะพบว่ามีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวของกลุ่มเยาวชนและกลุ่มทำงานคือมีเวลาว่างค่อนข้างมาก ให้ความสำคัญกับคุณภาพ การท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คุ่มค่า เน้นการซื้อด้วยเหตุผล ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก ค่าหนึ่งถึงความปลอดภัย เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ มีความละเอียดในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ (จิราวดี รัตนไพฑูริย์ชัย, 2557) จึงเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเริ่มมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยในปัจจุบันมีการนำเสนอแนวคิดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดความสนใจให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ซึ่งยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 - 2560 จัดให้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) และนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มต้องการที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างใน การท่องเที่ยวแต่ละครั้ง สอดคล้องกับทิศทาง การท่องเที่ยวของไทยในอนาคต (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวได้ จำนวนมาก ดังคำขวัญที่ว่า “สิบเอ็ดประตูเมืองงาม เรืองนาม พระสูงใหญ่ ผ้าไหมสาเกต บุญผะเหวด ประเพณี มหาเจดีย์ชัยมงคลน่ายลปิณฑลภูษี เขตกว้าง ไกลทุ่งกุลา โลกลือชาข้าวหอมมะลิ” แสดงให้เห็นว่าจังหวัดร้อยเอ็ดมีสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ซึ่งสำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด ได้รายงานว่าเป็นปี พ.ศ. 2562 มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 929,830 คน ดังนั้นจึงควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นเอกลักษณ์การท่องเที่ยวของจังหวัด (สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด, 2562) แต่ในขณะที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดร้อยเอ็ด กลับพบว่า มาตรการการจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุยังมีไม่มากนัก (จักรกฤษณ์ แสนพรหม, 2556) ปัญหาความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านพื้นที่ยังพบว่าแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โบราณสถาน ยังไม่ได้มาตรฐานด้านความปลอดภัยในกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (วิลาสินี ยนต์วิทย์, 2562) ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความพร้อมในการดำเนินการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจลักษณะพฤติกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

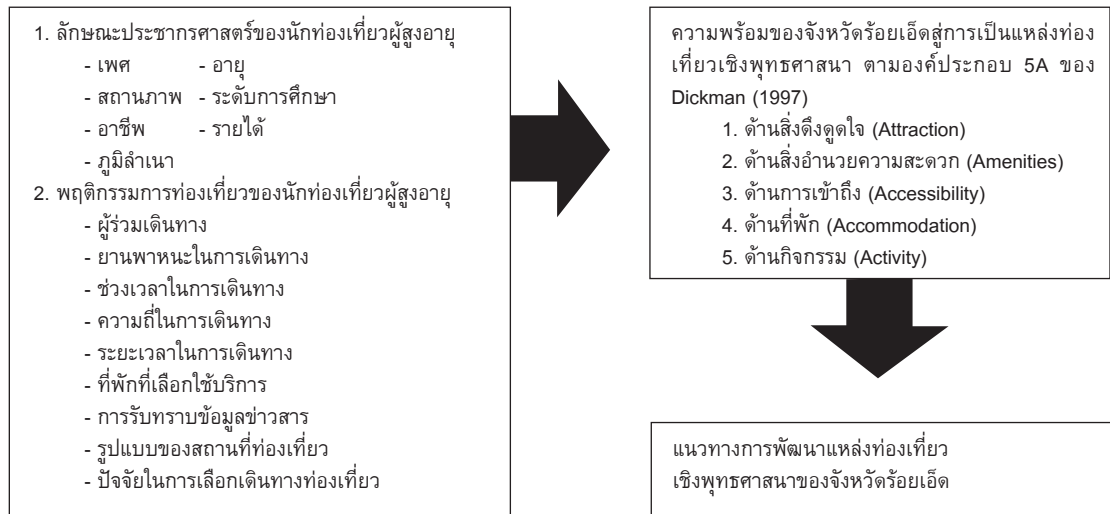
2. เพื่อศึกษาความพร้อมของจังหวัดร้อยเอ็ดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความพร้อมของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามทฤษฎีองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A ของ Dickman (1997) ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เช่น สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม สิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ 2) กิจกรรม (Activity) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วง

เวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นๆ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยว 3) การเข้าถึง (Accessibility) สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดนั้นพิจารณาจากระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวและระบบสาธารณูปการในแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้อย่างสะดวกสบาย 5) ที่พัก (Accommodation) สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ มีความหลากหลายด้านราคาและการบริการ อยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก (ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

ของจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 929,830 คน และ 2) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ด

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ 1) นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 400 คน ด้วยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling Random) (Krejcie and Morgan, 1970: 608-610) และ 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจาก 1) พุทธสถานหรือวัด จำนวน 4 คน 2) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 คน 3) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 คน 4) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 คน 5) หอการค้าจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 คน 6) นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire Survey) สำหรับเก็บข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ จำนวน 7 ข้อ ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จำนวน 9 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดคำถามเกี่ยวกับความพร้อมของจังหวัดร้อยเอ็ดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมดฉบับได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่ปรับปรุงค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกลุ่มบุคคลที่ทำงานในแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ดและนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามกระทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจง

ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยการวิเคราะห์แบบเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. ลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวหรือกับเครือญาติ โดยใช้รถยนต์ส่วนตัว ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวคือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งเลือกเดินทางท่องเที่ยวตามโอกาสที่สะดวก ด้วยการเดินทางแบบไปเช้า เย็นกลับ มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากบุคคลในครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน สถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมคือ เจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ โดยเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงของจังหวัด

2. ความพร้อมของจังหวัดร้อยเอ็ดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา สามารถวิเคราะห์ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A ได้ดังนี้

2.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) จากการศึกษาปัจจัยทางด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีประเพณีที่สำคัญที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควบคู่กับการท่องเที่ยววิถีพุทธ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับกลุ่มจังหวัด มีสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่สวยงามขึ้นชื่อและเป็นที่รู้จัก เช่น วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม วัดประชาคมวนาราม เจดีย์มหามงคลบัว วัดบูรพาภิราม และกุฎกาสิงห์ เป็นต้น แต่ยังคงขาดสิ่งดึงดูดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวตั้งใจเดินทางมาท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการแวะเที่ยวชม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ได้อธิบายว่า

... “สถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ดังๆ ของจังหวัดร้อยเอ็ดมีเยอะ เช่น เจดีย์ชัยมงคล ก็มีชื่อเสียงระดับประเทศ วัดบูรพาภิราม วัดนี้ก็มีพระพุทธรูปยืนที่สูงที่สุดในประเทศ เจดีย์มหาเมฆมณฑลบุรี ก็เป็นอนุสรณ์สถานของหลวงตามหาบัวที่คนทั้งประเทศรู้จัก แต่ถ้าถามว่าคนตั้งใจมาเที่ยวเพราะมาดูความสวยงามอย่างเดียวหรือเปล่า น่าจะไม่นะ น่าจะเป็นการแวะเที่ยวมากกว่า ยกตัวอย่างวัดดังๆ ส่วนใหญ่ที่คนตั้งใจไปเพราะวัดนั้นมีเจ้าอาวาสดังๆ มีชื่อเสียงมากกว่า และอีกสิ่งหนึ่งที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวของเราได้ดีคือดึงให้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เฉพาะ” (ศักดิ์ศรี ไชยกุลชิน, 18 เมษายน 2562: สัมภาษณ์)...

2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงของจังหวัดร้อยเอ็ดหลายแห่งมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยวพอสมควร เช่น ที่จอดรถภายในแหล่งท่องเที่ยว ร้านค้า ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก การจัดที่นั่งพักผ่อนภายในแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนที่ยังต้องพัฒนาคือ ห้องสุขาที่สะอาดและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและผู้พิการได้ การจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนั้นยังพบว่า ในช่วงเทศกาลที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งพบปัญหาความไม่เพียงพอของที่จอดรถและห้องน้ำไม่สะอาด

... “สถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ดบางแห่ง สิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกขั้นพื้นฐานยังไม่เพียงพอกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เช่น การขนส่งมวลชน ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ” (สำราญ รัตนพันธ์, 18 เมษายน 2562: สัมภาษณ์)...

2.3 ด้านการเข้าถึง (Accessibility) พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีการคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศที่สะดวก โดยเฉพาะการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีสนามบินไว้รองรับนักท่องเที่ยว ถนนหลายสายได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้มีความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว มีป้ายบอกทางชัดเจน แต่ในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ป้ายบอกทางมีน้อยและขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่กระจ่ายกันและมีระยะทางค่อนข้างไกล

... “ถนนหลายสายอยู่ในสภาพดี เดินทางได้สะดวก เพียงแต่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีระยะทางไกลกันพอสมควร อย่างเจดีย์ชัยมงคลก็ประมาณ 80 จากตัวเมือง วัดป่ากุงก็ประมาณ 40 ” (สำราญ รัตนพันธ์, 18 เมษายน 2562: สัมภาษณ์) ...

2.4 ด้านที่พัก (Accommodation) พบว่า ที่พักในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ให้บริการนักท่องเที่ยวมีกระจายอยู่เกือบทุกพื้นที่ และมีหลายราคาให้เลือกใช้บริการ แต่ห้องพักยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

... “ที่พักตามแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดร้อยเอ็ดเริ่มมีขึ้นเยอะ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบของรีสอร์ทที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่เหมาะกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ” (ศักดิ์ศรี ไชยกุลชิน, 18 เมษายน 2562: สัมภาษณ์)...

2.5 ด้านกิจกรรม (Activity) พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอยู่เป็นประจำตามเทศกาลและวัน

สำคัญต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะ เดียวกันกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นๆ ซึ่งไม่มีความโดดเด่น หรือเป็นกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะที่สามารถทำได้ในจังหวัดร้อยเอ็ดเพียงแห่ง เดียวเท่านั้น

...“การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ถ้าเป็น เทศกาลเดียวกัน ทุกวัดก็จะจัดเหมือนกัน ซึ่ง ไม่มีเอกลักษณ์ชัดเจนหรือเอกลักษณ์เฉพาะตัว” (ชูชาติ ราชจันทร์, 18 เมษายน 2562: สัมภาษณ์) ...

จากการศึกษาความพร้อมของจังหวัด ร้อยเอ็ดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A และการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถนำมาวิเคราะห์ จุดเด่นและจุดด้อย ดังนี้

จุดเด่น

1. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ที่สวยงามและมีชื่อเสียงระดับประเทศ รวมทั้ง ประเพณีที่สำคัญที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ทั่วไป และได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมควบคู่กับการท่องเที่ยววิถีพุทธ เชื่อม โยงการท่องเที่ยวกับกลุ่มจังหวัด เช่น กลุ่มร้อย แคนสารสินธุ์

2. แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีการ จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก และการจัดที่ นั่งพักผ่อนภายในแหล่งท่องเที่ยว

3. มีการคมนาคมทั้งทางบกและทาง อากาศที่สะดวก มีสนามบินไว้รองรับการเดินทาง ของนักท่องเที่ยว การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีความสะดวก มีป้ายบอกทางไว้ชัดเจน

4. มีบริการด้านที่พักกระจายอยู่ตาม แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง มีหลากหลายราคาให้ นักท่องเที่ยวได้เลือกใช้บริการ

5. มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา อย่างต่อเนื่อง ด้วยการนำประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ หรือ ประเพณีสิบสองเดือน มาช่วยในการส่งเสริมให้มี กิจกรรมใน แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

จุดด้อย

1. เอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนายังไม่เด่น ดังนั้นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงมองจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นเส้นทาง เสริมไม่ใช่เส้นทางหลักเพื่อการท่องเที่ยว

2. ส่วนหนึ่งที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาเพื่อ สักการะบูชาพระอาจารย์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และเป็นศิรัทธาของประชาชนทั่วไป ซึ่งจังหวัด ร้อยเอ็ดยังขาดการนำเสนอภาพลักษณ์ในด้านนี้

3. แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีห้อง สุกขาที่ยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่กลุ่ม ผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา ยัง มีอย่างจำกัด

5. ที่จอดรถไม่เพียงพอและห้องน้ำ ไม่สะอาดในช่วงเทศกาลที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

6. ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว บางแห่งมีน้อยและขาดความต่อเนื่อง

7. ห้องพักรับรองสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

8. ขาดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงพุทธศาสนาที่น่าสนใจและมีเอกลักษณ์เฉพาะ

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง พุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

3.1 จังหวัดร้อยเอ็ดมีข้อได้เปรียบคือ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่สวยงามและมีชื่อเสียงในระดับประเทศ ดังนั้นสิ่งที่ควรส่งเสริมและพัฒนาเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่เป็นเป้าหมายหรือจุดหมายของนักท่องเที่ยวคือ สร้างเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้แตกต่างกัน ความเป็นตัวตน สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เพื่อดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวภายในจังหวัด

3.2 ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานให้พร้อมสำหรับบริการนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โดยเฉพาะห้องน้ำที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและผู้พิการได้ จัดทางลาดสำหรับรถเข็น จัดเตรียมพื้นที่จอดรถให้เพียงพอในช่วงเทศกาล จัดเตรียมรถเข็นไว้บริการ รวมทั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยววันนั้นๆ

3.3 ภาครัฐและเอกชนควรให้ความร่วมมือในการพัฒนาสภาพถนนให้สะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และความสะดวกในการเดินชมสถานที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และเพิ่มจำนวนป้ายบอกทางในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความต่อเนื่อง

3.4 ภาคเอกชนหรือเจ้าของธุรกิจที่พักควรปรับปรุงและพัฒนาที่พักให้เหมาะสมและปลอดภัยกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ รวมไปถึงในห้องพักควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุ เช่น แสงสว่างที่เพียงพอบริเวณบันไดหรือทางเข้า หรือราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น

3.5 ควรส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาให้มีลักษณะพิเศษและแปลก

ใหม่ สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด และสามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนากับจังหวัดใกล้เคียงให้มีความหลากหลายและดึงดูดใจ

สรุปและอภิปรายผล

1. ลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวหรือเครือญาติสอดคล้องกับ พงศ์เสวก อเนกจำนงพร (2558) ที่พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของประชากรรุ่นเบบี้บูมในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เดินทางแบบกลุ่มหรือหมู่คณะ โดยมีครอบครัวหรือญาติร่วมเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ Nimrod (2008) ที่พบว่า ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการเดินทางของผู้สูงอายุคือ มีสุขภาพที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยเลือกเดินทางตามช่วงเวลาที่จะสะดวก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวกับบุคคลในครอบครัวหรือญาติ ดังนั้นการเดินทางในแต่ละครั้งต้องคำนึงถึงสมาชิกคนอื่น ๆ ที่มีช่วงวันหยุดหรือเวลาว่างที่ตรงกัน ซึ่งอาจเป็นวันที่คนในครอบครัวหรือบุตรหลานว่างจากช่วงการทำงานหรือการเรียน ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่างงานหรือไม่ได้ประกอบอาชีพ จึงสามารถเลือกช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวได้ตามโอกาส ตามช่วงเวลาที่ต้องการ และเวลาที่เอื้ออำนวย สอดคล้องกับ กุลวดี แก้วกล้า (2550) ที่พบว่ากลุ่มเกษียณอายุเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ ไม่มีช่วงเวลาที่แน่นอนในการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสที่สะดวกและเอื้ออำนวย และจากการศึกษาระยะ

เวลาในการเดินทางท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางท่องเที่ยวแบบไปเช้า เย็นกลับ หรือ 1 วัน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาจากจังหวัดใกล้เคียงที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญ เช่น พระธาตุนาคุณ ที่จังหวัดมหาสารคาม พระธาตุพนมที่จังหวัดนครพนม ดังนั้นจังหวัดร้อยเอ็ดจึงเป็นจุดแวะเที่ยวระหว่างเดินทาง จึงใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวเพียง 1 วัน โดยไม่พักค้างคืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หนึ่งฤทัยรัตน์ กระจำพัฒนวิงษ์ และ อรอนงค์ พัชรตันอรุณกร (2560) ที่พบว่าการเดินทางของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งใช้เวลาในการท่องเที่ยวไม่นานมากและแหล่งท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางไปส่วนมากมักจะเป็นโบราณสถาน ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ อุทยานประวัติศาสตร์ วัด และศาสนสถาน ในด้านการรับทราบข่าวสารข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลจากบุคคลในครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน เนื่องจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางท่องเที่ยวกับบุคคลในครอบครัว ญาติหรือเพื่อน ดังนั้นข้อมูลการท่องเที่ยวจึงมาจากคนในครอบครัว สอดคล้องกับ กรวรรณ สังขกร และคณะ (2558) ที่พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวกับคนในครอบครัว เช่น ลูก หลาน ญาติพี่น้อง รวมถึงคนในครอบครัวเป็นผู้วางแผนการเดินทาง เช่นเดียวกับ จันทร์จิตร เขียรสิริ (2555) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยจะมีบุคคลในครอบครัวเป็นผู้วางแผนการเดินทาง โดยแหล่งข้อมูลส่วนมากมาจากการสอบถามญาติ คนรู้จักหรือเพื่อนเป็นหลัก จากการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ดที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางมาเยี่ยมชม ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ที่มีชื่อเสียงของจังหวัด

สอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดร้อยเอ็ด (2562) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดร้อยเอ็ดคือ มหาเจดีย์ชัยมงคล ซึ่งเป็นมหาเจดีย์ขนาดใหญ่ที่วิจิตรพิสดาร ใช้ศิลปกรรมร่วมสมัยระหว่างภาคกลางและ ภาคอีสานเป็นการผสมกันระหว่างพระปฐมเจดีย์และพระธาตุพนม มีบันไดเวียน 119 ชั้น เป็นห้องโถงรูประฆัง 8 เหลี่ยมที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และสอดคล้องกับ วาริชต์ มัชฌมบุรุษ (2554) ที่พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นสิ่งดึงดูดใจต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

2. ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปได้ว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีจุดเด่นในด้านความสวยงามและชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยว การคมนาคมมีความสะดวกทั้งทางบกและทางอากาศ มีที่พักกระจายตามแหล่งท่องเที่ยวไว้บริการนักท่องเที่ยว และมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอยู่เป็นประจำ แต่ในขณะเดียวกันก็มีจุดด้อยคือ แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนายังขาดเอกลักษณ์เฉพาะที่สามารถทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย รวมไปถึงการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุยังไม่มีความพร้อม เช่น ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุหรือผู้พิการ สอดคล้องกับจักรกฤษณ์ แสนพรหม (2556) ที่พบว่ามาตรการการจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุในแหล่งท่องเที่ยวยังมีไม่มากนัก

3. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรร่วมกันพัฒนา

ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ควรส่งเสริมและพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น มีความเป็นตัวตนเพื่อสร้างสิ่งดึงดูด และผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายหรือจุดหมายในการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้น โดยเฉพาะ สอดคล้องกับ Cooper & Boniface (1998) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่สำคัญที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว หรือมีเสน่ห์เฉพาะตัว
- 2) ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้พร้อมต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โดยเฉพาะห้องน้ำที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและผู้พิการได้ มีสถานที่จอดรถที่เพียงพอ จัดเตรียมรถเข็นไว้บริการ รวมทั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลของแหล่งเที่ยวนั้นๆ สอดคล้องกับวิจัยของ พระมหาสุริยา มะสันเทียะ (2558) ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพทางการท่องเที่ยว นั้น เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวจะนำมาพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรมีการจัด สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้บริการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา ลานจอดรถ ป้ายบอกเส้นทาง และการปรับสภาพพื้นผิวจราจรในเส้นทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว
- 3) ภาครัฐและเอกชนควรให้ความร่วมมือในการพัฒนาสภาพถนนให้สะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และความสะดวกในการเดินทางชมสถานที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ รวมทั้งจัดให้มีป้ายบอกทางเป็นระยะๆ จากในตัวเมืองไปจนถึงแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Hooper (2014) ที่กล่าวว่า ควรพัฒนาเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มีสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

- 4) เอกชนที่เป็นเจ้าของธุรกิจที่พักรักษาปรับปรุงและพัฒนาที่พักให้เหมาะสมและปลอดภัยกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุรวมถึงในห้องพักควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ Ananth, et. al., (1992) ที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จากโรงแรมมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุต่ำกว่า เช่น รวบรวมในห้องพักขนาดตัวอักษรที่ใหญ่กว่าปกติในเอกสารแสดงข้อมูลหรือป้ายต่างๆ
- 5) ภาครัฐและเอกชนควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่มีลักษณะพิเศษและแปลกใหม่ สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด และสามารถเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนากับจังหวัดอื่นๆ ให้ความหลากหลายและดึงดูดใจ มุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้เป็นจุดหมายในการเดินทางท่องเที่ยว สอดคล้องกับ พระมหาเสริช นริสสุโร (2556) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางท่องเที่ยว และหากกิจกรรมใดมีชื่อเสียงหรือเป็นที่นิยม จำนวนนักท่องเที่ยวก็จะเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาผ่านหลากหลายช่องทางยิ่งขึ้น เช่น สื่อสังคมออนไลน์ นอกเหนือจาก แผ่นพับ เอกสารข้อมูลทางการท่องเที่ยว

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรให้ความร่วมมือด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัย

3. ภาครัฐและเอกชนควรจัดให้มีบุคลากรที่สามารถให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและมีความรู้ใน

การดูแลผู้สูงอายุ เช่น การปฐมพยาบาลหรือให้คำแนะนำในการระมัดระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัด

4. ทุกภาคส่วนควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องทั้งในฤดูกาลและนอกฤดูกาลท่องเที่ยวและกิจกรรมควรสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง

พุทธศาสนากับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกรณีศึกษาการสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เชื่อมโยงพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงเพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาที่น่าสนใจมีกิจกรรมหลากหลายยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำ ชี้แนะ เสนอแนวทางในการแก้ไข ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ สังขกร และคณะ. (2558). *การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2561 จาก <http://www.dpe.go.th/content/file/download/0524171495596785.pdf>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *สรุปขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562*. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2561 จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=12010
- กุลวดี แก้วกล้า. (2550). *พฤติกรรมกรท่องเที่ยวของข้าราชการเกษียณอายุ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิราวดี รัตนไพฑูรย์ชัย. (2557). *ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ: โอกาสใหม่ไทย เติบโตได้รับ AEC*. ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561. จาก: <http://www.itd.or.th/th/ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ>.
- จักรกฤษณ์ แสนพรหม. (2556). *ความจำเป็นของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและผู้สูงอายุในพื้นที่ กรณีศึกษา สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็นพระธาตุบวรของพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- จันทร์จิตร เขียรสิริ. (2555). *แผนงานวิจัยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนแบบ slow tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ*. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ชูชาติ ราชจันทร์. *วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด*. (18 เมษายน 2562). สัมภาษณ์.
- พงศ์เสวก อเนกจำนงค์พร. (2558). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวของประชากรรุ่นเบบี้บูมในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พระมหาสุริยา มะสันเทียะ. (2558). *กลยุทธ์การเพิ่มคุณค่าการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของพระอารามหลวงในเกาะรัตนโกสินทร์*. (ดุษฎินีพนธ์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- พระมหาเสวีชน นริสสุโร, สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วณิชชานนท์. (2556). *การจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. (รายงานการวิจัย). สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภราเดช พยัฆวีเชียร. (2559). *การท่องเที่ยวผู้สูงอายุ..โอกาสและความพร้อมของไทย*. ค้นเมื่อ 27 มกราคม 2562 จาก <http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9600000001108>
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2562). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ประจำปี 2562*. ค้นเมื่อ 27 มกราคม 2562 จาก <http://thaitgri.org>.
- รศรินทร์ เกรย์ และคณะ. (2556). *มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ: มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคม และสุขภาพ*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- วรัชต์ มัธยมบุรุษ. (2554). *แนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุกรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง*. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิลาลินี ยนต์วิทย์. (2562). *แนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อรองรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 13 (2), 428-438.
- ศักดิ์ศรี ไชยภูณิน. (2562). *ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด*. (18 เมษายน 2562). สัมภาษณ์.
- สำราญ รัตนพันธ์. (2562). *ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด*. (18 เมษายน 2562). สัมภาษณ์.
- สรรค์นันท์ ดันตือโฆษกุล อัครวงศ์. (2556). *การท่องเที่ยวเพื่อ (คุณภาพ) ชีวิต*. *วารเทคโนโลยีภาคใต้*, 12 (2), 216-227.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดร้อยเอ็ด. (2562). *สถานที่ท่องเที่ยวแนะนำ*. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2562. จาก http://roiet.mots.go.th/more_news.php?cid=7
- สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด. (2562). *รายงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2562*.
- หนึ่งฤทัยรัตน์ กระจ่างพัฒน์วงษ์ และอรอนงค์ พัชรรัตนอรุณกร. (2561). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาในเขตเทศบาลนครขอนแก่น*. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 2 (2)

-
- Ananth, M., DeMicco, F.J., Moreo P.J., & Howey, R.M. (1992). Marketplace lodging needs of mature travelers. *The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 33 (4), 12-24.
- Cooper, C., & Boniface, B.G. (1998). *Geography of travel and tourism*. UK: Butterworth Heinemann.
- Dickman, S. (1997). *Tourism: An Introductory Text*. Holder Education, Rydalmere, New South Wales.
- Hooper, J. (2014). A destination too far? Modelling designation accessibility and distance decay in tourism. *Geo journal*. (80). (1). (February). (page: 33-46).
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). *Activities Educational and Psychological Measurement*. v. 30; 607-610.
- Nimrod, G. (2008). Retirement and tourism Themes in retirees' narratives. *Annals of Tourism Research*, 35 (4), 859 - 878.
- Siriwong, Phitak and Sengdaeng, Phattama. (2011). The traveling of physically disabled in Thailand. *Veridian Silapakorn University E-Journal*, 4 (2), 221-228.

เปรียบเทียบอนุภาคของวิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับเรื่องขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมร*

A study of motifs of matters appearing in Sangthong in the Thai language and Kyongsang in the Khmer Language

ปรมินทร์ ศรีรัตน์¹, จารุวรรณ ธรรมวัตร²
Poramin Sirat¹, Charuwan Thamwath²

Received: 26 August 2020

Revised: 9 October 2020

Accepted: 16 October 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอนุภาคของวิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับเรื่องขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมร มีขอบเขตในการศึกษาโดยใช้บทละครนอกเรื่องสังข์ทองฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และเรื่องขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมรของสถาบันพุทธศาสนมณฑล (แปลโดยผู้วิจัย) มาเป็นหลักในการศึกษาเปรียบเทียบ ผลการศึกษาพบว่า อนุภาคของวิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับเรื่องขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมรแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) อนุภาคของวิเศษที่มีเหมือนกันในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับวรรณคดีเรื่องขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมร ได้แก่ หอยสังข์ รูปเงาะ เกือกแก้ว ไม้เท้า บ่อเงินบ่อทอง (สระโบกขรณี) และสำเภาทอง โดยในวรรณคดีเรื่องขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมรได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับอนุภาคของวิเศษแต่ละอย่างมากกว่าในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทย 2) อนุภาคของวิเศษที่มีเฉพาะในวรรณคดีเรื่องขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมร โดยไม่พบในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยแต่อย่างใด ได้แก่ ต้นไทร ดอกบัวทอง และน้ำอมฤต ถึงแม้ว่าวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับเรื่องขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมรจะมีที่มาจากที่เดียวกัน คือมาจากคัมภีร์ปัญญาสชาดก แต่เนื่องด้วยสภาพทางสังคม ความเชื่อ ค่านิยมของทั้งสองประเทศที่แตกต่างกัน ทำให้รายละเอียดเกี่ยวกับอนุภาคของวิเศษมีทั้งความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันออกไป

คำสำคัญ: เปรียบเทียบ, อนุภาคของวิเศษ, สังข์ทองฉบับภาษาไทย, ขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมร

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "เปรียบเทียบอนุภาคของวิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับเรื่องขอมของสังข์ฉบับภาษาเขมร" ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Email sriratporramin@gmail.com โทร 0815788250

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม E-Mail: jaruwan.thamwat@hotmail.com

¹ M.A. Candidate, Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University.
Email sriratporramin@gmail.com Tel. 0815788250

² Associate Professor, Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University. E-Mail: jaruwan.thamwat@hotmail.com

Abstract

The aim of this research was to study motif of matters appearing in the Thai literature Sangthong and Kyongsang, a similar story in Khmer language. For the study scope, the researcher used a Sangthong version of the king Prahputhertlanphalai and Khmer version from the Buddhist institute of Cambodia (translated by the researcher). It was noticed that the motif of matter from Sangthong in Thai and Khmer language was divided into two types. First, a similar motif of matter in both literature are Conch, ngor attire, crystal shoes, staff, gold pond and silver pond, sabokkhoranee, and golden argosy. Khmer literature has more details about special motif of matter than does Thai literature. Second, a special motif of matter occurs only in the Khmer version under the title Kyongsang which didn't occur in Thai versions such as Banyan, golden Lotus flower, and elixir of life. Although, Sangthong the Thai version and Kyongsang the version in Khmer originated from the same source which was Kampee banhaschhadok, the societal status, beliefs, and values of Thailand and Cambodia were different. Overall, there are both similar and different motifs appearing in the two versions. However, they are regarded as a great way to entertain people, and with didactic elements in the stories, they serve as means to teach morals to their audience.

Keywords: Comparing, Motif of matters, Sangthong in the Thai language, Kyongsang in the Khmer Language.

บทนำ

ปัญญาสาตกเป็นวรรณคดีชาตกนอก ภูมิภาคภาษาบาลี ที่มีทั้งคำประพันธ์ที่เป็นร้อยแก้วและบทคาถาหรือบทร้อยกรองมีทั้งสิ้น 50 ชาตก โดยมีภิกษุชาวเขียงใหม่เป็นผู้แต่งขึ้นในราว พ.ศ. 2000- 2200 ในสมัยนั้นมีพระสงฆ์ไทยเดินทางไปเล่าเรียนที่ลังกาทวีปเป็นจำนวนมาก จนแตกฉาน สามารถแต่งหนังสือเป็นภาษาบาลีได้ หนังสือที่แต่งในสมัยนั้นมักจะนำนิทานและตำนานมาแต่งเป็นเรื่องราวต่างๆ และแต่งให้เกี่ยวพันกับอดีตชาติของพระพุทธเจ้า จนทำให้เกิดเป็นวรรณกรรมเรื่องปัญญาสาตกขึ้น (สนิท ตั้งทวี, 2527: 161) ปัญญาสาตกนั้นนอกจากจะเป็นที่นิยมแพร่หลายในประเทศไทยแล้ว ยังได้แพร่แพรกระจ่ายไปในดินแดนใกล้เคียง คือ พม่า ลาว และ

เขมร แต่ละประเทศต่างก็มีปัญญาสาตกในภาษาของตน มีการเรียกชื่อแตกต่างกันไป ได้แก่ ฉบับพม่าเรียกชื่อว่า โลเกียปัญญาสาและยวนปัญญาสา ฉบับเขียงตุงเรียกชื่อว่าปัญญาสาชาติ ฉบับลาวเรียกชื่อว่าพระเจ้าห้าสิบชาติ และฉบับเขมรเรียกชื่อว่าปัญญาสาตกสัมมราย (นิยะดาเหล่าสุนทร, 2558: 45) ปัญญาสาตกที่มีการแพร่หลายนี้ในประเทศต่างๆ บางชาตกมีการนำไปแปลและแต่งเป็นภาษาของตนเองและมีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมในวรรณคดีนั้นๆ ด้วย ดังเช่นสวัณณสังชาตกที่มีการแปลและแต่งเป็นภาษาไทยและภาษาเขมร โดยฉบับภาษาไทยเรียกชื่อว่า “สังข์ทอง” และฉบับภาษาเขมรเรียกชื่อว่า “ขยของสังข์”

วรรณคดีเรื่อง “สังข์ทอง” ฉบับภาษาไทย เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์เป็น บทละครนอก โดยนำโครงเรื่องมาจากสุวัณณสังข์ ชาดก ทรงใช้สำนวนภาษาของชาวบ้าน กล่าวกันว่าเรื่องสังข์ทองเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อใช้ส่อเสียดในราชสำนัก แฝงคติเกี่ยวกับไม่ให้ตัดสินคนจากรูปร่างภายนอกเท่านั้น (พรพรรณ ธารานุมาศ, 2524: 73) บทละครนอกเรื่องสังข์ทองเป็น วรรณคดียอดเยี่ยมเล่มหนึ่งของไทย เพราะดีเด่น ทั้งเนื้อหาที่สนุกสนาน ตื่นเต้น มีฉากเหตุการณ์ ทั้งในเมืองมนุษย์ เมืองยักษ์ เมืองบาดาล และยังมีพระอินทร์ลงมาจัดการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องหลากหลายชาติ หลายอารมณ์ ทั้งรัก แค้น กลั่นแกล้ง วิชา ตื่นเต้น น่ากลัวแล่น่า ชื่น (รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, 2551: 9) ทำให้เป็นที่นิยม แก่ผู้อ่านทุกยุคทุกสมัย และแฝงไปด้วยคติธรรม ทางพระพุทธศาสนา ถึงขนาดวัดวาอารามหลาย แห่งนำเอาเรื่องสังข์ทองไปเขียนเป็นจิตรกรรม ฝาผนังไว้อย่างสวยงาม

ส่วนวรรณคดีเรื่อง “ขงยงสังข์” ฉบับภาษา เขมรไม่ปรากฏผู้แต่ง ได้ถอดมาจากเอกสารใบ ลานและถูกตีพิมพ์ครั้งแรกโดยสถาบันพุทธศาสน บัณฑิต ในปี พ.ศ. 2504 เรื่องขงยงสังข์แต่งด้วย ร้อยกรอง ประเภทกาพย์ แต่งขึ้นเมื่อมหาศักราช 1651 ตรงกับ พ.ศ. 2272 โดยนำเค้าโครงเรื่อง มาจากสุวัณณสังข์ชาดก ในคัมภีร์ปัญญาสชาดก (ศานติ ภัคดีคำ, 2550: 191) ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง แต่มีการระบุไว้ในตอนต้นของเรื่องทำให้ทราบ ว่า แต่งในรัชสมัยพระชัยเชษฐา ซึ่งหมายถึงใน รัชสมัยพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระชัยเจษฎา แห่งอินทปรัสนบุรี (อินทปัตตบุรี) หรือกรุงละแวก มีพระบัญชาให้อาจารย์ซึ่งหมายถึงนักปราชญ์ ราชบัณฑิต แต่งกาพย์เรื่องขงยงสังข์ในรัชกาล

ของพระองค์ (พุทธศาสนบัณฑิต, 2504: ไม่มีเลข หน้า ;ปรมิินทร์ ศรีรัตน์ ผู้แปล) ในประเทศกัมพูชา สมัยก่อน จะจัดให้นักเรียนที่เรียนตามวัดทุกคน ต้องเรียนเรื่องขงยงสังข์ เพื่อให้มีความรู้ในเรื่อง วรรณคดี

วรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับ วรรณคดีเรื่องขงยงสังข์ฉบับภาษาเขมร ถึงแม้จะมีที่มาจากปัญญาสชาดกเช่นเดียวกัน แต่ด้วย อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมทำให้เค้าโครง เรื่องแตกต่างกันไปบ้าง ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษา เปรียบเทียบอนุภาคของวิเศษที่ปรากฏวรรณคดี ในเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับวรรณคดีเรื่อง ขงยงสังข์ฉบับภาษาเขมร เพื่อให้เห็นถึงความ เหมือนและความแตกต่าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอนุภาคของวิเศษ ที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษา ไทยกับวรรณคดีเรื่องขงยงสังข์ฉบับภาษาเขมร เพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่าง โดย ใช้แนวคิดของศิริพร ณ ถกลาง (2557: 40-41) กล่าวว่าอนุภาคเป็นหน่วยย่อยในนิทานที่ได้รับ การสืบทอดและดำรงอยู่ในสังคมหนึ่งๆ และเหตุ ที่ได้รับการสืบทอดก็เพราะมีความ “ไม่ธรรมดา” มีความน่าสนใจทางความคิดและจินตนาการ อนุภาคอาจเป็นตัวละคร วัตถุสิ่งของ พฤติกรรม ของตัวละครหรือเหตุการณ์ในนิทาน การศึกษา อนุภาคจึงเป็นการศึกษาความคิดและจินตนาการ ของมนุษย์ ซึ่งนับเป็นความมหัศจรรย์อย่างหนึ่งใน ความเป็นมนุษย์ที่มีจินตนาการอันเสรีและสามารถ คิดถึงเรื่องที่แปลกประหลาดมหัศจรรย์ได้มากมาย ทั้งๆ ที่ไม่มีอยู่ในความเป็นจริง และไม่ว่าจะ เป็น มนุษย์ในซีกโลกใด ในวัฒนธรรมใด ก็อาจคิดถึง สิ่งที่ไม่ธรรมดา” เหล่านี้ได้เช่นกัน

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาบทละครนอกเรื่องสังข์ทองพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ฉบับสำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร ปีพ.ศ. 2545 และศึกษาวรรณคดีเรื่องขงสังข์ฉบับภาษาเขมรของสถาบันพุทธศาสนบัณฑิต ปี ค.ศ. 1961 (พ.ศ.2504)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเปรียบเทียบอนุภาคของวิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับเรื่องขงสังข์ฉบับภาษาเขมร สามารถแบ่งได้เป็น ประเภท 2 คือ 1) อนุภาคของวิเศษที่มีเหมือนกันในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับวรรณคดีเรื่องขงสังข์ฉบับภาษาเขมร 2) อนุภาคของวิเศษที่มีเฉพาะในวรรณคดีเรื่องขงสังข์ฉบับภาษาเขมร โดยให้รายละเอียดการเปรียบเทียบอนุภาคของวิเศษแต่ละประเด็นพร้อมยกตัวอย่างมาอธิบาย ดังต่อไปนี้

1. อนุภาคของวิเศษที่มีเหมือนกันในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยและวรรณคดีเรื่องขงสังข์ฉบับภาษาเขมร

1.1 หอยสังข์

วรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับวรรณคดีเรื่องขงสังข์ฉบับภาษาเขมรกล่าวไว้เหมือนกัน คือ ตัวละครเอกเกิดมาเป็นหอยสังข์ ถือว่าหอยสังข์เป็นเปลือกหรือที่เกราะกำบังให้กับตัวละครเอกและยังใช้เป็นที่อยู่อาศัยอีกด้วย ในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทย กล่าวถึงเหตุที่นางจันท์เทวีคลอดลูกออกมาเป็นหอยสังข์ เพราะกรรมของนางจันท์เทวีที่จะต้องพลัดพรากจากบ้านเมือง ส่วนในวรรณคดีเรื่องขงสังข์ฉบับภาษาเขมร กล่าวว่า หอยสังข์เป็นเกราะกำบังกายให้กับพระขงสังข์ให้พ้นจากเภทภัยต่างๆ ซึ่งหอยสังข์นั้นเกิดมาจากการตั้งจิตอธิษฐานของพระ

ขงสังข์ขณะอยู่ในครรภ์มารดา ดังว่า

“ให้เข้ามาเกิด สมบูรณ์กำเนิด เป็นมนุษย์
เกิดนามีหอยสังข์สุทนต์ ปรากฏเปลือกเป็น เกราะ
หุ้มกายา”

(ประมินทร์ ศรีรัตน์, 2563: ไม่มีเลขหน้า)

ในทางศาสนาพราหมณ์ เชื่อว่าหอยสังข์หรือสังข์เป็นของศักดิ์สิทธิ์เพราะเคยสถิตของคัมภีร์พระเวทย์ ตามตำนานกล่าวว่ายักษ์ตนหนึ่งชื่อสังข์สูรได้ขโมยพระเวทย์ที่ไหลออกมาจากโอษฐ์ของพระพรหมขณะบรรทมหลับอยู่ พระนารายณ์จึงต้องทวงเอาคัมภีร์พระเวทย์กลับคืนมา พระนารายณ์เป็นผู้ระบุให้มีสังข์เข้าร่วมพิธีมงคลและเป็นของศักดิ์สิทธิ์อีกด้วย ในทางพุทธศาสนานั้นเห็นว่าเปลือกที่หุมนวนเป็นวงชั้นๆ ของสังข์มีลักษณะคล้ายคลึงกับขมวดผมของพระพุทธเจ้า และการหุมนวนของวิญญู ความหมายของสังข์ในพุทธศาสนา จึงถือเป็นสัญลักษณ์ของวิญญูสงสาร อีกทั้งเสียงสังข์ยังหมายถึงการประกาศธรรมของพระพุทธเจ้าที่มีความสงบ ลุ่มลึก ก้องกังวาลไกลให้ทุกสรรพสิ่งตื่นตัวจากการหลับใหลมุ่งเข้าสู่แสงสว่างทางปัญญา (ชาวลิต วิทยานนท์ และคณะ, 2557: 20-22) ดังนั้น สังข์จึงเป็นสัญลักษณ์แห่งปัญญา เพราะเคยเป็นที่สถิตของคัมภีร์พระเวทย์เมื่อตัวละครเอกเกิดออกมาเป็นหอยสังข์เป็นที่อยู่อาศัย สื่อให้เห็นว่าตัวละครเอกเป็นผู้มีบุญญาธิการและมีความรู้ความสามารถมาก ส่วนเปลือกที่หุมนวนเป็นวง จึงหมายถึงวิญญูสงสารหรือการเวียนว่ายตายเกิดของพระโพธิสัตว์เพื่อบำเพ็ญบารมีเมื่อบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ได้นำพระธรรมคำสอนมาโปรดสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ประหนึ่งเสียงสังข์ที่ปลุกให้รู้ตื่นจากภัยในวิญญูสงสาร

1.2 รูปเงาะ

ในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยไม่ได้กล่าวถึงอานาภาพของรูปเงาะไว้มากนัก

กล่าวไว้เพียงว่าเมื่อพระสังข์นำรูปเงาะมาสวมใส่ ก็จะกลายเป็นเงาะไปทันที ซึ่งมีลักษณะเป็นคนป่า บ้าใบและยังมีรูปร่างที่อัปลักษณ์อีกด้วย รูปเงาะสามารถปิดบังร่างกายที่แท้จริงของพระสังข์ได้ และได้นำพาให้พระสังข์กับนางรจนาได้เป็นคู่กันในเวลาต่อมา ส่วนในวรรณคดีเรื่องของสังข์ฉบับภาษาเขมร กล่าวถึงอนุภาพของรูปเงาะไว้อย่างละเอียดว่าสามารถปิดบังร่างกายที่แท้จริงได้และสามารถป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ได้ ดังว่า

“ส่วนรูปเงาะนั้น มีเดชหนักหนา กว่าสิ่งใดใด เจ้าเอามาใส่ ตัวเจ้านั้นแล้ว อย่าให้ใครรู้ว่า เป็น กษัตรา ฯ

ด้วยความลำบาก เจ้านั้นจรจาก เอกองค์ เอกา แม้นหรือล่าง รอดผจญกษัตรา เท่าไรนั้นก็ดี เจ้าอย่าหวั่นกลัว ฯ

แม้จะใส่ไป เทียวทั่วลำเนา ตำบลไหนไหน ปีนยงเข้าใส่ ไม่อาจถูกเลย แสนยานุภาพไม่เข้า เลยนา”

(ประมินทร์ ศรีรัตน์, 2563: ไม่มีเลขหน้า)

1.3 ไม่เท่า

ในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทย ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับไม่เท่าไว้เท่าใดนัก แต่มักจะปรากฏคู่กันตอนสวมรูปเงาะและใส่เกือกแก้วเสมอๆ สามารถเหาะเหินขึ้นท่ามกลางอากาศได้ ส่วนในวรรณคดีเรื่องของสังข์ฉบับภาษาเขมร ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับไม่เท่าไว้มากพอสมควร กล่าวไว้ว่า ผู้ที่ได้ครอบครองสามารถขี่ไม่เท่าไปยังสถานที่ต่างๆ ได้อย่างง่ายดาย ดังว่า

“หากเจ้าจะเหาะ ขึ้นบนแห่งหน ทุกชั้นสถานสวรรค์ ไปเล่นจนคำ กลับมาที่เดิม รมยราชพิฆาน เห็นจะไม่นาน ฯ

แม้จะลงไป ยังเบื้องลำเนา ใต้เบื้องบาดาล นาคนั้นมาล้อม บังคมแน่แท้ ไม่คลาดเคลื่อนเลย กลับมาโดยพลัน ฯ

หากจะเร่งรีบ ไปยังกำแพงจักรวาลนั้น ขี่ไม่เท่าเหาะ เห็นหาวออกไป ด้วยความรวดเร็ว” (ประมินทร์ ศรีรัตน์, 2563: ไม่มีเลขหน้า)

1.4 เกือกแก้ว

ในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทย จะปรากฏของวิเศษทั้งสามอย่างใช้งานพร้อมกันเสมอๆ คือ รูปเงาะ ไม่เท่า เกือกแก้ว ของวิเศษทั้งสามอย่างนี้เมื่อนำมาใช้งานก็จะมีอนุภาพมาก ดังว่า

“แลเห็นรูปเงาะเหมาะสมสุดใจ
พระจึงสวมใส่เข้าลองดู
สอดใส่เกือกแก้วทั้งซ้ายขวา
ประดับเพชรพราวตาทั้งคู่
จับไม่เท่าทองลงฤทธิ์ดู
เหาะวูตามช่องบังญชรชัย”

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2545)

ส่วนในวรรณคดีเรื่องของสังข์ฉบับภาษาเขมร กล่าวว่า เกือกแก้วมีอนุภาพมาก ทำให้ผู้ที่สวมใส่กลายเป็นคนตัวเบาสามารถไปได้ทั้งเหนือน้ำและใต้น้ำ นอกจากนี้สามารถใส่ออกরণได้ โดยที่ศัตรูไม่อาจมาถึงตัวได้เลย ดังว่า

“ส่วนเกือกแก้วนั้น หากใส่บาทา แม้ไปโดยพลันเหนือน้ำใต้น้ำ ไม่ลึ่มลึ่นสติ ช่างเบายิ่งนักเหมือนปีกแมลงวัน ฯ

อีกประการหนึ่ง หากเดินและยืน ข้างบนใบบัวไม่สั่นสะเทือน ไหวดิงเลยหนา แม้ทั้งน้ำด้วยเดินได้ปกติ ฯ

หากจะใส่รบ เข้ายุทธต่อตั้ง คนเป็นแสนนั้นไม่มาถึงตัว ลิ่นสูญอินทรีย์ ไม่รู้สมประดีเกรงกลัวยิ่งนัก”

(ประมินทร์ ศรีรัตน์, 2563: ไม่มีเลขหน้า)

1.5 บ่อเงินบ่อทอง, สระโบกขรณี

ในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทย เรียกว่าบ่อเงินบ่อทอง ส่วนในวรรณคดีเรื่องของสังข์ฉบับภาษาเขมรเรียกว่าสระโบกขรณี มี 2 สระ คือ สระเงินกับสระทอง สระโบกขรณีในวรรณคดีเรื่องของสังข์ฉบับภาษาเขมรมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อทางพุทธศาสนา ซึ่งสระโบกขรณีหมายถึง สระบัว (ราชบัณฑิตยสถาน 2542: 642) ดังปรากฏในมหาเวสสันดรชาดก ในตอนที่กัณหา กับชาลีเห็นการบริจาคทานของพระเวสสันดร โดยซ่อนตัวอยู่ในสระโบกขรณี และยังปรากฏอยู่ในพุทธประวัติ กล่าวคือพระเจ้าสุทโธทนะโปรดให้สร้างสระโบกขรณีเพื่อให้เป็นที่สำราญแก่เจ้าชายสิทธัตถะ ในตอนที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ขณะเสวยวิมุตติไต่ต้นจิก เกิดฝนตกติดต่อกันเจ็ดวันพญานาคมีนามว่ามูจลินท์ซึ่งพำนักอยู่ที่สระโบกขรณีได้แผ่พังพานป้ององค์พระพุทธเจ้าไว้ไม่ให้เปียกฝน บ่อเงินบ่อทองและสระโบกขรณีของวรรณคดีทั้งสองฉบับมีคุณสมบัติเหมือนกัน คือ เมื่อลงไปชุบตัวในบ่อใดผิวพรรณก็จะเปลี่ยนไปตามบ่อที่ลงไปชุบตัว ในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับไทยพบว่าก่อนที่พระสังข์จะหนีออกจากเมืองยักษ์ได้แอบเข้าไปชุบตัวในบ่อทองเพียงอย่างเดียวทำให้ทำให้มีผิวพรรณงดงามดังทอง ดังว่า

“ลอบลงชุบองค์ในบ่อทอง

ผิวเนื้อนวลละอองม่วงสี

เป็นทองคำธรรมชาติราตรี

สมถวิลยินดีตั้งใจคิด”

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย,
2545: 69)

ส่วนในวรรณคดีเรื่องของสังข์ฉบับภาษาเขมร กล่าวว่า ก่อนที่พระขยของสังข์จะหนีออกมาจากเมืองยักษ์ได้ลงชุบตัวในสระเงินก่อนแล้วจึงลงชุบตัวในสระทองที่หลัง จึงทำให้มี

ผิวพรรณงดงามดังทอง ซึ่งเป็นที่มาของพระนามว่า “สุวรรณของสังข์” ดังว่า

“เมื่อสรองสระเสร็จ สระโบกขรณี ทั่วองค์ชาติเป็นทองมีรัศมี รังสีโสภา เกกิงขึ้นปรากฏพระนามแห่ง ฯ

เรียกพระสุวรรณ ของสังข์โสภณ สุกคองงดงามรุ่งเรืองยิ่งนัก แจงจัดงามไป สว่างไสวประไพ พรรณรายโฉมฉาย ฯ”

(ประมินทร์ ศรีรัตน์, 2563: ไม่มีเลขหน้า)

1.6 สำเภาทอง

สำเภาทองปรากฏให้เห็นทั้งในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับไทยและวรรณคดีเรื่องของสังข์ฉบับภาษาเขมร เมื่อทำวาทุรงค์นครราชช่วยตัวละครเอกให้รอดจากการถ่วงน้ำ แล้วนำมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม เมื่อเลี้ยงดูได้สักกระยะหนึ่งจึงส่งไปให้นางยักษ์เลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม นางยักษ์ในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยมีชื่อว่า “นางพันธุรัต” ส่วนนางยักษ์ในวรรณคดีเรื่องของสังข์ฉบับภาษาเขมรมีชื่อว่า “นางพันทรส” (พันธุรัตแปลว่าผู้ยินดีในเชื้อสาย ส่วนพันทรสแปลว่าผู้ยินดีในการผูกมัด หากสังเกตจากชื่อแล้ว ถึงแม้จะคล้ายคลึงกันแต่มีความหมายที่ความแตกต่างกัน) การเดินทางของตัวละครเอกไปหานางยักษ์นั้น ได้ใช้สำเภาทองในการเดินทาง ในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกล่าวเพียงว่าทำวาทุรงค์นครราชได้ใช้ฤทธิ์เนรมิตสำเภาทองขึ้นมา แล้วเตรียมอาหารต่างๆ ใส่ลงไปในสำเภาทองแล้วส่งพระสังข์ไปหานางพันธุรัต ดังว่า

“จึงเนรมิตด้วยฤทธา

เป็นมหาสำเภาทองม่วงใส

โภชนาสารพันพันใด

พร้อมไปในลำสำเภาทอง”

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย,
2545: 55)

ส่วนในวรรณคดีเรื่องขงของสังข์ฉบับ ภาษาเขมรได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสำเภาทอง ไข่มากกว่าวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับไทย กล่าว คือ ท้าวภูษงค์นาคราชได้ตั้งจิตอธิษฐานว่าหาก พระขงของสังข์จะได้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณเป็น พระพุทธเจ้าในอนาคต ก็ขอให้สำเภาพัดลอยไป ตามน้ำถึงที่หมายโดยปลอดภัย สำเภาทองลอย ออกไปกลางมหาสมุทรสามารถลอยออกไปได้เอง ด้วยอำนาจของเหล่าเทวดาตามรักษา ถึงแม้จะมี คลื่นลมพายุหรือผ่านเมืองยักษ์มารต่าง ๆ ก็ไม่เป็น อันตรายใดๆ เลย ดังว่า

“อยู่ตรงท้ายเกดตรา ดั่งมีคนมา บังคับหาง เสือฯ

ถือเชือกคอยบังคับ หางเสือนั้น ลอยไป ตามน้ำฯ

พัดมาต้องสำเภา จำเพาะไปยังจักรโศ ตรมยนครฯ

รวดเร็วขจรขจาย เร็วรีบนสาคร บรรทม สุขสันต์ฯ

ตั้งขึ้นรุ่งเรืองสุดใส แต่ตัวเจ้านี้ มองไปจำ เพาะฯ

เห็นสำเภาลอยว่องไว ช่างดูโอ้อ่า บน ลำน้ำไปฯ

ดั่งมีคนมาช่วยดึง อยู่ท้ายสำเภา ดูเป็น แน่แท้ฯ”

(ประมินทร์ ศรีรัตน์, 2563: ไม่มีเลขหน้า)

จะพบว่า วรรณคดีเรื่องขงของสังข์ฉบับ ภาษาเขมรจะเน้นไปในทางธรรม คือ การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์เพื่อที่จะตรัสรู้เป็น พระพุทธเจ้าในภายภาคหน้า และสอดแทรก คำสอนทางพุทธศาสนาไว้ตลอดทั้งเรื่อง ซึ่งจะ แตกต่างจากวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทย ที่เป็นเรื่องทางโลก คือ แต่งเป็นกลอนบทละครเพื่อ ใช้เล่นเป็นบทละครนอก เนื้อหาเรื่องจึงเน้นไปทาง

ให้ความบันเทิงและความสนุกสนาน

2. อนุภาคของวิเศษที่มีเฉพาะใน วรรณคดีเรื่องขงของสังข์ฉบับภาษาเขมร

2.1 ดันไทร

ดันไทรถือเป็นอนุภาควัตถุสิ่งของที่ ปรากฏเฉพาะในวรรณคดีเรื่องขงของสังข์ฉบับ ภาษาเขมรเท่านั้น ไม่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ ทองฉบับภาษาไทยแต่อย่างใด ในตอนที่พระบาท ยศวิมลปรารถนาอยากได้ออร์สไว้สืบราชสมบัติ ได้สั่งให้แม่เหสีทั้งสองพระองค์ทำพิธีขอบุตร นาง จันทาซึ่งเป็นแม่เหสีอีกคนของพระบาทยศวิมลได้ ไปทำพิธีขอบุตรกับดันไทร จึงทำให้นางมีครรภ์ ขึ้นมา ดังว่า

“ส่วนนางจันทา มิได้รักษา สร้างบารมี นางนำดอกไม้ หมายพลุก็ดี ไปบูชาพลี น้อมนบ พระไทรฯ

แล้วนางวันทา ทัวทั้งเทวา มีฤทธิ์เกริก ไกร นางอธิษฐาน บอกกล่าวปราศรัย กับพระไทร ใหญ่ ปรารถนาบุตรฯ

ในครานั้นนาง เทพธิดา ดูแลรักษา ยัง ดันพระไทร ปรารถนาจตุ ปฏิสนธิทันที ในอุทรนาง นั้นฯ”

(ประมินทร์ ศรีรัตน์, 2563: ไม่มีเลขหน้า)

ในสังคมเขมรมีความเชื่อเรื่องเนี่ยะตา หรืออารักษ์ ที่สามารถให้ความคุ้มครองหรือ บันดาลในสิ่งที่คนบนบานขอให้เป็นจริงได้ นาง จันทาคิดว่าเนี่ยะตาที่สถิตในดันไทรจะสามารถ บันดาลให้นางมีลูกได้ จึงทำการขอลูกกับดันไทร นางเทพธิดาที่อาศัยอยู่ในดันไทรแล้วมาเกิดใน ครรภ์ของนางดังปรารถนา เนี่ยะตาในสังคมเขมรมี ทั้งเพศหญิงและเพศชาย สำหรับเนี่ยะตาเพศหญิง เช่น เจ้าแม่คุณหญิงเมา (เนี่ยะตาจุ่มเตียวเมา) เจ้าแม่ยายเมา (เนี่ยะตาเยี้ยเมา) เจ้าแม่ ยายวง (เนี่ยะตาเยี้ยวง) จึงไม่แปลกเลยที่

พระไทรในวรรณคดีเรื่องขงส้งซังฉบับภาษาเขมรจะเป็นเพศหญิง

การขอบุตรกับต้นไทร นอกจากจะปรากฏในวรรณคดีเรื่องขงส้งซังฉบับภาษาเขมร แล้ว ยังปรากฏในพุทธประวัติอีกด้วย คือ นางสุชาดา เมื่อรุ่นสาวนางได้อธิษฐานต่อเทวดา ณ ต้นไทร ว่าหากได้ไปสู่สกุลที่มีชาติเสมอกัน และได้บุตรคนแรกเป็นชายจะมาถวายข้าวมธุปายาส เมื่อเวลาผ่านไป สิ่งที่นางอธิษฐานก็สำเร็จทั้งสองประการ จึงได้นำข้าวมธุปายาสมาถวายเจ้าชายสิทธัตถะ ขณะบำเพ็ญเพียรอยู่ที่โคนต้นไทร โดยเข้าใจว่าท่านเป็นรุกขเทวดา (สุริย์ มีผลกิจ, 2557: 46) ที่แตกต่างกัน คือ นางจันทาในวรรณคดีเรื่องขงส้งซังฉบับภาษาเขมรได้บุตรสาว ส่วนนางสุชาดาได้บุตรชาย

นอกจากนี้ ในวรรณคดีหลายเรื่องทั้งของไทยและเขมร ยังปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับต้นไทร เช่น วรรณคดีไทยเรื่องสมุทรโฆษคำฉันท์ อนิรุทธคำฉันท์ อุณรุท ปรากฏพระไทรมีบทบาทในการอุ้มสม คือ เทวดาอุ้มตัวพระเอกไปหานางเอก ส่วนชุมนุมนิทานเขมร ปรากฏความเชื่อเจ้าพ่อที่สถิตในต้นไทร สามารถสาปให้คนที่ไม่กราบสักการะตนให้กลายเป็นก้อนหินและต้นกลายเป็นหมากต้นพลูได้ (สายธาร ทิมทับ, 2561: 250)

2.2 บัวทอง

บัวทองไม่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องขงส้งซังฉบับภาษาไทย จะปรากฏเฉพาะในวรรณคดีเรื่องขงส้งซังฉบับภาษาเขมรเท่านั้น บัวทองปรากฏในวรรณคดีเรื่องขงส้งซังฉบับภาษาเขมรถึงสามครั้ง กล่าวคือ ในครั้งแรกดอกบัวทองปรากฏขึ้นในตอนที่น่างันท์เทวีถูกขับออกจากเมือง เมื่อก้าวเท้าจากปราสาทลงเหยียบพื้นดิน แผ่นดินก็สั่นสะเทือน แล้วมีบัวทองขนาดเท่ากำไลอรธมารองรับเท้าของนางไว้ ส่วนในครั้งที่สองนั้นปรากฏขึ้นเพื่อมารับพระขงส้งซังตอนที่ถูก

จับถ่วงน้ำ เมื่อจมนลงไปก็มีดอกบัวทองขนาดเท่ากำไลอรธ ซึ่งทำมาจากทองคำราชเนรมิตมารองรับตัวพระขงส้งซังไว้ในครั้งที่สามปรากฏในตอนที่น่างันท์เทวีขอพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนด้วยการลุยไฟ เพื่อให้พ้นจากคำครหาว่านางคบชู้ ขณะที่นางกำลังลุยไฟก็มีบัวทองมารองรับไว้ ดังว่า

“บัวผุดขึ้นมา ทั้งกษัตริย์นาคา ผุดมาจำเพาะ เท่าลือราชรถ นางอยู่บนนั้น ท่ามกลางเวหา ลอยส่องขึ้นไป ฯ”

(ประมินทร์ ศรีรัตน์, 2563: ไม่มีเลขหน้า)

การใช้อำนาจไฟในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ หากเป็นผู้บริสุทธิ์จริงไฟที่ว่าร้อนก็ไม่อาจทำอะไรได้เลย ส่วนผู้ที่กระทำผิดจริงก็จะถูกไฟเผาจนมอดไหม้ในกองไฟ เมื่อนางจันทร์เทวีผ่านพิธีการพิสูจน์ความบริสุทธิ์แล้วผู้นางจึงพ้นมลทิน พิธีการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ด้วยการลุยไฟสันนิษฐานว่าเขมรคงรับมาจากวัฒนธรรมอินเดีย เพราะปรากฏภาพสลักหน้าบันรูปนางสีดาลุยไฟที่ปราสาทบันทายสําหรซึ่งมีที่มาจากเรื่องรามเกียรติ์ โดยมีเนื้อหาที่ปรากฏในเรื่องในครั้งที่พระรามฆ่าทศกัณฐ์ตายแล้ว พิเภกนำบุษบกไปรับนางสีดาเข้ามาเฝ้าพระราม เมื่อถึงที่ประทับนางสีดาเกิดความไม่สบายใจกลัวว่าพระรามจะเคลือบแคลงใจ เนื่องจากนางถูกลักพาตัวไปอยู่ยี่สิบปีเป็นเวลานานจึงขอลุยไฟพิสูจน์ความบริสุทธิ์ โดยเรียกหมู่เทพยดามาเป็นพยานว่ามีได้มีอะไรกับทศกัณฐ์ พระรามให้หนุมานไปหากองไฟแล้วแผลงศรเกิดเป็นไฟ นางสีดาเดินลุยเข้าไปในกองไฟแต่มีได้เป็นอันตรราย พระรามจึงเชื่อในความบริสุทธิ์ของนางสีดา (สรศักดิ์ จันทรวิวัฒน์กุล, 2551: 175) หากเปรียบเทียบระหว่างนางจันทร์เทวีกับนางสีดามีความคล้ายคลึงกันมาก โดยที่ตัวละครทั้งสองต่างต้องการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนและทั้งสองคนก็พ้นจากมลทิน

พุทธทาสภิกขุ (2552: 4) กล่าวว่า ดอกบัว ถือว่าเป็นดอกไม้ศักดิ์สิทธิ์ของทุกศาสนาและทุก ลัทธิอยู่ก่อนแล้ว ดังปรากฏให้เห็นเทพเจ้าและ ศาสดาของหลายๆ ศาสนาประทับอยู่บนดอกบัว ในทางพุทธศาสนา เรามักเห็นภาพตอนเจ้าชาย สิทธัตถะประสูติออกมาและเดินได้ 7 ก้าว โดยมีดอกบัวมารองพระบาทไว้ ในตอนที่ตรัสรู้เป็น พระพุทธเจ้าแล้ว มักจะปรากฏให้เห็นภาพประทับ บนดอกบัว แสดงให้เห็นว่าบุญญาธิการเท่านั้น ถึง จะมีโอกาสประทับบนดอกบัวได้ นอกจากนี้แล้ว ดอกบัวยังเป็นสัญลักษณ์แห่งปัญญาการรู้แจ้งอีก ด้วย การที่นางจันท์เทวี ขอพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ของตนด้วยการลุยไฟ แล้วมีดอกบัวมารองรับไว้ ทำให้ทุกคนได้ประจักษ์ว่านางบริสุทธิ์และไร้ มนทิล

2.3 น้าอมฤต

น้าอมฤตจะพบเฉพาะในวรรณคดีเรื่อง ขงจ้งซังฉบับภาษาเขมรเท่านั้น ไม่พบใน วรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยแต่อย่างใด น้าอมฤตคือน้ำทิพย์วิเศษสามารถทำให้ผู้ดื่มเป็น ออมตะหรือสามารถชุบชีวิตคนให้ฟื้นขึ้นมาได้ น้า อมฤตมีที่มาจากการทำพิธีกรรมเกษียรสมุทร โดย เอาเขามันทะเลเป็นไม้กวน โดยจับลำตัวนาคฝ่าย ละข้าง และไปชักชวนเหล่าอสูรมาช่วยกวนโดย จับลำตัวนาคฝ่ายละข้าง และตกลงกันว่าหากได้ น้าอมฤตแล้วจะแบ่งกันคนละครึ่ง พระวิษณุแปลง กายเป็นนางโมหิณีผู้เลอโฉม ล่อลวงอสูรไปอีกทาง หนึ่ง ฝ่ายเวทคาก็ฉวยโอกาสตีมน้าอมฤต ทำให้มี ชีวิตเป็นอมตะ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2555: 108-110) ในวรรณคดีเรื่องขงจ้งซังฉบับภาษาเขมร กล่าว ว่าเมื่อพระขงจ้งซัง นางจนา และนางจันท์เทวี ได้พบกันเป็นครั้งแรกก็ดีใจมากถึงกับทำให้ทั้งสาม พระองค์ถึงแก่ความตาย ทำให้ร้อนถึงพระอินทร์ ต้องนำน้าอมฤตมาจากสวรรค์เพื่อนำมาชุบ ชีวิตทั้งสามพระองค์ให้ฟื้นคืนชีพ ดังว่า“เมื่อนั้น

พระอินทรา ทรงกรุณาในครานั้น

เอาน้ำกฤษีมา ล้วนน้ำคั้นชะห่อม สดใส ฯ

เมื่อท่านเหาะลงมา แล้วท่านเอาน้ำ สวรรค์ใส จากสถานสวรรค์าลัย ลงมานั่งบน ปราสาท ฯ

ล้วนแต่แก้วรจนา งามโสภาสว่างเลื่อม พรายหลั่งน้ำลงเป็นอาทิ ตกไปยังองค์กษัตรา ฯ

แล้วจึงรู้สมประดี กษัตริย์ทั้งสามกาลนั้น หนา รอดพระชนม์พลัน ตั้งแต่ต้นมาแล ฯ”

(ประมินทร์ ศรีรัตน์, 2563: ไม่มีเลขหน้า)

พระอินทร์ เป็นตัวแทนของความเป็น ธรรม คอยช่วยเหลือพระโพธิสัตว์เพื่อให้บรรลุ พระโพธิญาณ ดังปรากฏในวรรณคดีชาดกหลาย เรื่อง เช่น พระเวสสันดรชาดก สุวณณสังขชาดก เป็นต้น (ลัดดา ปานุทัย, 2520: 134) พระอินทร์ ได้ใช้น้าอมฤตในการชุบชีวิตตัวละครในเรื่องให้ฟื้น คืนชีพได้นั้น ถือว่าเป็นการช่วยเหลือพระโพธิสัตว์ ให้มีชีวิตอยู่เพื่อบำเพ็ญบารมีต่อ นอกจากนี้ยัง สะท้อนให้เห็นลักษณะความเชื่อทางพุทธศาสนา เกี่ยวกับสังสารวัฏ หมายถึงการเวียนว่ายตายเกิด โดยไม่มีสิ้นสุด จนกว่าหลุดพ้นเข้าสู่พระนิพพาน ในคัมภีร์มลินทปปัญหา ปรากฏให้เห็นการปุจฉา- วิสัชนา ว่าด้วยการตายแล้วเกิดใหม่ (ว.วิชิตเมธี, 2555: 15-16) ว่าเหมือนชาวสวนผู้หนึ่งปลูกต้น มะม่วงไว้ ครั้นเกิดผลก็เก็บมารับประทาน เสร็จ แล้วเอาเมล็ดมะม่วงนั้นเพาะปลูกต่อไป ถึงคราว เกิดผลอีก ก็เก็บมารับประทาน แล้วปลูกใหม่ ต่อๆ ไปอีก สังสารวัฏก็มีอาการหมุนเวียนเช่น นั้นเหมือนกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบอนุภาคของ วิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับ

ภาษาไทยกับวรรณคดีเรื่องขของสังข์ฉบับภาษาไทย เขมร พบว่าอนุภาคของวิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับเรื่องขของสังข์ฉบับภาษาไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) อนุภาคของวิเศษที่มีเหมือนกันในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับวรรณคดีเรื่องขของสังข์ฉบับภาษาไทย ได้แก่ หอยสังข์ รูปเงาะ เกือกแก้ว ไม้เท้า บ่อเงินบ่อทอง (สระโบกขรณี) และสำเภาทอง โดยในวรรณคดีเรื่องขของสังข์ฉบับภาษาไทยได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับอนุภาคของวิเศษแต่ละอย่างมากกว่าในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทย 2) อนุภาคของวิเศษที่มีเฉพาะในวรรณคดีเรื่องขของสังข์ฉบับภาษาไทยเท่านั้น โดยไม่พบในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยแต่อย่างใด ได้แก่ ต้นไทร ดอกบัวทอง และน้ำอมฤต ประเทศกัมพูชาก่อนที่จะยอมรับนับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลัก ก่อนหน้านั้นได้นับถือลัทธิดั้งเดิมและศาสนาพราหมณ์มาก่อน จึงทำให้อนุภาคของวิเศษที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องขของสังข์ฉบับภาษาไทยมีมากกว่าในวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทย เช่น ต้นไทร เป็นคติความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับเรื่องผี ดอกบัว เป็นคติความเชื่อทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญญาและความบริสุทธิ์ น้ำอมฤตเป็นคติความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ ถึงแม้ว่าวรรณคดีทั้งสองฉบับจะมีที่มาจากที่เดียวกัน คือ มาจากสุวัณณสังข์ชาดก

ซึ่งแต่งโดยภิกษุชาวล้านนา แต่เมื่อนำไปแต่งเป็นภาษาประจำชาติของตน ทำให้มีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันออกไปตามลักษณะวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละชาติ อนุภาคของวิเศษของวรรณคดีทั้งสองฉบับมีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ ซึ่งทำให้เกิดการจดจำและเล่าสืบทอดต่อกันไป มีความน่าสนใจแก่ผู้อ่านทุกยุคทุกสมัย สังเกตได้จากวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยได้รับความนิยมมากถึงกับมีการดัดแปลงเป็นละครเพื่อออกอากาศทางโทรทัศน์ ใช้ในการแสดงต่างๆ รวมไปถึงมีการบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนอีกด้วย ส่วนในประเทศกัมพูชาก็ให้ความสำคัญกับวรรณคดีเรื่องขของสังข์ฉบับภาษาไทยเช่นกัน เพราะมีการบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนเพื่อจะได้รู้คติวรรณคดีเขมร ถึงแม้ว่าวรรณคดีเรื่องสังข์ทองฉบับภาษาไทยกับเรื่องขของสังข์ฉบับภาษาไทยจะมีที่มาจากที่เดียวกัน แต่อุภาคของวิเศษที่พบมีทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ทั้งนี้เกิดมาจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศที่แตกต่างกันออกไปนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ศิราพร ณ กลาง (2557: 40-41) กล่าวว่าอนุภาคเป็นหน่วยย่อยในนิทานที่ได้รับ การสืบทอดและดำรงอยู่ในสังคมหนึ่งๆ และเหตุที่ได้รับสืบทอดก็เพราะมีความ “ไม่ธรรมดา” มีความน่าสนใจทางความคิดและจินตนาการนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- ชวลิต วิทยานนท์ และคณะ. (2557). *สังข์ ธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์*. กรุงเทพฯ.
 นิยะดา เหล่าสุนทร. (2558). *ปัญญาชาดก: ประวัติและความสัมพันธ์ที่มีต่อ วรรณกรรมร้อยกรองของไทย*. กรุงเทพฯ: ลายไทย.
 ประมินทร์ ศรีวิรัตน์. (2563). *เรื่องขของสังข์*. แปลจาก ฤๅษยงษ์, ฤๅษยงษ์. ฤๅษยงษ์ (1961). มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. (2545). *บทละครนอก*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
 พรพรรณ ธารานุมาศ. (2524). *วรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ ครบรอบ 200 ปี*. กรุงเทพฯ: เรื่องศิลป์.

- พุทธทาสภิกขุ. (2552). *ภาพพุทธประวัติหินสลัก ชุดแรกที่สุดในโลก น่าสนใจและมีค่าที่สุดในโลก*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สถาบันลือธรรม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2551). *สังข์ทอง*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- ลัดดา ปานุทัย. (2520). *วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย*. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ว.วชิรเมธี. (2555). *รู้ก่อนตายไม่เสียดายชาติเกิด*. พิมพ์ครั้งที่ 19. นนทบุรี: ปราน.
- ศานติ ภัคดีคำ. (2550). *ความสัมพันธ์วรรณคดีไทยเขมร*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ศิราพร ณ ถกลาง. (2557). *ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท ตั้งทวี. (2527). *วรรณคดีและวรรณกรรมศาสนา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สายธาร ทิมทัย. (2561). *การศึกษาบทบาทผู้หญิงและผู้ชายในนิทานเขมร*. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรีย์ มีผลกิจ. (2557). *ภาพเล่าพระพุทธประวัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: คอมฟอร์ม จำกัด.
- อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. (2555). *ทิพยนัยจากปราสาทหิน*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

ลักษณะทางภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Language characteristics and tactics of naming Facebook accounts of Mahasarakham University students

เดือนจิต บุรณะ¹, เพ็ญประภา สิงห์สวัสดิ์²
Tueanjit Burana¹, Penprapa Singsawat²

Received: 30 March 2020

Revised: 5 June 2020

Accepted: 16 September 2020

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางภาษา และกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้ เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสารประกอบการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามจำนวน 400 ชื่อ แบ่งเป็นเพศชาย 200 ชื่อ และเพศหญิง 200 ชื่อ

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางภาษาที่ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก ด้านจำนวนพยางค์พบตั้งแต่จำนวนพยางค์ 1-11 พยางค์ พบมากที่สุดคือจำนวน 5 พยางค์ ด้านตัวอักษรที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กพบตัวอักษร 2 ภาษา ได้แก่ ตัวอักษรภาษาไทย และตัวอักษรภาษาอังกฤษ พบมากที่สุดคือ ตัวอักษรภาษาอังกฤษ ด้านการใช้เครื่องหมายวรรคตอน พบการใช้เครื่องหมายวรรคตอนทั้งหมด 3 ชนิด ได้แก่ เครื่องหมายอัฒประกาศเดี่ยว เครื่องหมายมหัพภาค และเครื่องหมายยัติภังค์ พบมากที่สุดคือ เครื่องหมายอัฒประกาศเดี่ยว ผลการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก ด้านวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก พบวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กวิธีทางความหมาย 6 วงความหมาย ได้แก่ ชื่อ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต อักษร ลักษณะ และอื่นๆ พบมากที่สุดคือ วิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กในวงความหมายชื่อ ด้านโครงสร้างที่ใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก พบโครงสร้าง 2 แบบ ได้แก่ โครงสร้างแบบเดี่ยว และโครงสร้างแบบประสม พบมากที่สุดคือ โครงสร้างแบบเดี่ยว จากการศึกษาทำให้เห็นปรากฏการณ์การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามว่ามีแนวโน้มในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กเพื่อให้ชื่อมีความโดดเด่นจากชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กทั่วไป และเป็นชื่อที่สามารถแสดงความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคล

คำสำคัญ: ลักษณะทางภาษา, กลวิธีการตั้งชื่อ, บัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก, นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Bachelor Degree student, Thai Language, Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

² Lecturer, Thai Language, Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

Abstract

The purpose of this article is to study the characteristics of the language and the tactics of naming Facebook user accounts of Mahasarakham University students by using a research methodology, the document together with the data storage from the questionnaires. The study selected 400 names of Mahasarakham University students' username, divided into 200 males and 200 females.

The study indicated that Language characteristics in naming a Facebook user account used 1-11 syllables. The most common was the 5 syllables. The alphabets used to name user accounts on Facebook were from two languages, Thai and English. The most common use of punctuation marks was in English where three types of punctuation were used, including single quotation marks, period, and hyphen. The most common was a single quotation mark. The results of the strategy for naming user accounts on Facebook revealed 6 ways based on the names of living things, non-living things, symptoms, characteristics and etc. The most common was how to name Facebook account in the name meaning the structure used to name the user account on Facebook found 2 types of structure which are single structure and mixed structure the most common are single structures. The study shows that for students at Mahasarakham University students the naming of accounts is likely to be outstanding and particular. Generally the account name is a name that shows the identity of the person.

Keywords: language characteristics, naming strategies, Facebook user accounts, Mahasarakham University students

บทนำ

ในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตมนุษย์การติดต่อสื่อสารสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีอินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร การเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาร์ทโฟนและผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ทโฟน ส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียและที่ได้รับความนิยมทั่วโลกยังคงเป็นเฟซบุ๊กประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้เวลาต่อวันอยู่กับอินเทอร์เน็ตมากที่สุดในโลก โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9 ชั่วโมง 38 นาทีต่อวัน โซเชียลมีเดียที่คนไทยนิยมมากที่สุดคือเฟซบุ๊ก ยอดผู้ใช้งานอยู่ที่ 51 ล้าน

คน (สถิติผู้ใช้ดิจิทัลทั่วโลกไทยเสพติดเน็ตมากสุดในโลก กรุงเทพมหานครเมืองผู้ใช้ Facebook สูงสุด, [ออนไลน์]. 2561)

เฟซบุ๊กยังเป็นมากกว่าเว็บไซต์เครือข่ายสังคมที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันระหว่างเพื่อนกลายเป็นเครื่องมือทางธุรกิจการค้า เผยแพร่ข่าวสารหรือแม้กระทั่งใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง เพราะเฟซบุ๊กคือเครื่องมือสื่อสารใน “โลกเสมือน” ที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์และผลกระทบต่างๆ มากมายในโลกแห่งความเป็นจริง โดยมีเหล่าผู้ใช้งานเฟซบุ๊กเป็นตัวขับเคลื่อน (พิชชาธิย์ เกษน้ำใส, 2557 อ้างอิงจาก เพ็ญประภา พวงประโคน, 2554)

การระบุตัวตนของผู้ใช้งานเฟซบุ๊กนั้นมักจะใช้ชื่อเฟซบุ๊กที่เป็นชื่อจริงและชื่อสมมุติ คำว่า “ชื่อ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า คำที่ตั้งขึ้นสำหรับเรียกคน สัตว์ สถานที่และสิ่งของโดยทั่วๆ ไปหรือโดยเฉพาะเจาะจง ดังเช่น ชุตินา บุญอยู่ (2549: 1) กล่าวไว้ว่า การตั้งชื่อเป็นวัฒนธรรมการใช้ภาษาของมนุษย์อย่างหนึ่ง เนื่องจากชื่อเป็นเครื่องมือสื่อความคิด แสดงลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้นๆ ทำให้คนเรียกขานกันได้ถูกต้อง และสื่อความหมายได้ตรงกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ชื่อจึงเป็นสัญลักษณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยผู้ใช้ภาษาหรือคนในสังคม

การตั้งชื่อมีความสำคัญมากสำหรับมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา เนื่องจากเป็นสิ่งจำแนกมนุษย์แต่ละคนออกจากกัน ทศนคติและค่านิยมของคนในสังคมเป็นสิ่งสำคัญมากในการตั้งชื่อของคนในแต่ละวัฒนธรรม (ชัยพิมล เทพไกรวัล, 2560 อ้างอิงจาก นันทนา รณเกียรติ, 2556)

ดังนั้นการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กคือ การจำแนกผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแต่ละคนออกจากกันเป็นที่น่าสังเกตว่า การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามไม่เพียงแต่นำชื่อจริงมาตั้งเป็นชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กเท่านั้น แต่จะเป็นชื่อที่ตั้งขึ้นใหม่เพื่อให้ชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กมีความโดดเด่นจากชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กทั่วไป และเป็นชื่อที่สามารถแสดงความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคล

จากการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กยังมีผู้ศึกษาน้อย ผู้ศึกษาจึงสนใจจะศึกษาการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังเช่น การสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของประเทศไทย (2561) พบว่ามีผู้ใช้งานเฟซบุ๊กในประเทศไทยช่วงอายุที่ใช้งานมากที่สุดคือ อายุระหว่าง 18-24 ปี เป็นช่วงอายุของนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งมหาวิทยาลัย

มหาสารคามเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในด้านต่างๆ อีกทั้งยังติดอันดับ Top 10 ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และยังติดอันดับที่ 766 ของโลก จากผลการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, [ออนไลน์]. 2563) ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางภาษา และกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาลักษณะทางภาษา และกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางภาษา และกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาลักษณะทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ศึกษาใช้แนวคิดของ ลัดดาวัลย์ ตรีเมฆ (2541: 442-458) และชัยพิมล เทพไกรวัล (2560: 45-47) ซึ่งผู้ศึกษานำมาปรับใช้ตามความเหมาะสม

2. การศึกษาวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ศึกษาใช้แนวคิดของ ธีรณัฐรัตน์ กิรติวินทกร (2549: 90-92)

วิธีการดำเนินการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร วิทยานิพนธ์ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดหัวข้อ กำหนดข้อมูล และแนวทางในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการดำเนินการศึกษา

1. การกำหนดขอบเขตด้านประชากร คือนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้คือ ชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 400 ชื่อ แบ่งเป็นเพศชาย 200 ชื่อ และแบ่งเป็นเพศหญิง 200 ชื่อ

2. การสร้างแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เฟซบุ๊ก และข้อมูลเกี่ยวกับชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม

4. วิธีการเก็บและการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาแจกแบบสอบถามด้วยตัวเองโดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญในการเลือกผู้ตอบแบบสอบถามตามสถานที่ต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เช่น โรงอาหารกลางมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โรงอาหารประจำคณะ ลานอเนกประสงค์ อาคารเรียนรวม ฯลฯ เพื่อให้มีความหลากหลายของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยไม่เจาะจงคณะใดคณะหนึ่ง แต่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามจากทุกคณะโดยเฉลี่ยคณะละ 20 ชื่อขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ตอบแบบสอบถามโดยตรงครบถ้วนสมบูรณ์จากจำนวนทั้งหมด 470 ชื่อ เหลือจำนวน 400 ชื่อ แบ่งเป็นเพศชาย 200 ชื่อ และแบ่งเป็นเพศหญิง 200 ชื่อ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ได้แก่ จำนวนพยางค์ และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตามกรอบแนวคิดของ ธัญพิมล เทพไกรวัล ตัวอักษรที่นำมาตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก ตามกรอบแนวคิดของ ลัดดาวัลย์ คีรีเมฆ ส่วนการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามกรอบแนวคิดของ ธัญญรัตน์ กীরดีวินทกร

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ ผู้ศึกษาสรุปผลนำเสนอการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์และเปรียบเทียบในรูปแบบตาราง สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

การศึกษาลักษณะทางภาษา และกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การศึกษาลักษณะทางภาษาในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีดังนี้

1.1 จำนวนพยางค์

ผลการศึกษานับจำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายทั้งหมด 200 ชื่อ พบจำนวนพยางค์ตั้งแต่ 1- 11 พยางค์ จำนวนพยางค์ที่พบมากที่สุดคือ จำนวนพยางค์ 5 พยางค์ รองลงมาคือ จำนวน 6 พยางค์ รองลงมาคือ จำนวน 4 พยางค์ และจำนวนพยางค์ที่พบน้อยที่สุดคือ จำนวน 1 และ 11 พยางค์ พบจำนวน 1 ชื่อ จากการศึกษารั้งนี้ไม่ปรากฏชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีจำนวนพยางค์ 10 พยางค์

ผลการศึกษานับจำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศหญิงทั้งหมด 200 ชื่อ พบจำนวนพยางค์ตั้งแต่ 1-10 พยางค์ จำนวนพยางค์ที่พบ

มากที่สุดคือ จำนวนพยางค์ 5 พยางค์ รองลงมาคือ จำนวน 6 พยางค์ รองลงมาคือ จำนวน 4 พยางค์ และจำนวนพยางค์ที่พบน้อยที่สุดคือ จำนวน 10 พยางค์

การศึกษาการเปรียบเทียบจำนวนพยางค์ที่นำมาตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายกับเพศหญิงจำนวนทั้งหมด 400 ชื่อ แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวน 200 ชื่อ เท่ากัน พบจำนวนพยางค์ที่มากที่สุดเหมือนกันคือ จำนวน 5 พยางค์ ซึ่งพบมากที่สุด ในเพศชายพบจำนวน 55 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 27.5 ในเพศหญิงพบจำนวน 44 ชื่อ

คิดเป็นร้อยละ 22 และจำนวนพยางค์ที่พบน้อยที่สุดคือ จำนวน 11 พยางค์ ซึ่งพบเฉพาะในเพศชายจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.5 จากการศึกษาในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กเพศชายไม่พบจำนวนพยางค์ 10 พยางค์ และในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กเพศหญิงไม่ปรากฏจำนวนพยางค์ 11 พยางค์ จากผลการศึกษาคือการเปรียบเทียบจำนวนพยางค์ที่นำมาตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายกับเพศหญิงแสดงให้เห็นว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความนิยมตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีขนาดไม่ยาวและไม่สั้นมากเกินไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบจำนวนพยางค์

จำนวนพยางค์	เพศชาย		เพศหญิง		ผลรวม	
	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ
1 พยางค์	1	0.5	4	2	5	1.25
2 พยางค์	30	15	28	14	58	14.5
3 พยางค์	16	8	16	8	32	8
4 พยางค์	33	16.5	37	18.5	70	17.5
5 พยางค์	55	27.5	44	22	99	24.75
6 พยางค์	44	22	38	19	82	20.5
7 พยางค์	13	6.5	20	10	33	8.25
8 พยางค์	3	1.5	8	4	11	2.75
9 พยางค์	4	2	3	1.5	7	1.75
10 พยางค์	-	-	2	1	2	0.5
11 พยางค์	1	0.5	-	-	1	0.25
รวม	200	100	200	100	400	100

1.2 ตัวอักษรที่นำมาตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก

ผลการศึกษาคือการเปรียบเทียบตัวอักษรที่นำมาตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิต

มหาวิทยาลัยมหาสารคามระหว่างเพศชายกับเพศหญิงทั้งหมดจำนวน 400 ชื่อ แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวน 200 ชื่อ เท่ากัน พบตัวอักษรที่นำมาตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก 2 ภาษา ได้แก่ ตัว

อักษรภาษาไทย และตัวอักษรภาษาอังกฤษ พบ
ตัวอักษรภาษาอังกฤษมากที่สุด ซึ่งพบมากที่สุด
ในเพศหญิงจำนวน 131 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 65.5
ในเพศชายพบจำนวน 130 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 65

25 รองลงมาคือ ตัวอักษรภาษาไทย พบมากที่สุด
ในเพศชายจำนวน 70 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35
ในเพศหญิงพบจำนวน 69 คิดเป็นร้อยละ 34.5
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบตัวอักษรที่นำมาตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก

ตัวอักษรที่นำมาตั้งชื่อ บัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ
ตัวอักษรภาษาไทย	70	35	69	34.5	139	34.75
ตัวอักษรภาษาอังกฤษ	130	65	131	65.5	261	65.25
รวม	200	100	200	100	400	100

ตัวอย่าง

1. ตัวอักษรภาษาไทย เช่น กระต่าย,
อ๊อเมย์ ดั้งตอง, ไอ้ทะเลแสนงามฟ้าสีครามสดใส,
กล้วยสุลี อินทร์ประโคน, แพน'ต้า กระป่อง'งง,
ซอฟต์ ดริงค์, ดนัย ปัจจัย เป็นต้น

2. ตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น Apirak
Sabangban, Benz Chaiyasit, Lee Ma Toom,
Mon Nattawut Phoseeda, Chotika Chotika,
Natcha aun aun เป็นต้น

1.3 การใช้เครื่องหมายวรรคตอน

ผลการศึกษาการใช้เครื่องหมายวรรค
ตอนที่ใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายทั้งหมด 200 ชื่อ
พบว่า มีชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีการใช้เครื่องหมาย
วรรคตอน 16 ชื่อ พบการใช้เครื่องหมายวรรคตอน
2 ชนิด ได้แก่ เครื่องหมายอัฒภาคเดี่ยว และ
เครื่องหมายมหัพภาค

ผลการศึกษาการใช้เครื่องหมาย
วรรคตอนที่ใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก
ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศหญิง
ทั้งหมด 200 ชื่อ พบว่า มีชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่
มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอน 25 ชื่อ พบการใช้
เครื่องหมายวรรคตอน 3 ชนิด ได้แก่ เครื่องหมาย
อัฒภาคเดี่ยว เครื่องหมายมหัพภาค และ
เครื่องหมายยัติภังค์

การศึกษาการใช้เครื่องหมายวรรค
ตอนที่นำมาตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายกับเพศหญิง
ทั้งหมดจำนวน 400 ชื่อ พบการใช้เครื่องหมาย
วรรคตอนที่นำมาตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กจำนวน
41 ชื่อ พบการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่นิยม
มากที่สุดคือ เครื่องหมายอัฒภาคเดี่ยว รอง
ลงมาคือ เครื่องหมายมหัพภาค และเครื่องหมาย
วรรคตอนที่พบน้อยที่สุดคือ เครื่องหมายยัติภังค์
ซึ่งพบเฉพาะในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก
เพศหญิงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการใช้เครื่องหมายวรรคตอน

การใช้เครื่องหมายวรรคตอน	เพศชาย		เพศหญิง		ผลรวม	
	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ
เครื่องหมายอัฒภาคเดี่ยว	12	75	15	60	27	65.85
เครื่องหมายมหัพภาค	4	25	4	16	8	19.51
เครื่องหมายวรรคตอนอื่นๆ	-	-	6	24	6	14.64
รวม	16	100	25	100	41	100

ตัวอย่าง

1. การใช้เครื่องหมายอัฒภาคเดี่ยว เช่น กาโตะ' กาโตะ, เกม'ส, เก่า'หรรออ, เขต'ฟ้า, นน'ไหน'นน, BookBig' pijarin, Humz'f Chainarong Caron และM'Mek Khomsan เป็นต้น

2. การใช้เครื่องหมายมหัพภาค เช่น จี'เปาะ'น้อย อ.พลวัฒน์'ยม, อานนท์'จ., อ้าย'ตรี'ม., Num T. Wongsathong เป็นต้น

3. การใช้เครื่องหมายยัติภังค์ เช่น Bo Nuttha-Saeng, Jintana U-thala, Kamonlaya Fe-rn, On-uma Onny, Pitchanya Julla-arpha, Supapich Thong-ek เป็นต้น

2. กลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีดังนี้

2.1 วิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การตั้งชื่อทั่วไป คนไทยจะให้ความสำคัญกับความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อที่สามารถสะท้อนความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติบางประการ อย่างไรก็ตาม วิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีวิธีการเฉพาะในการตั้งชื่อ ซึ่งต่างจากการตั้งชื่อทั่วไป จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาพบว่าผู้ใช้จะตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กด้วยวิธีการทางความหมาย ซึ่งความหมายของชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามลักษณะสำคัญทางความหมาย

ของชื่อ นอกจากนี้ จากแบบสอบถามผู้ศึกษายังพบข้อมูลอื่นๆ ที่นอกเหนือจากวิธีการทางความหมาย คือ เป็นการตั้งชื่อที่เกิดจากความชอบ หรือข้อกำหนดบางประการของเว็บไซต์เฟซบุ๊ก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายกับเพศหญิง จำนวน 400 ชื่อ พบว่าชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กสามารถจัดกลุ่มความหมายของชื่อได้เป็น 6 วงความหมาย ดังนี้

2.1.1 ชื่อ หมายถึง คำที่ตั้งขึ้นสำหรับเรียกคน สัตว์ สถานที่ และสิ่งของโดยทั่วๆ ไปหรือโดยเฉพาะเจาะจง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

ผู้ศึกษาพบว่ารูปภาษาที่จัดอยู่ในวงความหมายประเภทนี้มีรูปแบบแตกต่างกัน อาจเป็นชื่อจริง, ชื่อสกุล, ชื่อเล่น, ชื่อจริงแบบเต็มหรือแบบย่อ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบต่างๆ ของวงความหมายประเภทชื่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1.1.1 ชื่อจริง หมายถึง ชื่อของบุคคลที่ใช้เป็นทางการ ปรากฏอยู่ในทะเบียนสำมะโนครัว เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) แบ่งออกเป็น ชื่อจริงแบบเต็ม และชื่อจริงแบบย่อ ได้แก่

ตัวอย่าง

นัส ธิ

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กวงความหมายชื่อ ได้แก่ ชื่อจริงแบบย่อ

มาจากชื่อจริงแบบย่อของผู้ใช้งานเฟซบุ๊ก คือ นัส
ธิ (นัสธิดาวรรณ) เป็นการตั้งชื่อจากชื่อจริงโดยใช้
สองคำแรก

2.1.1.2 ชื่อสกุล หมายถึง
ชื่อประจำวงศ์สกุลซึ่งสืบเนื่องจากบิดาถึง
บุตร หรือซึ่งได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนเป็น
ทางการแล้ว หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นามสกุล
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) แบ่งออกเป็น ชื่อสกุล
แบบเต็ม และชื่อสกุลแบบย่อ ได้แก่

ตัวอย่าง

Apirak Sabangban

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญชี
ผู้ใช้เฟซบุ๊กวงความหมายชื่อ ได้แก่ ชื่อสกุลแบบ
เต็ม ที่มีโครงสร้างแบบเดี่ยว มาจากชื่อจริงแบบ
เต็ม + ชื่อสกุลแบบเต็มของผู้ใช้งานเฟซบุ๊ก คือ
Apirak Sabangban (อภิรักษ์ แสบงบาล) โดย
Sabangban มาจากชื่อจริงแบบเต็มคือ แสบงบาล

2.1.1.3 ชื่อเล่น หมายถึง ชื่อ
ของบุคคลที่ใช้กันในหมู่ญาติหรือผู้ใกล้ชิด ชื่อที่
ตั้งตั้งแต่เด็ก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) แบ่งออก
เป็น ชื่อเล่นแบบเต็ม และชื่อเล่นแบบย่อ ได้แก่

ตัวอย่าง

WA YO

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญชี
ผู้ใช้เฟซบุ๊กวงความหมายชื่อ ได้แก่ ชื่อเล่นแบบ
เต็ม มาจากชื่อเล่นแบบเต็มของผู้ใช้งานเฟซบุ๊ก
คือ WA YO (วาโย)

2.1.1.4 ชื่อสมมติ หมายถึง ชื่อที่
ผู้แต่งหรือสมมติขึ้นเพื่อใช้แทนตัวเอง ไม่ใช่ชื่อ
จริงหรือชื่อเล่นของผู้ใช้ และไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ
กับบุคคลอื่น (ธัญญรัตน์ กิริติวินทกร, 2549: 32)

ตัวอย่าง

เจ้ม ช้า

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญชี
ผู้ใช้เฟซบุ๊กวงความหมายชื่อ ได้แก่ ชื่อสมมติ มา
จากชื่อสมมติของผู้ใช้งานเฟซบุ๊กคือ เจ้ม ช้า ซึ่ง
จากแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามอธิบายว่า
เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นเพื่อไม่ต้องการบอชื่อจริงของตน

2.1.1.5 ชื่ออื่น หมายถึง ชื่อของ
บุคคล สัตว์เลี้ยง สิ่งของ สถานที่ หรืออื่นๆ ที่ผู้ใช้
นำมาตั้งเป็นชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก และชื่อที่นำมา
ตั้งนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับตัวผู้ใช้เฟซบุ๊กในด้าน
ใดด้านหนึ่ง (ธัญญรัตน์ กิริติวินทกร, 2549: 33)

ตัวอย่าง

ปี โป้

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญชี
ผู้ใช้เฟซบุ๊กวงความหมายชื่อ ได้แก่ ชื่ออื่น มา
จากชื่ออื่นของผู้ใช้งานเฟซบุ๊กคือ ปี โป้ ซึ่งจาก
แบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามอธิบายว่าเป็น
ขนมที่ชอบกินในวัยเด็ก

2.1.2 สิ่งมีชีวิต หมายถึง คำที่ใช้แทน
นามที่มีชีวิตทั่วไป (ธัญญรัตน์ กิริติวินทกร, 2549:
35 อ้างอิงจาก ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) เช่น คน,
สัตว์ เป็นต้น

ตัวอย่าง

ปลาโลมา กองทอง

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้
เฟซบุ๊กวงความหมายสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ปลาโลมา
หมายถึง ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม มีหลายชนิด มี
ลำตัวใหญ่ บางชนิดปลายจะงอยปากยื่นแหลม
บางชนิดหัวกลมมน มีฟัน หางแบนเพื่อช่วยใน
การพยุ่น้ำ มักมีครีบหลัง 1 ครีบ หายใจด้วยปอด
อาศัยอยู่ในทะเล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่ง
มีลักษณะเหมือนเจ้าของชื่อผู้ใช้จึงนำมาตั้งเป็นชื่อ
บัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีโครงสร้างแบบประสมคือ สิ่งมี
ชีวิต + ชื่อจริงแบบเต็ม

2.1.3 สิ่งไม่มีชีวิต หมายถึง คำที่ใช้แทนนามที่ไม่มีชีวิตทั่วไป เช่น สิ่งของ, พืช, ผลไม้ เป็นต้น (ธัญญรัตน์ กิรติวินทร, 2549: 36 อ้างอิงจาก ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

ตัวอย่าง

ดอกไม้ริมทาง

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ดอกไม้ หมายถึง ส่วนหนึ่งของต้นไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งจากแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามอธิบายว่าชอบดอกไม้ตามริมถนน และอยากให้คนอื่นรู้จักจึงนำมาตั้งเป็นชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊ก

2.1.4 อาการ หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่หรือที่เป็นไป กิริยาท่าทาง ความรู้สึก เช่น พุด, คุย, รัก เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

ตัวอย่าง

ขำ ขำ

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กวงความหมายอาการ ได้แก่ ขำ ขำ ซึ่งจากแบบสอบถามผู้ใช้งานเฟซบุ๊กตั้งขึ้นเพื่อต้องการบอกว่าเป็นคนตลก

2.1.5 ลักษณะ หมายถึง เครื่องแสดงสิ่งหนึ่งให้เห็นว่าแตกต่างจากสิ่งหนึ่ง เช่น สวย, น่ารัก, เล็ก, ใหญ่ เป็นต้น (ธัญญรัตน์ กิรติวินทร, 2549: 38 อ้างอิงจาก ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

ตัวอย่าง

Smally Eyes

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กวงความหมายลักษณะ ได้แก่ Smally Eyes ซึ่งจากแบบสอบถามผู้ใช้งานเฟซบุ๊กตั้งขึ้น

เพื่อต้องการบอกเป็นคนตาเล็ก ซึ่งเป็นการบอกลักษณะของร่างกาย

2.1.6 อื่นๆ หมายถึง ชื่อบัญญัติผู้มีมืองค์ประกอบของชื่อที่แตกต่างไปจากวงความหมายชื่อ, สิ่งมีชีวิต, สิ่งไม่มีชีวิต, อาการ, ลักษณะ จะจัดอยู่วงความหมายอื่นๆ เช่น คำลงท้าย, คำนาม, คำสรรพนาม, คำภาษาอื่น เป็นต้น

ตัวอย่าง

Rainy Namfon

จากตัวอย่าง วิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กวงความหมายอื่นๆ ได้แก่ Rainy หมายถึง ฝน ซึ่งเป็นคำภาษาอื่นคือ ภาษาอังกฤษ ที่มีความหมายเหมือนชื่อเล่นของผู้ใช้จากแบบสอบถามผู้ใช้งานเฟซบุ๊กตั้งขึ้นเพื่อต้องการบอกชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กของตนให้มีความหลากหลายของภาษา ที่มีโครงสร้างแบบประสมคือ คำภาษาอื่น + ชื่อเล่นแบบเต็ม

ผลการศึกษาวิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายกับเพศหญิง พบว่าวิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กในวงความหมาย 6 กลุ่ม มีความถี่จำนวนทั้งหมด 754 ครั้ง สามารถเรียงลำดับจากมากที่สุดไปอย่างน้อยที่สุด ได้แก่ วิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กในวงความหมายชื่อพบจำนวน 697 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 92.44 รองลงมาคือ วิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กในวงความหมายอื่นๆ พบจำนวน 23 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.05 รองลงมาคือ วิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กในวงความหมายอาการและลักษณะพบจำนวน 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.33 รองลงมาคือ วิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กในวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิต พบจำนวน 7 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.93 พบน้อยที่สุดคือ วิธีการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กในวงความหมายสิ่งมีชีวิต พบจำนวน 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.66

จากผลการศึกษาผู้ศึกษามีข้อสังเกตว่า นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายและเพศหญิงมีความนิยมตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กโดยวิธีการทางความหมายในวงความหมายชื่อ ซึ่งไม่ใช่การนำเฉพาะชื่อจริง ชื่อเล่น หรือชื่อสกุลมาตั้งเป็นชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กเท่านั้น ยังมีการนำชื่ออื่น เช่น ชื่อขนมที่ชอบ ชื่อดารานักชอมาเป็นส่วนประกอบของชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กด้วย แสดงให้เห็นว่าการตั้งชื่อบัญญัติผู้ใช้มีความสร้างสรรค์ทางภาษาและความหมาย

2.2 โครงสร้างของชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการศึกษากการเปรียบเทียบโครงสร้างของชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายกับเพศหญิง ทั้งหมด 400 ชื่อ พบว่ามีโครงสร้างของชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊ก 2 แบบ ได้แก่ โครงสร้างแบบเดี่ยว และโครงสร้างแบบประสม ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

โครงสร้างแบบเดี่ยว หมายถึง ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ประกอบด้วยวงความหมายที่เหมือนกันเพียงวงความหมายเดียว ซึ่งอาจจะมีสัญลักษณ์ และอื่นๆ ประกอบอยู่ด้วย หรืออาจจะไม่มีก็ได้ (ธัญญรัตน์ กิริติวินทร, 2549: 44)

ตัวอย่าง

กัญ ลักษณ์ ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กเป็นโครงสร้างแบบเดี่ยว ที่มาจากชื่อจริงแบบเต็มคือ กัญลักษณ์

ชฎา ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กมีโครงสร้างชื่อแบบเดี่ยว ที่มาจากวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิตคือ ชฎา หมายถึง เครื่องสวมศีรษะ รูปคล้ายผ้าชี มียอดยาวเรียวแหลม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

Smally Eyes ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กเป็นโครงสร้างแบบเดี่ยว ที่มาจากวงความหมายลักษณะคือ Smally Eyes

Wittaya Prompukdee MED ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กมีโครงสร้างชื่อแบบเดี่ยว ที่มาจากชื่อจริงแบบเต็มคือ Wittaya (วิทยา) ตามด้วยชื่อสกุลแบบเต็มคือ Prompukdee (พรหมภักดี) และตามด้วยชื่ออื่นคือ MED (สาขาวิชาคณิตศาสตร์)

โครงสร้างแบบประสม หมายถึง ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ประกอบด้วยวงความหมายที่แตกต่างมากกว่า 1 วงความหมายขึ้นไป ซึ่งอาจจะมีสัญลักษณ์ และอื่นๆ ประกอบอยู่ด้วย หรืออาจจะไม่มีก็ได้ (ธัญญรัตน์ กิริติวินทร, 2549: 45)

ตัวอย่าง

อ่อมแ่อม แสนดี ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กเป็นโครงสร้างแบบประสม ที่มาจากชื่อเล่นแบบเต็มอ่อมแ่อม ลักษณะ คือ แสนดี

Sixth Man ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กมีโครงสร้างชื่อแบบประสม ที่มาจากวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิตคือ Sixth (เลขหก) ตามด้วยสิ่งมีชีวิตคือ Man (ผู้ชาย)

Minitiger Cerebrum Error ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กมีโครงสร้างชื่อแบบประสม ที่มาจากวงความหมายสิ่งมีชีวิตคือ Tiger (เสือ) ลักษณะคือ Mini แปลว่า เล็กๆ อาการคือ CerebrumError สมองเออเร่อ

Pea Amusing ชื่อบัญญัติผู้ใช้เฟซบุ๊กเป็นโครงสร้างแบบประสม ที่มาจากชื่อเล่นแบบเต็มคือ เป้ คำภาษาอื่นคือ Amusing (สิ่งมหัศจรรย์)

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการจำแนกโครงสร้างของชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โครงสร้างของชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กเพศชาย	โครงสร้างของชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กเพศหญิง
1. โครงสร้างแบบเดี่ยว 1.1 ชื่อ + Ø 1.2 ชื่อ + ชื่อ 1.3 ชื่อ + สัญลักษณ์ 1.4 ชื่อ + สัญลักษณ์ + ชื่อ 1.5 สิ่งไม่มีชีวิต + Ø 1.6 อักษร + Ø	1. โครงสร้างแบบเดี่ยว 1.1 ชื่อ + Ø 1.2 ชื่อ + ชื่อ 1.3 ชื่อ + สัญลักษณ์ 1.4 ชื่อ + สัญลักษณ์ + ชื่อ 1.5 สิ่งไม่มีชีวิต + Ø 1.6 อักษร + Ø 1.7 ลักษณะ + Ø
2. โครงสร้างแบบประสม 2.1 ชื่อ + [(สิ่งมีชีวิต) (สิ่งไม่มีชีวิต) (อักษร) (ลักษณะ) (อื่นๆ)] 2.2 สิ่งมีชีวิต + [(ลักษณะ) (อักษร)] 2.3 สิ่งไม่มีชีวิต + [(สิ่งมีชีวิต)] 2.4 อื่นๆ + [(ชื่อ)]	2. โครงสร้างแบบประสม 2.1 ชื่อ + [(สิ่งมีชีวิต) (อักษร) (ลักษณะ)] 2.2 สิ่งมีชีวิต + [(ชื่อ)] 2.3 สิ่งไม่มีชีวิต + [(ชื่อ)] 2.4 อักษร + [(ชื่อ)] 2.5 ลักษณะ + [(อื่นๆ)] 2.6 อื่นๆ + [(ชื่อ)]

ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างของชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายและเพศหญิง โครงสร้างที่พบมากที่สุดได้แก่โครงสร้างแบบเดี่ยว ซึ่งพบมากที่สุดในเพศชายจำนวน 179 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 89.5 ในเพศหญิง

พบจำนวน 177 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 88.5 รองลงมาคือ โครงสร้างแบบประสม ซึ่งพบมากที่สุดในเพศหญิงจำนวน 23 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.5 ในเพศชายพบจำนวน 21 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.5 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบโครงสร้างของชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โครงสร้างของบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก	เพศชาย		เพศหญิง		ผลรวม	
	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ	จำนวน (ชื่อ)	ร้อยละ
โครงสร้างแบบเดี่ยว	179	89.5	177	88.5	356	89
โครงสร้างแบบประสม	21	10.5	23	11.5	44	11
รวม	200	100	200	100	400	100

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาลักษณะทางภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. จากผลการศึกษาลักษณะทางภาษาในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพศชายกับเพศหญิง ได้แก่ จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก จำนวนพยางค์ที่มากที่สุด จำนวน 5 พยางค์ ผลการศึกษา

ครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัชญพิมล เทพไกรวัล (2560) ได้กล่าวถึงด้านจำนวนพยางค์ ในการตั้งชื่อเฟซบุ๊กของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายจังหวัดขอนแก่นมากที่สุดเหมือนกัน ผลการศึกษาจำนวนพยางค์ที่พบน้อยที่สุดคือ จำนวน 11 พยางค์ แสดงให้เห็นว่าการศึกษครั้งนี้ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามไม่นิยมตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีขนาดยาว อาจมีสาเหตุจาก ข้อกำหนดของเว็บไซต์เฟซบุ๊กที่จำกัดจำนวน ตัวอักษรไม่เกิน 90 ตัว

จากผลการศึกษาลักษณะทางภาษา การใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก จากการสังเกตของผู้ศึกษาพบว่ามีการใช้ เครื่องหมายวรรคตอนน้อยมาก ทั้งนี้อาจมีสาเหตุ มาจากข้อกำหนดของเว็บไซต์เฟซบุ๊กที่ในชื่อบัญชี ผู้ใช้จะต้องไม่มี สัญลักษณ์ ตัวเลข การใช้ตัวพิมพ์ ใหญ่ที่ผิดปกติ อักษรที่ซ้ำกัน หรือเครื่องหมาย วรรคตอน อักษรที่มาจากหลายภาษา คำนำหน้า ชื่อทุกประเภท ใช้คำหรือวลีแทนชื่อ (ชื่อแบบใดที่สามารถใช้ได้บน Facebook, [ออนไลน์]. 2562) จากผลการศึกษาการใช้เครื่องหมายวรรคตอนใน การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก พบว่าผลการศึกษา ต่างจากผลการศึกษาของรัชญพิมล เทพไกรวัล (2560) ได้กล่าวถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอนใน การตั้งชื่อเฟซบุ๊กของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลายจังหวัดขอนแก่นที่พบการใช้เครื่องหมาย วรรคตอน 2 ชนิด ได้แก่ เครื่องหมายอัฒประกาศ เดี่ยว และเครื่องหมายมหัพภาค ทั้งนี้ผู้ศึกษา พบการใช้เครื่องหมายยัติภังค์ในขอบเขตการ ศึกษาครั้งนี้ด้วย ซึ่งเป็นการใช้เพื่อใช้แยกพยางค์ เพื่อบอกคำเต็มที่จำเป็นต้องแยก จากข้อสังเกต การใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการตั้งชื่อบัญชี ผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ผิดหลักการใช้เครื่องหมายหมาย วรรคตอนในภาษาไทย อาจมีสาเหตุจากผู้ใช้เฟซ บุกใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการตั้งชื่อบัญชี

ผู้ใช้เฟซบุ๊กเพื่อให้ชื่อมีความโดดเด่นกว่าชื่ออื่น จึงไม่คำนึงถึงความถูกต้องในการใช้เครื่องหมาย วรรคตอนอย่างถูกต้อง

จากผลการศึกษาตัวอักษรที่ใช้ในการตั้ง ชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก พบว่า มีการใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษมากที่สุด จากข้อสังเกตการใช้ตัวอักษร ภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กนั้น อาจเป็นเพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลของ โลกที่สามารถสื่อสารกันได้ทั่วไป ผู้ใช้งานเฟซบุ๊ก จึงนิยมตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ความโดดเด่น และเป็นสากล ผลการ ศึกษาครั้งนี้ต่างจากผลการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ ศิริเมฆ (2541) ได้กล่าวถึงตัวอักษรที่ใช้การตั้ง ชื่อร้านค้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่นไว้ว่านิยม ตั้งชื่อร้านค้าโดยใช้ตัวอักษรภาษาไทยมากที่สุด

2. จากผลการศึกษาวิธีการตั้งชื่อบัญชี ผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ศึกษา พบว่า วิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊ก ในวงความหมายที่พบมากที่สุดคือ วิธีการตั้ง ชื่อบัญชีผู้ใช้ เฟซบุ๊กในวงความหมายชื่อ ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัชญูรัตน์ กิรติวินทร (2549) ที่กล่าวว่าพบวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในวงความหมาย ชื่อมากที่สุด และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะพร ปุณณะศิริกุล (2557) ได้กล่าวว่าชื่อเฟซ บุกของคนไทยมีที่มาจากชื่อที่มีส่วนของชื่อจริง ซึ่งการศึกษานี้คือการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ อัตลักษณ์ของคนไทยจากชื่อเฟซบุ๊กซึ่งสะท้อนให้ เห็นว่านิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามนิยมตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กจากชื่อของตน เพื่อต้องการบ่ง บอความเป็นตัวตนของเจ้าของชื่อบัญชีมากที่สุด และ ง่ายต่อการจดจำ ไม่สับสนทั้งต่อตัวผู้ใช้งานและ ผู้ที่ต้องการติดต่อสื่อสารอีกด้วย

จากผลการศึกษาวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้ เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามทั้งเพศ

ชายและเพศหญิงนิยมตั้งชื่อในวงความหมายชื่อนั้น มีสาเหตุมาจากต้องการใช้ชื่อเพื่อแทนตนเอง เพราะเป็นชื่อที่มีคนรู้จักมาก ต้องการให้ผู้อื่นรู้จัก และเพื่อความเป็นทางการในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นข้อกำหนดของเว็บไซต์เฟซบุ๊กด้วย ที่ต้องการให้ระบุชื่อจริงชื่อบนโปรไฟล์ควรเป็นชื่อที่เพื่อนใช้เรียกในชีวิตประจำวัน และชื่อนี้ควรปรากฏอยู่ในบัตรประจำตัวของผู้ใช้งาน การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กนั้นมีความหลากหลาย มิใช่เพียงการนำชื่อจริง ชื่อสกุล ชื่อเล่นมาตั้งเป็นชื่อผู้ใช้เฟซบุ๊กเพียงเท่านั้น แต่ยังมี การตั้งชื่อขึ้นใหม่ เพื่อให้ชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กมีความแปลกใหม่ น่าสนใจ กว่าชื่อบัญชีผู้ใช้ชื่ออื่น ๆ ซึ่งเป็นการตั้งชื่อจากสิ่งที่ชอบ เช่น ตัวการ์ตูนที่ชอบ ดาราที่ชอบ ขนมที่ชอบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งชื่อเพื่อบอกลักษณะ อาการ หรือสิ่งต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าของชื่ออีกด้วย

จากผลการศึกษาโครงสร้างที่ใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่ามีการใช้โครงสร้างแบบเดียวมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของชัยฤทธิ์ กิริติวินทร (2549) ที่กล่าวว่า การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์พบโครงสร้างแบบเดียวพบมากที่สุด อาจมีสาเหตุมาจากต้องการให้ชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กมีขนาดไม่สั้น และไม่ยาวจนเกินไป อีกทั้งโครงสร้างแบบเดียวกันส่วนใหญ่

เป็นการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กจากชื่อของผู้ใช้ เช่น ชื่อจริง ชื่อสกุล ชื่อเล่น ชื่อสมมติ หรือชื่ออื่นๆ จากข้อสังเกตผู้ศึกษาพบว่าเพศหญิงมีโครงสร้างแบบประสมมากกว่าเพศชาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าขอบเขตของการศึกษาในครั้งนี้เพศหญิงมีกลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่สร้างสรรค์ทั้งด้านภาษาและความหมายมากกว่าเพศชาย จากการศึกษาโครงสร้างที่ใช้ในการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กในโครงสร้างแบบประสมพบการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีโครงสร้างอื่นๆ รวมกับชื่อ จากข้อสังเกตพบว่าวงความหมายอื่นๆ นั้นอาจสามารถจัดกลุ่มได้เป็นโครงสร้างคำได้ เนื่องจากส่วนใหญ่ที่พบเป็นกลุ่มคำนาม คำสรรพนาม คำภาษาอื่น และคำลงท้าย พบการตั้งชื่อที่ประกอบไปด้วยโครงสร้างอื่นๆ นี้ในเพศหญิงและเพศชาย แสดงให้เห็นว่าการตั้งชื่อที่มีประเภอบวงความหมายอื่นๆ เป็นการสร้างสรรค์ทางภาษาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของคนไทยที่มีหลักการใช้ภาษาไทยหลายรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีตัวแปรทางสังคมต่างกัน เช่น เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ เป็นต้น
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ ภาพสะท้อน และค่านิยมเกี่ยวกับการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- ชุตินา บุญอยู่. (2549). *วิเคราะห์โครงสร้างภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยในช่วง 2 ทศวรรษ (พ.ศ. 2526 - พ.ศ.2545)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยฤทธิ์ กิริติวินทร. (2549). *กลวิธีการตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้งานไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธัญพิมล เทพไกรวัล. (2560). *ลักษณะภาษาในการตั้งชื่อเฟซบุ๊กของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดขอนแก่น*. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นันทนา ธรเกียรติ. (2556). ศึกษาทัศนคติการตั้งชื่อเล่นสองพยางค์ของคนไทย. *ภาษาและภาษาศาสตร์*, 31 (1): 9-28.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ลัดดาวัลย์ คีรีเมฆ. (2541). *แนวโน้มในการตั้งชื่อร้านค้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยะพร ปุณณะศิริกุล. (2557). การวิเคราะห์อัตลักษณ์ของคนไทยจากชื่อเฟซบุ๊ก. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4 (2): 47-73.
- พิชชารีย์ เกะน้ำใส. (2557). *การสลับภาษาระหว่างภาษาไทยและภาษาไทยถิ่นอีสานในเฟซบุ๊ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. *มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%B2%E0%B8%A1>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2653].
- สถิติผู้ใช้ดิจิทัลทั่วโลกไทยเสพติดเน็ตมากสุดในโลกกรุงเทพเมืองผู้ใช้ Facebook สูงสุด. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://www.brandbuffet.in.th/2018/02/global-and-thailand-digital-report-2018/?fbclid=IwAR2naDmTe2noB3627crjZ66twzMwwSGs6NDz1NheN2wNrcpc6Rd6q9-kEg>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2562].
- Facebook. *ชื่อแบบใดที่สามารถใช้ได้บน Facebook*. [ออนไลน์]. ได้จาก: https://www.facebook.com/help/112146705538576?helpref=faq_content. [สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2652].
- Kittichai Werapongpradit. *สำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของประเทศไทย*. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://medium.com/digitech-solution/สำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของทั่วโลกและประเทศไทยใน-ม-ค-f183e56819f8>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2562].

กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองดู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

The Music Learning Management Processes According to the TPACK MODEL for Grade 4 Students in Ban Nong Du School, Thawat Buri District, Roi Et Province

สุวรรณ แก้วศรีใส¹, สยาม จวงประโคน²
Suwanna Kaewsrisai¹, Sayam Chuangprakhon²

Received: 8 April 2020

Revised: 26 August 2020

Accepted: 5 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาตามกรอบ TPACK MODEL กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองดู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 9 คน เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาตามกรอบ TPACK MODEL มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.82 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.40-0.59 มีความเหมาะสมสามารถนำไปทดสอบได้ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี จำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.76 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ (E_1/E_2) และค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness index: E.I.) ผลการวิจัยปรากฏดังต่อไปนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองดู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.18/84.07 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail: p.p.rukna16@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม E-mail: sayam.c@msu.ac.th

¹ M.M. in Music, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

² Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

2. ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองตู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) เท่ากับ 0.70 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 70

3. ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองตู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีความพึงพอใจเท่ากับ 4.78 ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองตู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลในการเรียนรู้รายวิชาดนตรี

คำสำคัญ: กระบวนการจัดการเรียนรู้, วิชาดนตรี, TPACK MODEL

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop a learning management plan for music courses in order to achieve the efficiency criteria of 80/80, 2) to compare the academic achievement of students between pretest and posttest, and 3) to study students' satisfaction with the TPACK MODEL-based learning management process. The sample of this research was nine grade 4 students at Ban Nong Du School, Thawat Buri District, Roi Et Province in the second semester, academic year 2019. The sample was selected based on a purposive sampling. The research instruments were 1) The learning management plan based on TPACK MODEL with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 0.82, indicating that according to experts' opinion, the developed learning management plan could be efficiently applied, 2) The four-choice multiple-choice achievement test contained 30 items with a difficulty index and discrimination index between 0.40- 0.59, which was suitable and testable, 3) The questionnaire on students' satisfaction with the developed music learning management process with 15 items with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 0.76. Data were analyzed using statistics, including mean, percentage, efficiency index (E_1/E_2) and effectiveness index (E.I.). The results of this research indicated as follows:

1. The efficiency index (E_1/E_2) of the developed TPACK MODEL-based learning management process for the sample was 85.18/84.07, which was higher than the set criteria of 80/80.

2. The effectiveness index (E.I.) of the developed TPACK MODEL-based learning management process for the sample was 0.70, indicating that the sample's academic progress was accounted for 70%.

3. The sample's satisfaction with the developed TPACK MODEL-based learning management process was at a highest level with a mean of 4.78.

In conclusion, the developed TPACK MODEL-based learning management process for the sample of grade 4 students at Ban Nong Du School, Thawat Buri District, Roi Et Province was efficient and effective to be used in teaching in music courses.

Keywords: Learning management process, Music courses, TPACK MODE

บทนำ

ดนตรีจัดเป็นศาสตร์เฉพาะที่มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถพัฒนาบุคคลได้ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เจตคติ บุคลิกภาพ ช่วยทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้นนักการศึกษาจึงได้ให้ความสำคัญกับดนตรี และจัดวิชาดนตรีเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนทุกระดับชั้นในการศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นหลักสูตรดนตรีภาคบังคับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

การศึกษาเกี่ยวกับดนตรีควรทราบถึงสาระดนตรีเป็นอันดับแรก เพื่อความเข้าใจที่เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน หรือกิจกรรมดนตรีต่างๆ ต่อไป ในการเรียนรู้ดนตรีที่ดีควรจะมีองค์ประกอบของสาระดนตรีที่ครบถ้วน เพราะสาระต่างๆ นั้นจะมีส่วนช่วยให้แนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กมีความชัดเจน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) เนื้อหาของหลักสูตรดนตรีในแต่ละระดับจะมีจุดเน้นของสาระดนตรีต่างกัน ดังนั้นในแต่ละระดับการศึกษา ควรจะมีการจัดสาระดนตรีให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544) หลักสูตรควรมีความถูกต้องและมีคุณภาพพร้อมที่จะใช้งานได้จริง ในหลักสูตรดนตรีควรประกอบด้วยสาระดนตรีที่ครบถ้วน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นเนื้อหา ได้แก่ องค์ประกอบดนตรี และวรรณคดี

ดนตรี ส่วนที่เป็นทักษะ ได้แก่ การฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่น การสร้างสรรค์และการอ่าน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา ผู้สอนควรจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้ครบถ้วนตามสาระดนตรีที่กำหนด (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561)

ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ผู้สอนจะใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบและขั้นตอนที่ดีเพียงอย่างเดียวโดยปราศจากกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อสนับสนุน ติดตาม และกำกับดูแล ให้บรรลุผลที่คาดหวังนั้น ถ้าหากมีการเตรียมการ การดำเนินการ และการวัดประเมินผลที่ดี ประกอบเข้าด้วยกันจะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุผลที่คาดหวังไว้มีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง เพราะการวางแผนที่ดีย่อมทำให้การดำเนินการมีความราบรื่น ซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อผลสัมฤทธิ์ที่จะตามมา (รุ่งอรุณ บุญทัน, 2550) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนรายวิชาดนตรีเป็นสาระหนึ่งที่ถูกรับรองอยู่ในระบบการเรียนการสอนตั้งแต่ระบบพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย (สยามจวงประโคน, 2561)

การสอนดนตรีในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนจึงต้องมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้คือผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ

ปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และความรู้ด้านเทคโนโลยีดังนั้นก็จำเป็นต้องมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ดังกล่าว (วิจารณ์ พานิชย์, 2555) เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาเปิดโอกาสในการเรียนรู้มากมายให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งสามารถเปลี่ยนวิธีการสอนและความเชื่อของ ครูที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน (Erdogan & Sahin, 2010) ด้วยเหตุนี้ครูยุคใหม่จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะในการออกแบบบทเรียนที่เน้นการใช้เทคโนโลยี และจะต้องนำบทเรียนดังกล่าวไปใช้ให้ตอบวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน ในหลักสูตร (Lawless & Pellegrino, 2007) ดังนั้นการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดเนื้อหาด้วยวิธีการสอนที่เหมาะสม

แนวคิดของการบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยี วิธีสอน และเนื้อหาที่สอนนั้น ได้พัฒนามาจากกรอบแนวคิดทฤษฎีของ Shulman (1986) ที่กล่าวถึงความรู้ในการบูรณาการวิธีสอนกับเนื้อหาที่สอนของครู (Pedagogical Content Knowledge) หรือ PCK แต่เมื่อเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องและมีบทบาทกับการศึกษามากขึ้น Mishra and Koehler (2006) จึงพัฒนากรอบแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่เรียกว่าความรู้ในการบูรณาการเทคโนโลยีกับวิธีสอนและเนื้อหาที่สอน (Technological Pedagogical Content Knowledge หรือ TPACK) โดย Mishra & Koehler (2006) ได้นิยาม TPACK ว่าเป็นความรู้ของครูในการสอนผ่านเทคโนโลยี โดยบูรณาการความรู้ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological

knowledge) ความรู้ด้านวิธีสอน (Pedagogical knowledge) และความรู้ด้านเนื้อหาที่สอน (Content knowledge) เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL ซึ่งแตกต่างไปจากรูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม ที่จะทำให้รายวิชาดนตรีเป็นที่น่าสนใจ มีเนื้อหาครบถ้วน มีรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย ผู้สอนจำเป็นต้องสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการวัดและประเมินผล ที่มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนผนวกกับการผสมผสานเทคโนโลยี กระบวนการทัศน์ และเนื้อหา ตามกรอบ TPACK MODEL มีวิธีการนำเสนอที่หลากหลายซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของเนื้อหาวิชาดนตรี และธรรมชาติของผู้เรียน อีกทั้งผู้วิจัยสนใจเลือกใช้ มาประยุกต์ใช้ในการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นโปรแกรมที่อำนวยความสะดวกในสร้างแบบทดสอบและตรวจคำตอบโดยใช้สมาร์ทโฟน สแกนเพื่อเก็บผลคำตอบได้ทันที เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนรายวิชาดนตรีให้ดียิ่งขึ้นซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ในรายวิชาดนตรี เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรีตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองตู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือการวิจัย

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 แผน 12 ชั่วโมง ไม่รวมทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

1.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL

2. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 9 คน

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1.1 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 แผน 12 ชั่วโมง ไม่รวมทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนชั่วโมง

3.1.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อใช้เวลาในการทำข้อสอบก่อนเรียน 1 ชั่วโมง และหลังเรียน 1 ชั่วโมง

3.1.3 การสร้างแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรีตามกรอบ TPACK MODEL

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

3.2.2 ดำเนินการศึกษาค้นคว้ากลุ่มเป้าหมาย โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน จำนวน 12 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

3.2.3 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดเดียวกันกับก่อนเรียน

3.2.4 ให้นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

4.2 วิเคราะห์หาประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ (E_1/E_2) และค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness index: E.I.)

ผลการวิจัย

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.18/84.07 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. ประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) เท่ากับ 0.70 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 70

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีความพึงพอใจเท่ากับ 4.78 ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงผลค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACKMODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

คนที่	คะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียน (E_1) (120)	คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E_2) (30)
1	103	25
2	106	24
3	104	28
4	105	25
5	101	23
6	101	26
7	98	24
8	102	25
9	100	27
รวม (S)	920	227
N	9	9
ค่าเฉลี่ย	102.22	25.22
ร้อยละ	85.18	84.07

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองคู อำเภอนิวบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

นักเรียนคนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน คะแนนเต็ม (30)	คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน คะแนนเต็ม (30)
1	14	25
2	17	24
3	16	28
4	15	25
5	14	23
6	13	26
7	10	24
8	12	25
9	13	27
รวม (S)	124	227
N	9	9
ค่าเฉลี่ย	13.77	25.22
ร้อยละของคะแนนเต็ม	45.92	84.07

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชา
ดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้าน
หนองดู่ อำเภอธวัชบุรีจังหวัดร้อยเอ็ด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ระดับการประเมิน
1. เนื้อหามีความเหมาะสมเวลาที่ใช้เรียน	4.66	0.50	มีความพึงพอใจมากที่สุด
2. เนื้อหามีความง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	5.00	0.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3. เนื้อหานำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้	5.00	0.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
4. กิจกรรมที่นำมาใช้แต่ละขั้นตอนมีความน่าสนใจไม่น่าเบื่อ	5.00	0.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
5. กิจกรรมที่นำมาใช้มีความเหมาะสมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์	4.88	0.33	มีความพึงพอใจมากที่สุด
6. มีกิจกรรมใหม่ๆ ที่ท้าทายมาสอดแทรกในการเรียนช่วยให้เกิดการเรียนรู้	4.77	0.44	มีความพึงพอใจมากที่สุด
7. กิจกรรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและความสามารถของผู้เรียน	4.55	0.72	มีความพึงพอใจมากที่สุด
8. ผู้เรียนทุกคนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองหรือร่วมกับกลุ่มทุกกิจกรรม	5.00	0.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
9. กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL มีความแปลกใหม่ไปจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิม	4.77	0.44	มีความพึงพอใจมากที่สุด
10. กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น	4.88	0.33	มีความพึงพอใจมากที่สุด
11. กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL ประกอบการสอนนี้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.33	0.86	มีความพึงพอใจมาก
12. กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL นี้ ทำให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้อย่างยิ่ง	4.66	0.70	มีความพึงพอใจมากที่สุด
13. แบบทดสอบมีความเหมาะสมกับความรู้ของผู้เรียน	4.55	0.52	มีความพึงพอใจมากที่สุด
14. ผู้เรียนพอใจที่ได้รับการประเมิน	4.77	0.44	มีความพึงพอใจมากที่สุด
15. ผู้เรียนพอใจกับคะแนนที่ได้รับ	4.88	0.33	มีความพึงพอใจมากที่สุด
รวม	71.70	5.61	มีความพึงพอใจมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. คะแนนเฉลี่ยจากกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรีตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองดู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (E₁) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 85.18 คะแนนเฉลี่ยของ

ผลลัพธ์การจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรีเท่ากับ 84.07 แสดงว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาดนตรี โดยครูผู้สอนบูรณาการเลือกใช้สื่อนวัตกรรมทางเทคโนโลยีให้มีความสอดคล้องกันกับหลักทฤษฎีการสอนดนตรี และเนื้อหาวิชาดนตรี เพื่อต่อยอด

องค์ความรู้เดิม และเสริมสร้างองค์ความรู้เดิมให้เพิ่มพูนนักเรียนมีผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างเรียนร้อยละ 85.18 มีจุดเด่นได้แก่ การใช้ Plickers แอปพลิเคชันสำหรับสร้างแบบทดสอบและตรวจคำตอบได้ทันทีโดยในการวัดผลระหว่างเรียนโดยใช้สมาร์ตโฟนสแกนเพื่อเก็บผลคำตอบจากแผ่นกระดาษทรงสี่เหลี่ยมที่มีภาพรหัสหรือรูปทรงคล้าย QR code เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวและสนุกสนานในการเรียนรู้รายวิชาดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้แอปพลิเคชัน Google Form ในการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนทำให้นักเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ของตนเองทันทีและครูผู้สอนสามารถรู้ผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อนำผลการวัดและประเมินผลมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับลิลลา อุดุลยศาสตร์ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาความรู้ในการบูรณาการเทคโนโลยีกับวิธีสอนและเนื้อหาที่สอน (TPACK) ของนักศึกษาครูสาขาวิชาคณิตศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมนักศึกษาครูให้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระหว่างที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรส่งผลให้นักศึกษามีการพัฒนาในระดับความรู้ความรู้ในการบูรณาการเทคโนโลยีกับวิธีสอนและเนื้อหาที่สอน (TPACK) อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ณัฐกานต์ เทพบำรุง และจรินทร์ อุ่มไกร (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบ TPACK MODEL ด้วยเทคนิคความเป็นจริงเสริมสามมิติในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านตรอกสะเตา ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ TPACK MODEL ด้วยเทคนิคความเป็นจริงเสริมสามมิติในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 87.67/82.43 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้สื่อเสริมการเรียนรู้ โลกเสมือนผสมโลกจริง (Augmented Reality) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้กลับด้านตามกรอบแนวคิดที่แพคและทฤษฎีขยายความคิดสำหรับครูมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ครูกลุ่มทดลองเห็นว่ารูปแบบฯ มีความเหมาะสมนักเรียนจำนวน 315 คน ซึ่งเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและผู้ทรงคุณวุฒิให้การประเมินรับรองรูปแบบฯ อยู่ในระดับดีมากจันทมนิ สระทองหน (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบ TPACK MODEL โดยการใช้การสอนแบบเสมือนจริงในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลกำแพงแสน ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้สื่อเสริมการเรียนรู้แบบเสมือนจริงที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ หน้าแรก บทเรียนและผู้จัดทำ ประสิทธิภาพของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ TPACK MODEL ด้วยเทคนิคความเป็นจริงเสมือนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 87.33/86.66 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้สื่อเสริมการเรียนรู้ โลกเสมือนผสมโลกจริง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนแบบการแสดงผลภาพเสมือนจริงโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองดู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) เท่ากับ 0.70 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิตีเทพ การิเทพ (2558: 71) ได้ทำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาปฏิบัติคีตศิลป์คลาสสิก 1 สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.71 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 71.75 หรือคิดเป็นร้อยละ 71

3. ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองดู่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.78 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรทิพย์ สายแวง (2559: 71) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันใช้กระบวนการเรียนรู้ที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุก และพึงพอใจต่อการเรียน ทำให้อยากเรียนรู้เพิ่มขึ้นและไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตีเทพ การิเทพ (2558: 72) พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาปฏิบัติคีตศิลป์คลาสสิก 1 สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดทำและนำไปใช้ กระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL

1.1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี โดยครูผู้สอนบูรณาการเลือกใช้สื่อนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ให้มีความสอดคล้องกันกับหลักทฤษฎีการสอนดนตรี และเนื้อหาวิชาดนตรี เพื่อต่อยอดองค์ความรู้เดิม

1.2 ด้านการนำความรู้มาบูรณาการเทคโนโลยีในการสอนเนื้อหาวิชาดนตรี Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) โดยครูผู้สอนบูรณาการ (interaction and incorporation) ความรู้ความสามารถ ทักษะวิชาดนตรี ด้วยการผสมผสานในการใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี กับวิธีสอนเนื้อหาในการออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ สามารถทำให้ผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจรายวิชาดนตรีที่เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรมีการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามกรอบ TPACK MODEL ที่สร้างขึ้นไปทดลองหาประสิทธิภาพกับหลาย ๆ โรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อสรุป และการเปรียบเทียบ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: บริษัทสยาม สปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์. (2558). การพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้กลับด้านตามกรอบแนวคิดที่แพคและทฤษฎีขยายความคิดสำหรับครูมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทมนิ สระทองหน. (2560). การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบ TPACK MODEL โดยการใช้การสอนแบบเสมือนจริง ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลกำแพงแสน. นครปฐม: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ณรุทธ์ สุทธิจิตต์. (2544). พฤติกรรมการสอนดนตรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธิจิตต์. (2561). ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐกานต์ เทพบำรุง และจรินทร์ อุ่มไกร. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบ TPACK MODEL ด้วยเทคนิคความเป็นจริงเสริมสามมิติ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านตรอกสะเดา. นครปฐม: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- นิตีเทพ การิเทพ. (2558). กระบวนการสอนกีตาร์คลาสสิกของอาจารย์เกียรติ เอกศิลป์. มหาสารคาม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ สายแวว. (2559). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องโน้ตดนตรีสากล เป็นต้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รุ่งอรุณ บุญทัน. (2550). สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2. (ภาคนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ลิลลา อุดุลยาศน์. (2560). การพัฒนาความรู้ในการบูรณาการเทคโนโลยีกับวิธีสอนและเนื้อหาที่สอน (TPACK) ของนักศึกษาครุสาขาวิชาคณิตศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ยะลา: คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิจารณ์ พาณิชย์. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด.
- สยาม จวงประโคน. (2561). แบบจำลองการสอนทางไกลทางดุริยางคศิลป์สำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 9 (3), 39-46.

- Erdogan, A. and Sahin, I. (2010). Relationship between math teacher candidates' Technological Pedagogical and Content Knowledge (TPACK) and achievement levels. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2 (2), 2707-2711.
- Lawless, K.A. and Pellegrino, J.W. (2007). Professional Development in Integrating Technology Into Teaching and Learning: Knowns, Unknowns, and Ways to Pursue Better Questions and Answers. *Review of Educational Research*, 77 (4), 575-614.
- Mishra, P. and Koehler, M.J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A new framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108 (6), 1017-1054.
- Shulman, L.S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15 (2), 4-14.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Pre review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. ภาษา เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อ

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. ชื่อเรื่อง (Title) ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้: ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

- อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction: focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13 (1): 3-11
- Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124 (11): 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ *ชื่อหนังสือ* เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ แทน *ชื่อย่อวารสาร*

ตัวอย่าง

- วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์. 629-78.
- Ringsven M.K., Bond, D. (1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด: สถานที่จัด: สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

- ณัฐนันท์ สิ้นชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินทยา, มนต์ชูลี นิตินพ, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. *รายงานการประชุมวิชาการ เกสัชกรรม ประจำปี 2542 ของเกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542*. กรุงเทพมหานคร: เกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.
- Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/ Clinical Neurophysiology ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan*. Amsterdam: Elsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

- อัมพร ณรงค์สันติ. (2541). *การใช้ยาเจนด้ามัยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Kaplan S.J. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly,s access and utilization [dissertayion]*. St. Louis (MO): Washington Univ.

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee, G. (1996). *Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually*. The Washington Post Jun 21.5.

จ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่): ได้มาจาก ชื่อ website.

ตัวอย่าง

Morse S.S. (1995). *Factors in the emergence of infectious disease*. Emerg Infect Dis [cited 1996 Jun 5] ; 1 (1): Available from: URL//www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm.